

JULKAISUJA

2 • 2010

Kotitalouksien palkaton tuotanto ja ostopalvelujen käyttö

Johanna Varjonen
Kristiina Aalto

JULKAISUJA 2 • 2010

Kotitalouksien palkaton tuotanto ja ostopalvelujen käyttö

Johanna Varjonen • Kristiina Aalto

Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 2 • 2010

Kotitalouksien palkaton tuotanto ja ostopalvelujen käyttö.

Johanna Varjonen, Kristiina Aalto

Konsumentforskningscentralen, publikationer 2 • 2010

Den oavlönade produktionen och användningen av köpta tjänster i hushållen

Johanna Varjonen, Kristiina Aalto

National Consumer Research Centre, publications 2 • 2010

Households' unpaid production and use of market services

Johanna Varjonen, Kristiina Aalto

Julkaisija / Utgivare / Publisher
Kuluttajatutkimuskeskus
Kaikukatu 3, 00530 Helsinki
PL 5, 00531 Helsinki
Puh. 010 605 9000
Faksi (09) 876 4374
www.kuluttajatutkimuskeskus.fi

ISSN 0788-5415
ISBN 978-951-698-221-5 (pdf-julkaisu)

TIIVISTELMÄ

Johanna Varjonen, Kristiina Aalto

Kotitalouksien palkaton tuotanto ja ostopalvelujen käyttö

Kotitalouksien palkaton työ oman kotitalouden hyvinvoinnin edistämiseksi jää pääosin kansantalouden tilinpidon ja bkt:n ulkopuolelle. Tästä syystä kotitaloustuotannon merkitys taloudessa ja kulumahdollisuuksien lisääjänä on jäänyt vaille huomiota. Tässä raportissa esitetään kotitalouksien tekemän työn ja tuottamien palvelujen arvo vuonna 2006. Laskelmat on laadittu kansantalouden tilinpidon mallin mukaan kotitaloustuotannon satelliittitiliksi.

Kotitaloustuotannon bruttoarvonlisäys Suomessa vuonna 2006 oli 75 miljardia euroa. Siitä kansantalouden tilinpitoon sisältyi 9,4 miljardia, mistä pääosa muodostui omistusasuntojen tuottamista laskennallisista asuntopalveluista. Loput 65,6 miljardia euroa jäi kansantalouden tilinpidon ulkopuolelle. Tämä summa olisi kasvattanut bruttokansantuotetta eli virallisen talouden bruttoarvonlisäystä 39 prosentilla. Itse tuotettujen palvelujen arvon ottaminen huomioon olisi kasvattanut kotitalouksien kulutusta 55 prosentilla. Kotitaloustuotannon käypähintaisen bruttoarvonlisäyksen kasvu vuodesta 2001 vuoteen 2006 oli 19 % ja palvelujen kokonaisarvon kasvu 25 %, mikä kertoo kotitaloustuotannon materiaali-intensiivistymisestä. Kaupassakäynnit ovatkin olennainen osa kotitaloustuotantoa, niihin käytetyn ajan ja matkakustannusten osuus bruttoarvonlisäyksestä on kasvanut entisestään ollen vuonna 2006 noin 11 miljardia euroa.

Raportissa kotitaloustuotanto kuvataan lisäksi tehtävittäin, joiksi määritettiin asumispalvelut, ravitsemispalvelut, vaatetus- ja hoivapalvelut sekä toisten kotitalouksien auttaminen ja vapaaehtoistyö. Tärkeimmät ja arvoltaan merkityksellisimmät kotitaloustuotannon tehtävät liittyvät asumispalvelujen sekä aterioiden ja välipalojen tuottamiseen. Asumiseen liittyvien palvelujen arvonlisäys oli 32 miljardia euroa ja aterioiden tuotannon 20,7 miljardia euroa. Vaatetus- ja hoivapalvelun tuotannon sekä vapaaehtoistyön arvo vaihteli 6 ja 7 miljardin euron välillä.

Kotitaloustuotannon arvo vaihtelee eri elämänvaiheissa. Yksin asuvien ja pariskuntien talouksista se oli suurin eläkeikäisillä pariskunnilla, joilla tuotannon bruttoarvonlisäys oli runsaat 40 000 euroa vuodessa taloutta kohden. Kahden huoltajan lapsiperheissä tuotannon arvo oli tätäkin suurempi. Pikkulapsiperheissä lastenhoito nostaa tuotannon arvon lähes 49 000 euroon, vaikka summasta on vähennetty julkisen sektorin maksamia kotihoidontukia ja vanhempainrahoja noin 2 700 euroa taloutta kohden. Kouluikäisten lasten perheissä tuotannon arvo on lähes yhtä korkea, 48 000 euroa vuodessa taloutta kohden.

Kotitaloustuotannon korvaaminen ostopalveluilla on yleisintä aterioiden ja välipalojen hankinnassa. Kahden huoltajan lapsiperheillä niiden osuus on noin kolmannes itse tuotettujen aterioiden arvosta ja alle 45-vuotiailla yksin asuvilla noin puolet. Ostopalveluiden osuus on pienin eläkeikäisillä, vain noin kymmenesosa. Hoivapalveluita tuottaa kotitalouksien ohella pääosin julkinen sektori. Hoivan ostaminen yksityisiltä yritysiltä oli vielä vuonna 2006 varsin marginaalista lukuun ottamatta ikääntyneimpiä talouksia. Vaatteet ja tekstiilit hoidetaan kotitalouksien omin voimin, sillä pesulapalvelujen käyttö on varsin vähäistä. Tuloksista käy myös ilmi, että nuorimmat, alle 45-vuotiaitten taloudet, ovat valmiimpia ulkoistamaan kotityötä kuin vanhemmat ikäluokat. Lyhyellä aikavälillä on kuitenkin luultavaa, että kotitaloustuotannon määrä kasvaa. Tämä johtuu eläkeläisten määrän kasvusta ja siitä, että he tekevät runsaasti kotityötä ja vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyön suuri osuus erityisesti lapsiperheissä ja eläkeikäisten talouksissa osoittaa sen merkityksen myös sosiaalisen hyvinvoinnin lisääjänä.

Ensimmäinen kotitaloustuotannon satelliittitili vuodelle 2001 tehtiin Tilastokeskuksen ja Kuluttajatutkimuskeskuksen yhteistyönä. Tuloksena saadut tuotantoluvut integroitiin kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tileihin. Tässä raportissa päivitetään satelliittitili vuoden 2006 tiedoilla. Nyt julkaistavien tietojen pohjana ovat kansantalouden tilinpidossa heinäkuussa 2009 julkaistut laskelmat, jotka ovat suoraan vertailukelpoisia vuoden 2001 laskelmien kanssa.

Asiasanat: kotitaloudet, tuotanto, tuottavuus, palvelut, kuluttajat, kuluttajakäyttäytyminen

REFERAT

Johanna Varjonen, Kristiina Aalto

Den oavlönade produktionen och användningen av köpta tjänster i hushållen

Det oavlönade arbete som utförs i hushållen i syfte att främja hushållets välfärd stannar till största delen utanför nationalräkenskaperna och BNP. På grund av detta har hushållsproduktionens betydelse i ekonomin och som en faktor som bidrar till att öka konsumtionsmöjligheterna inte uppmärksammas. I denna rapport presenteras värdet på arbetet som utfördes och tjänsterna som producerades av hushållen år 2006. Kalkylerna har uppgjorts enligt modellen för nationalräkenskaperna som ett satellitkonto till hushållsproduktionen.

Hushållsproduktionens bruttovärde i Finland ökade med 75 miljarder euro år 2006. Av ökningen ingick 9,4 miljarder i nationalräkenskaperna och den största delen av denna summa utgjordes av kalkylmässiga bostadstjänster som producerats av ägarbostäder. Återstående 65,6 miljarder euro stannade utanför nationalräkenskaperna. Denna summa skulle ha ökat bruttonationalprodukten, dvs. ökningen av den officiella ekonomins bruttovärde med 39 procent. Om värdet av självproducerade tjänster hade beaktats skulle det ha ökat hushållens konsumtion med 55 procent. Hushållsproduktionens bruttovärde i löpande priser ökade från år 2001 till år 2006 med 19 procent, medan tjänsternas totalvärde ökade med 25 procent, vilket berättar om att hushållsproduktionen blir allt materialintensivare. Butiksbesök utgör en väsentlig del av hushållsproduktionen och den tid som används på butiksbesök och resekostnaderna för dem utgör en ännu större andel av ökningen av bruttovärdet än tidigare. År 2006 uppgick andelen till ungefär 11 miljarder euro.

I rapporten beskrivs hushållsproduktionen vidare enligt uppgifter vilka fastställdes som boendetjänster, catering-, ekiperings- och vårdtjänster samt hjälp till andra hushåll och frivilligarbete. De viktigaste och till sitt värde mest betydande uppgifterna inom hushållsproduktionen finns i anknytning till boendetjänster samt produktion av måltider och mellanmål. Värdeökningen för tjänster i samband med boende uppgick till 32 miljarder euro och för måltidsproduktion till 20,7 miljarder euro. Värdet på produktion av ekiperings- och vårdservice samt frivilligarbete varierade mellan 6 och 7 miljarder euro.

Värdet på hushållsproduktionen varierar under olika skeden av livet. I hushåll med ensamstående personer eller par var den störst för par i pensionsåldern för vilka ökningen av produktionens bruttovärde uppgick till drygt 40 000 euro om året per hushåll. I barnfamiljer med två försörjare var värdet på produktionen till och med ännu större. I småbarnsfamiljer höjer barnvården värdet på produktionen till nästan 49 000 euro, trots att ungefär 2 700 euro per hushåll har dragits av i hemvårdsstöd och föräldrapenningar som den offentliga sektorn betalar. I familjer med barn i skolåldern var värdet på produktionen nästan lika hög, 48 000 euro om året per hushåll.

Ersättande av hushållsproduktionen med köpta tjänster är vanligast i fråga om skaffande av måltider och mellanmål. I barnfamiljer med två försörjare är måltidernas och mellanmålens andel ungefär en tredjedel av värdet på självproducerade måltider och för under 45-åriga ensamboende personer ungefär hälften. Andelen köpta tjänster är minst för personer i pensionsåldern, ungefär en tiondel. Förutom av hushållen produceras vårdtjänster i huvudsak av den offentliga sektorn. År 2006 var köp av vård från privata företag en tämligen marginell företeelse med undantag av de äldsta hushållen. Hushållen sköter själv kläder och textilier eftersom tvättnätningstjänster används i relativt liten omfattning. Av resultatet framgår vidare att de yngsta hushållen med under 45-åringar är villigare att lägga ut hushållsarbetet än de äldre åldersklasserna. Det är dock sannolikt att mängden hushållsproduktion ökar på kort sikt. Detta beror på det växande antalet pensionärer, som utför mycket hushållsarbete och frivilligarbete. Den stora andelen frivilligarbete särskilt i barnfamiljer och i hushållen med personer i pensionsåldern bevisar frivilligarbetets betydelse som en bidragande faktor till ökat socialt välmående.

Det första hushållssatellitkontot för år 2001 gjordes i samarbete mellan Statistikcentralen och Konsumentforskningscentralen. De produktionssiffror som det resulterade i integrerades i hushållssektorns konton i nationalräkenskaperna. I den här rapporten uppdateras hushållssatellitkontot med uppgifterna för år 2006. Som grund för uppgifterna som nu publiceras har använts de i nationalräkenskaperna i juli 2009 publicerade kalkylerna som är direkt jämförbara med kalkylerna för år 2001.

Ämnesord: hushåll, production, produktivitet, service, konsumenter, konsumentbeteende

ABSTRACT

Johanna Varjonen, Kristiina Aalto

Households' unpaid production and use of market services

Unpaid household work, conducted to promote the well-being of one's household, is mainly excluded from the System of National Accounts (SNA) and GDP. Hence, no attention has been paid to the role of household production in the economy and as a booster of consumption opportunities. This report presents the value of services produced by Finnish households in 2006. The calculations were compiled as a Satellite Account of Household Production, in accordance with the SNA model.

Gross value added of household production in 2006 in Finland totalled EUR 75 billion. Of this, the national accounts recognised 9.4 billion, mainly derived from the production of imputed housing services by owner-occupied dwellings. The other EUR 65.6 billion remained excluded from the national accounts. This sum would have increased GDP, or the gross value added to the official economy, by 39%. Recognising the value of self-produced services would have increased household consumption by 55%. From 2001 to 2006, the gross value added of household production at market prices increased by 19% and the total value of services grew by 25%, indicating an increase in the material intensity of household production. Indeed, shopping is a vital part of household production. In gross value added, the share of the time and travel costs related to shopping has further increased, totalling some EUR 11 billion in 2006.

The report also describes household production by task, specified as housing services, food services, clothing and care services, informal help to other households and voluntary work. The most important and highest-value household production tasks are related to the production of housing services as well as meals and snacks. Value added by housing-related services totalled EUR 32 billion, and that of meal production totalled EUR 20.7 billion. The production of clothing and care services varied between EUR 6 and 7 billion.

The value of household production varies at different stages of life. For single and couple households, its value was highest among couples older than 64 years of age, in whose case gross value added of production totalled more than EUR 40,000 per household per year. In two-parent families with children, the value of production was even higher. In families with small children, childcare raises the production value close to EUR 49,000, even after deducting approximately EUR 2,700 per household for child home care allowances and parental allowances granted by the public sector. In families with school-age children, the value of production was almost as high, at EUR 48,000 per year per household.

Replacing household production with purchased services is most frequent with respect to acquiring meals and snacks. In two-parent families with children, these purchases represent approximately one third of the value of self-produced meals and, for people under 45 years living alone, approximately one half. For couples older than 64 years of age, the share represented by purchased services is the lowest, at approximately one tenth. In addition to households, care services are mainly produced by the public sector. Purchasing care services from private businesses remained very marginal in 2006, with the exception of households in the oldest age groups. Clothes and textiles are cared for by households themselves, with the use of laundry services remaining very minor. The results also indicate that readiness to outsource domestic work is higher in the households of the youngest age groups, under 45 years of age, than among older age groups. However, the level of household production will probably increase in the short term. This is due to the growth in the number of pensioners and the fact that they conduct high amounts of domestic and voluntary work. The high share of voluntary work, particularly in families with children and retired persons' households, also indicates its importance as a driver of social well-being.

The first Household Satellite Account for 2001 was compiled in cooperation between Statistics Finland and the National Consumer Research Centre. The production figures obtained were integrated into the household sector accounts of the core national accounts. In this report, the Household Satellite Account has been updated with 2006 data. The data now published is based on calculations published in Finnish national accounts in July 2009, which are directly comparable with 2001 calculations.

Keywords: households, production, productivity, service, consumers, consumer behaviour

ESIPUHE

Kotitalouksissa tehtävä palkaton työ oman kotitalouden hyvinvoinnin edistämiseksi jää pääosin kansantalouden tilinpidon ja bruttokansantuotelaskelmien ulkopuolelle. Tämän johdosta kotitaloustuotannon merkitys kulutusmahdollisuuksien lisääjänä on jäänyt lähes kokonaan vaille huomiota.

Kuluttajatutkimuskeskus ja Tilastokeskus ovat jo tehneet pitkään yhteistyötä kotitaloustuotannon arvon mittaamiseksi. Vuonna 1998 Kuluttajatutkimuskeskus ja Tilastokeskus kehittivät EU:n rahoituksella kansantalouden tilinpidon mukaista mallia kotitaloustuotannon arvon määrittämiseen ja vuosina 2001–2003 sama työ jatkui Eurostatin asettamassa työryhmässä.

Kuluttajatutkimuskeskus ja Tilastokeskus laskivat Suomen kotitaloustuotannon arvon ensimmäisessä satelliittitilissä vuoden 2001 tiedoilla. Tästä laskelmasta saadut tuotantoluvut integroitiin kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tileihin. Taloustilastojen tehtävänä on tuottaa tietoa talouden kehityksestä ja siksi siitä laaditaan erilaisia aikasarjoja. Tämä pätee myös kotitaloustuotantoon. Tämä raportti on ensimmäinen askel tähän suuntaan. Raportissa päivitetään tämä ensimmäinen satelliittitili vuoden 2006 tiedoilla. Nyt julkaistavien tietojen pohjana ovat kansantalouden tilinpidossa heinäkuussa 2009 julkaistut laskelmat, jotka ovat suoraan vertailukelpoisia vuoden 2001 laskelmien kanssa.

Tilastokeskus on toimittanut laskelmiin tarvittavat aineistot: kulutustutkimus-, ajankäyttötutkimus- ja palkkatiedot sekä kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tiedot sekä eräitä vero- ja muita tukitietoja. Lisäksi Tilastokeskus on tuottanut pääomakantamallilla pääoman kulumistiedot kotitalouksien kestokulutushyödykkeistä. Tilastokeskuksen asiantuntijat ovat antaneet asiantuntemustaan tilinpitoa ja aineistoja koskevissa kysymyksissä ja kommentoineet raportin käsikirjoitusversioita. Kuluttajatutkimuskeskus esittää parhaimmat kiitokset kannustavasta yhteistyöstä Tilastokeskukselle, erityisesti Eeva Hamuselle ja Katri Sointeelle kansantalouden tilinpidosta, Juha Nurmelalle, Kirsti Ahlqvistille ja Anton Antoniukselle kulutustutkimuksesta sekä Hannu Pääkköselle ajankäyttötutkimuksesta.

Laskelmien laadinnasta ja raportin kirjoittamisesta ovat vastanneet Kulutustutkimuskeskuksen erikoistutkijat Johanna Varjonen ja Kristiina Aalto, joiden työpanokselle Kuluttajatutkimuskeskus suuntaa suuret kiitokset.

Helsingissä toukokuussa 2010

Anu Raijas
tutkimuspäällikkö
Kuluttajatutkimuskeskus

SISÄLLYS

1	TAUSTA.....	1
2	KÄSITTEET, MENETELMÄ JA AINEISTOT	2
2.1	Käsitteet.....	2
2.2	Menetelmä.....	6
2.3	Aineistot.....	8
2.4	Muutokset vuoden 2001 menetelmään verrattuna	10
3	KOTITALOUSTUOTANNON ARVO JA MUUTOKSET.....	11
3.1	Kaikki kotitaloudet.....	11
3.2	Kotitaloustuotanto erilaisissa perheissä	16
4	KOTITALOUSTUOTANTO TEHTÄVITTÄIN JA SEN KORVAAMINEN JULKISILLA TAI MARKKINAHYÖDYKKEILLÄ	22
4.1	Ateriat ja välipalat.....	22
4.2	Asuminen	27
4.3	Vaatetus	31
4.4	Hoiva	32
4.5	Vapaaehtoistyö	35
4.6	Lemmikkieläimet.....	36
5	KOTITALOUSTUOTANTO TULOKVINTIILEITTÄIN	38
6	LOPUKSI.....	41
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	

KUVALUETTELO

Kuva 1.	Tuotannon jaottelu SNA- ja non-SNA-tuotantoon.....	3
Kuva 2.	Kotitaloustuotannon laskentamalli.....	7
Kuva 3.	Erilaisten kotitalouksien lukumäärät vuosina 2001 ja 2006.....	9
Kuva 4.	Kotitaloustuotannon rakenne (non-SNA), 2001 ja 2006.....	12
Kuva 5.	Kotitalouksien omaan käyttöön tuottamat palvelut tehtävittäin.....	13
Kuva 6.	Kotitaloustuotannon arvo alle 45-vuotiaiden ja lapsiperheiden talouksissa.....	19
Kuva 7.	Kotitaloustuotannon arvo 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.....	19
Kuva 8.	Omaan käyttöön tuotettujen palvelujen kokonaisarvo tehtävittäin eri tyyppisissä talouksissa.....	21
Kuva 9.	Non-SNA-kotitaloustuotanto eri kotitaloustyypeissä vuosina 2001 ja 2006.....	21
Kuva 10.	Itse valmistettujen aterioiden ja välipalojen arvo alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.....	23
Kuva 11.	Ulkona syöminen ja valmiiden ruokien kulutus alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.....	24
Kuva 12.	Itse valmistettujen aterioiden ja välipalojen arvo 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.....	24
Kuva 13.	Ulkona syöminen ja valmiiden ruokien kulutus 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.....	25
Kuva 14.	Ruoan kulutusmenot kotitaloustyypeittäin vuosina 2001 ja 2006.....	26
Kuva 15.	Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.....	27
Kuva 16.	Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.....	28
Kuva 17.	Omistusasuntojen tuottamien asumispalveluiden arvo ja asuntolainojen korot eri tyyppisissä talouksissa.....	29
Kuva 18.	Asumispalvelut (non-SNA) alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.....	30
Kuva 19.	Asumispalvelut (non-SNA) 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.....	30
Kuva 20.	Vaatteiden valmistus, pesu ja huolto itse tehtynä ja ostopalveluna.....	32
Kuva 21.	Hoivapalvelun arvo lapsiperheissä.....	34
Kuva 22.	Toisten kotitalouksien auttaminen ja muu vapaaehtoistyö.....	35
Kuva 23.	Lemmikkieläimet ja niiden hoito.....	36
Kuva 24.	Kotitalouksien omaan käyttöön tuottamien palveluiden kokonaisarvo tehtävittäin eri tulokvintiileissä.....	38
Kuva 25.	Kotitaloustuotannon nettoarvonlisäys tehtävittäin eri tulokvintiileissä.....	39
Kuva 26.	Kotitalouspalvelujen ulkoistaminen tehtävittäin eri tulokvintiileissä.....	40

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1.	Kotitalouden perustehtävät.....	4
Taulukko 2.	Tutkimuksen kotitaloustyytit ja aineistojen otokset.....	9
Taulukko 3.	Kotitaloustuotannon arvo 2001, 2006 ja muutos.....	11
Taulukko 4.	Laajennettu yksilöllinen kulutus ja sen kehitys vuosina 2001–2006.....	12
Taulukko 5.	Asiointiin ja asiointimatkoihin käytetyn työn arvo ja kulut.....	14
Taulukko 6.	Kaupassakäyntien arvo.....	15
Taulukko 7.	Asumiseen liittyvät palvelut.....	15
Taulukko 8.	Ateriat ja välipalat.....	16
Taulukko 9.	Vaatetus, hoiva ja vapaaehtoistyö.....	17
Taulukko 10.	Hoitotukien yhteismäärät vuotta kohden keskimäärin euroa/talous.....	33
Taulukko 11.	Lasten ja vanhusten päivähoito-, päiväkerho- ym. maksut sekä maksut yksityisille hoitajille.....	34
Taulukko 12.	Lemmikkieläinten kulutusmenoja ilmoittaneet kotitaloudet, % kaikista talouksista ja lemmikkieläinkulut.....	37
Taulukko 13.	Eri tyyppisten kotitalouksien sijoittuminen tulokvintiileihin.....	39

1 TAUSTA

Suomessa julkaistaan vuosittain lukuisia kansantalouden kasvua ja kehitysnusteita esitteleviä katsauksia. Viime vuosina on julkaistu myös laajempia teoksia, joissa käsitellään kansalaisten tulokehitystä, tulonjakoa ja kulutusta suhteessa maamme talouskehitykseen (Taimio 2007; Moisio ym. 2008, Ilmakunnas ym. 2009; Taimio 2009). Pääsääntöisesti näissä katsauksissa jätetään täysin huomiotta kotitalouksien omaan käyttöön tuottamat palvelut, jolla on merkittävä vaikutus hyvinvointiin ja kulutusmahdollisuuksiin. Kehityksen mittaamista pohtinut Stiglitzin työryhmä kehottaa raportissaan siirtämään painopistettä tuotannon muutosten sijasta kansalaisten hyvinvointiin. Tällöin olennaista on tarkastella nimenomaan kotitalouksien kulutusta, tuloja ja varallisuutta sekä ottaa huomioon myös kotitalouksien oma markkinaton tuotanto kulutusmahdollisuuksien lisääjänä. (Siglitz ym. 2009, 12–14.)

Vaikka kotitalouksien palkaton tuotanto ei olekaan päässyt talouskatsauksiin, sen mittaamisesta ovat jo pitkään olleet kiinnostuneita monet tutkijat. Muun muassa saksalaisissa, yhdysvaltalaisissa ja suomalaisissa tutkimuksissa on havaittu, että kotitaloustuotannolla on vaikutusta tulonjakoon, sillä kotitaloustuotannolla laajennetut tulot ovat jakautuneet väestössä tasaisemmin kuin pelkät rahatulot (Frick, Grabka & Groh-Samberg 2009; Frazis & Stewart 2009; Mattila-Wirolahti 2010). Siirtymät kotitaloustuotannon ja markkinatuotannon välillä voivat vääristää kansantalouden kasvun mittareita. Esimerkiksi itse tuotettujen palvelujen siirtyminen markkinatuotantoon tai julkisen talouden piiriin näkyy kansantalouden tuotannon kasvuna, vaikka itse asiassa tuotantoa vain siirtyy epävirallisesta taloudesta viralliseen. Monia aikasarjalaskelmia onkin tehty sen selvittämiseksi, miten paljon kansantalouden tuottavuus itse asiassa muuttuu, jos kotitalouksien tuotanto otetaan mukaan (Taimio 1991; Soupournas & Ironmonger 2002; Landefeld, Fraumeni & Wojtech 2009). Laskelmia ovat vaikeuttaneet niihin tarvittavien aineistojen heikko saatavuus, mistä syystä laskelmiin sisältyy karkeitakin oletuksia ja tulokset ovat vain suuntaa antavia. Näyttää kuitenkin siltä, että kotitaloustuotanto tasoittaa suhdanteiden vaikutuksia kotitalouksien kulutusmahdollisuuksiin. Tarvittaisiin säännöllistä ja standardoitua kotitaloustuotannon laskentaa tuottamaan täydentävää aineistoa mikro- ja makrotason taloudellisiin analyyseihin.

Aiemmissa kotitaloustuotantoa käsittelevissä tutkimuksissa on vähemmälle jäänyt huomio, että kotitaloustuotantoa tutkimalla saadaan myös uutta tietoa arjen kulutusvalinnoista ja -päätöksistä. Kotitaloustuotannossa yhdistetään työtä (ajankäyttöä kotitöihin) ja rahalla markkinoilta hankittuja hyödykkeitä (raaka-aineita, tarvikkeita, kodinkoneita ym.) päivittäin tarvittavien palvelujen tuottamiseksi. Siksi laskelmat tuottavat tietoa arjen pyörittämisen keskeisistä piirteistä.

Kansantalouden tilinpidon mallin mukaan laadittu kotitaloustuotannon satelliittitili vuodelta 2001 tehtiin Tilastokeskuksen ja Kuluttajatutkimuskeskuksen yhteistyönä (Varjonen & Aalto 2005). Tuloksena saadut tuotantoluvut integroitiin kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tileihin. Tuotanto kuvattiin tehtävittäin, joiksi määritettiin asumispalvelut, ravitsemispalvelut, vaatetus- ja hoivapalvelut sekä toisten kotitalouksien auttaminen ja vapaaehtoistyö. Tässä raportissa päivitetään satelliittitili vuoden 2006 tiedoilla. Nyt julkaistavien tietojen pohjana ovat kansantalouden tilinpidossa heinäkuussa 2009 julkaistut laskelmat, jotka ovat suoraan vertailukelpoisia vuoden 2001 laskelmien kanssa. Tammikuussa 2010 Tilastokeskus julkaisi tarkistettut kansantalouden tilinpidon aikasarjat vuosilta 1975–2008, mutta näitä tarkistuksia ei otettu huomioon tässä kotitaloussatelliittitilin laskennassa, sillä laskelmista suurin osa oli tehty jo aikaisempien tietojen pohjalta.

Raporttimme rakentuu seuraavasti. Luvussa kaksi käydään läpi kotitaloustuotannon kuvaamisesta ja laskelmissa käytetyt käsitteet, menetelmät ja aineistot. Luvussa kolme esitellään tulokset koko kansantalouden tasolla ja sen muutokset suhteessa vuoden 2001 tuloksiin. Makrotarkastelun lisäksi esitetään myös kotitalouskohtaiset tulokset. Luvussa neljä tutkitaan tuotantoa ja sen ulkoistamista eri tyyppisissä talouksissa ja eri tehtävissä eli asumispalvelujen, ruoan, vaatetuksen, hoivan tuottamisessa. Lisäksi tarkastellaan vapaaehtoistyötä. Lopuksi esitetään johtopäätökset ja pohdintoja sekä arvioidaan menetelmän luotettavuutta.

2 KÄSITTEET, MENETELMÄ JA AINEISTOT

Kotitaloustuotannon mittaamisen käsitteellinen viitekehys ja menetelmä perustuu kansantalouden tilinpidon järjestelmään (SNA 1993, EKT 1995). Vuoden 2001 kotitaloustuotannon satelliittitiliä käsittelevässä raportissa (Varjonen ja Aalto 2005) on esitelty hyvin yksityiskohtaisesti käsitteet ja menetelmä. Tässä raportissa nämä asiat esitetään sen vuoksi vain lyhyesti ja esitellään menetelmään tehdyt vähäiset muutokset.

2.1 Käsitteet

Aluksi käydään läpi termejä, joita kirjallisuudessa yleisesti käytetään toisaalta kansantalouden tilinpitoon sisältyvästä tuotannosta ja toisaalta sen ulkopuolelle jäävästä tuotannosta. Kansantalouden tilinpitoon kuuluvaa tuotantoa tai taloutta kutsutaan *viralliseksi taloudeksi* (formal economy, josta löytyvät viralliset tilastot) tai *markkinataloudeksi* (market economy tai market production, jossa tuottaja ja tuotteen käyttäjä kuuluvat eri talousyksikköön ja tuotteet vaihtavat omistajaa markkinoilla tai julkisella sektorilla). Kansantalouden tilinpidon terminologiassa tätä tuotantoa kutsutaan *SNA-tuotannoksi*¹.

Kotitalouksien tuotantoa omaan käyttöön kutsutaan *epäviralliseksi tuotannoksi tai taloudeksi* (informal production tai informal economy, josta ei ole virallisia tilastoja) tai *markkinattomaksi tuotannoksi tai taloudeksi* (non-market production; non-market economy, koska tavarat ja palvelut tuotetaan ja kulutetaan samassa yksikössä). Kansantalouden tilinpidon termein tämä tuotanto on *non-SNA-tuotantoa*. Tästä selkeältä näyttävästä jaottelusta on kolme poikkeusta. Viralliseen talouteen kuuluu epävirallisesta tuotannosta seuraavat erät: asuntojen rakentaminen omaan käyttöön, omistusasuntojen tuottamat laskennalliset asuntopalvelut ja maataloustuotteiden tuottaminen omaan käyttöön sisältäen myös kalastuksen, metsästyksen ja marjastuksen.

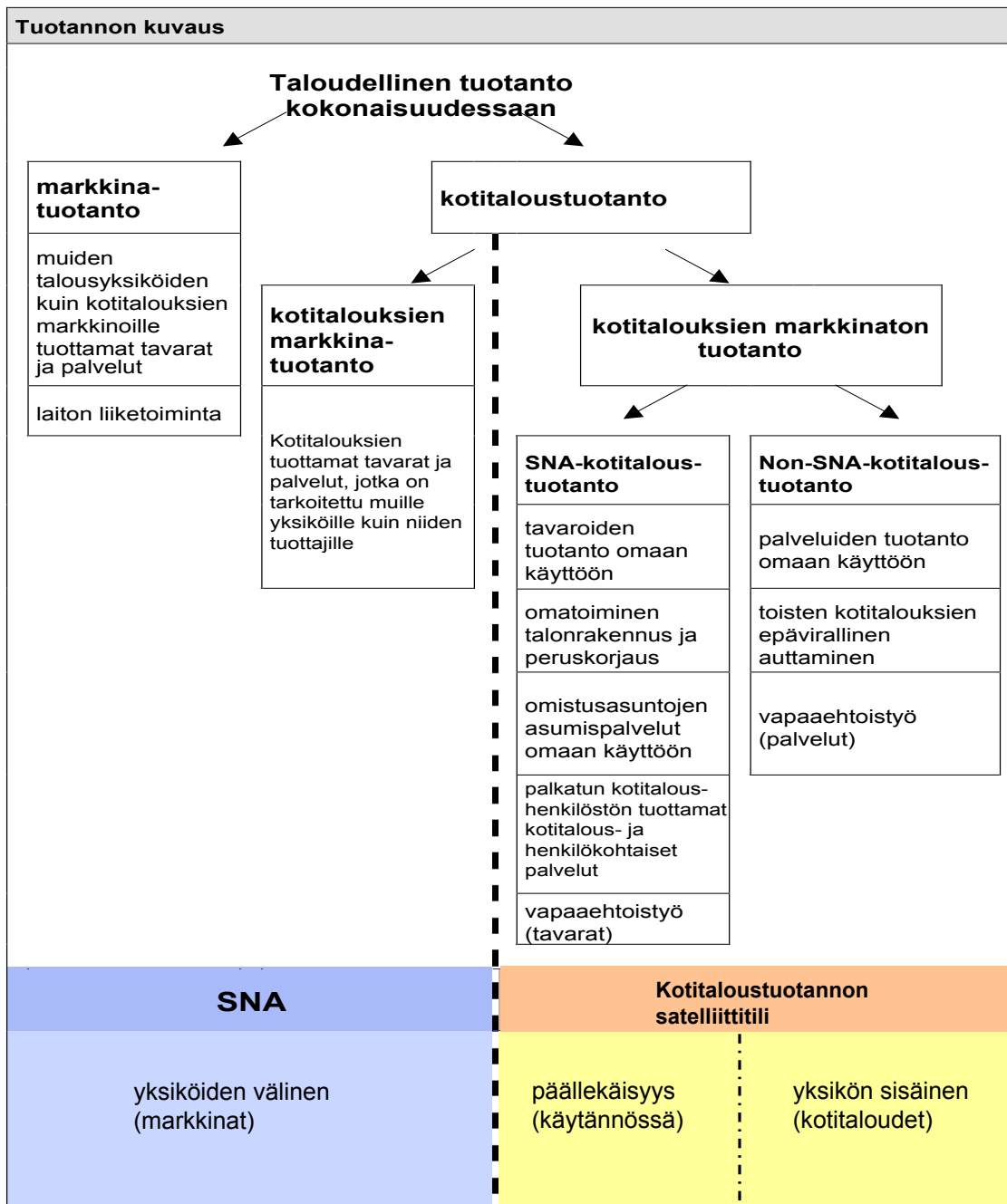
Epävirallinen talous ja virallinen talous yhteensä muodostavat *laajennetun talouden* (extended economy). Kotitalouksien tuotantoa kokonaisuudessaan kuvataan *kotitaloustuotannon satelliittitilissä* (household satellite accounts), joka siis pitää sisällään epävirallisen talouden (non-SNA-tuotannon) sekä viralliseen talouteen kuuluvan osan kotitaloustuotannosta (kotitalouksien SNA-tuotannon). Virallisen ja epävirallisen talouden osittainen päällekkäisyys täytyy ottaa huomioon laskettaessa laajennetun talouden koko. Tästä syystä kotitaloustuotannon laskelmissa SNA- ja non-SNA-tuotannot pidetään erillään. Asumisen laskelmat jakaantuvat SNA- ja non-SNA-tuotantoon, ja samaa menettelyä noudatetaan ruoan tuotannon laskelmissa. Edelleen, kaksinkertaisen laskennan eliminoimiseksi on otettava huomioon, että kotitaloustuotannon välituotekäyttö eli markkinoilta hankitut hyödykkeet sisältyvät virallisen talouden tilinpitoon. (ks. taulukko 12, jossa kotitaloustuotanto on integroitu tilinpidon kotitaloussektorin tileihin).

Kuva 1 havainnollistaa kotitaloustuotannon ja muun tuotannon suhdetta toisiinsa ja hahmottaa kuvaa laajennetusta taloudesta.

Kotitalouksien itselleen tuottamilla palveluilla tarkoitetaan palveluja, jotka tuotetaan yhdistämällä palkatonta kotityötä, pääomaa ja markkinahyödykkeitä. Tuotantoprosessissa pääomaa eli koneita ja laitteita tarvitaan niiden tuottamien palvelujen vuoksi ja jotka siksi määritellään investointiluonteisiksi hyödykkeiksi. Kotitalouksien tuottamat palvelut kulutetaan useimmiten välittömästi omassa taloudessa. Ne eroavat markkinoilta ostetuista palveluista lähinnä vain siinä, että niille ei muodostu markkinahintaa, koska ne tuotetaan ja kulutetaan samassa yksikössä.

Kotityö määritellään oman kotitalouden hyväksi tehtäväksi työksi, joka voidaan ulkoistaa eli työ voidaan ostaa markkinoilta ilman, että työn tulos olennaisesti muuttuu. Esimerkiksi ruoan valmistus, pöy-

¹ System of National Accounts on kansantalouden tilinpidon järjestelmä, joka on kansainvälisten organisaatioiden yhteisesti hyväksymä.

Kuva 1. Tuotannon jaottelu SNA- ja non-SNA-tuotantoon (Kuvaus: Rüger ja Varjonen 2008).

dän kattaminen sekä astioiden ja pöytien puhdistaminen aterian jälkeen ovat tällaisia töitä, joka voidaan ulkoistaa esimerkiksi syömällä ravintolassa, jossa kyseiset tehtävät hoidetaan maksua vastaan.

Kotitalouksien itselleen tuottamia palveluja voidaan kuvata monilla eri tavoilla. Olemme jäsentäneet palvelut kuuteen ryhmään, jotka mielestämme kuvaavat niitä kotitalouden ydintehtäviä, joita voidaan myös ulkoistaa. Samantyyppistä kuvausta on käytetty muun muassa Espanjassa, Britanniassa ja Australiassa (esim. Holloway ym. 2002). Sen sijaan Saksassa tehtävät on jaoteltu kodinpitoon (ruoka, siivous ja vaatehuolto), lastenhoitoon ja 'do-it-yourself'-toimintoihin (Schäfer 2004). Paljon on keskusteltu siitä, pitäisikö esimerkiksi koulutus lisätä listaan. Jos halutaan pitää kiinni kotityön ulkoistettavuusvaatimuk-

sesta, kouluttautuminen ja muu inhimillisen pääoman hankinta jää kotitalouspalvelujen käsitteen ulkopuolelle, sillä sitä ei voi mitenkään teettää toisella.

Paljon keskustellaan myös siitä, voiko kotityöksi määritellä puutarhanhoidon tai lastenhoidon, koska työ on usein palkitsevaa ja sitä on mukava tehdä. Itse asiassa kaikkeen työhön ja toimintaan liittyy tunteita, jotka voivat olla myönteisiä tai kielteisiä tai molempia. Myös palkkatyönä tehtävä lastenhoito voi olla palkitsevaa, samoin kuin mikä tahansa muu palkkatyö. Kotitaloustuotannon taloudellista arvoa mitattaessa subjektiivista ulottuvuutta eli eri yksilöiden siihen kohdistamia erilaisia tuntemuksia ei oteta huomioon (esim. Abraham & Mackie 2005; Goldschmidt-Clermont 1994). Ne kuuluvat elämänlaadun ulottuvuuteen eivätkä mitattavaan materiaaliseen ulottuvuuteen (vrt. Stiglitz, Sen & Fitoussi 2009). Kotitaloustuotannon mittaamisessa lähtökohtana on arvo, jolla tämä tuotanto on ulkoistettavissa. Taulukkoon 1 on koottu kotitalouden ydintehtävät ja niitä olennaisesti palvelevat muut tehtävät. Kursiivilla on merkitty ne asumiseen ja aterioiden tuotantoon liittyvät tehtävät, jotka on sisällytetty kansantalouden tilinpitoon ja joiden kohdalla tuotannonarvot satelliittitiliin on otettu tilinpidosta (SNA-tuotantoa).

Taulukko 1. Kotitalouden perustehtävät.

	Asuminen	Ateriat ja välipalat	Vaatetus ja sen huolto	Hoiva	Vapaaehtois-työ		
Perustehtävä	<i>Asunnon hankinta ostamalla</i> <i>Asunnon omatoiminen rakentaminen ja peruskorjaus</i>	Asunnon sisustus, siivous ja kunnossapito, pihan hoito, puutarhan hoito Pienet remontit ja korjaukset	<i>Elintarvikkeiden kasvattaminen, keräily, metsästys ja kalastus</i>	Aterioiden ja välipalojen valmistus. Leipominen, säilöminen	Vaatteiden valmistus Vaatteiden pesu ja silytys Vaatteiden korjaus ja muu huolto	Lasten hoito Apua tarvitsevien aikuisten hoito Lemmikki-eläinten hoito	Naapuriapu Vapaaehtois-työ organisaatioissa
Tehtävään liittyvät hankinnat		Asunnon remontointiin, ylläpitoon ja siivoukseen liittyvät hankinnat		Ruokaostokset Ruoan valmistuksessa tarvittavien laitteiden ja välineiden hankinta	Vaatteiden hankinta, valmistukseen ja huoltoon tarvittavien materiaalien ja välineiden hankinta. Jalkineiden hankinta	Lasten hoitoon ja apua tarvitsevien aikuisten hoitoon liittyvien tarvikkeiden hankinta	
Matkat ja kuljetaminen Kulkuvälineiden huolto		Asunnon hankintaan ja ylläpitoon liittyvät matkat		Ruoka-ostomatkat, muut ruoan hankintaan liittyvät matkat	Vaatteiden hankintaan tai huoltoon liittyvät matkat	Lasten ja apua tarvitsevien aikuisten kuljettaminen hoitoon, harrastuksiin, jne.	Vapaaehtois-työhön liittyvät matkat
Toiminnan suunnittelu ja organisointi. Asiointi, raha-asioiden hoito ym. Koskevat kaikkia tehtäväalueita.							

Seuraavassa esitellään kotitaloustuotannon perustehtävät yksityiskohtaisesti.

Asumisella tarkoitetaan toisaalta asunnon hankintaa (asunto-osake, pientalo, yms.) ja toisaalta asunnon sisustamista, kalustamista, kunnossapitoa, korjauksia ja huoltoa, pihan ja puutarhan hoitoa, siivousta jne., kaikkea sitä, mikä tarvitaan, että asunto palvelee asujiaan tarkoituksenmukaisesti. Asunnon omistamiseen liittyvä ”tuotanto”, jota kutsutaan asumiseksi, on mukana kansantalouden tilinpidossa. Tämä osuus on erotettu muusta asumispalvelujen tuotannosta erilleen ja sitä kutsutaan asumisen SNA-tuotannoksi erotukseksi kokonaan kansantalouden tilinpidon ulkopuolella olevasta tuotannosta (non-SNA). Vapaa-ajan asunnot tai kakkosasunnot ovat mukana laskelmissa. Niihin liittyvä kotitaloustuotanto jakaantuu samalla tavalla SNA- ja non-SNA-osuuteen kuin muidenkin asutopalvelujen tuotanto.

Ruoka sisältää aterioiden ja välipalojen valmistuksen, niihin tarvittavien raaka-aineiden hankinnan, kotiin kuljettamisen ja varastoinnin. Ruokaan sisältyy myös omien puutarhatuotteiden arvo sekä kalastamalla, metsästämillä, marjastamalla ja sienestämällä hankittujen ruoan raaka-aineiden arvo (ns. SNA-ruoka).

Vaatetus käsittää pääasiassa kaikki ne toimet, joiden seurauksena kotitalouden jäsenillä on päälle pantavaksi puhtaita vaatteita. Se tarkoittaa mm. vaatteiden ja tekstiilien huoltamista, pesemistä ja siihen liittyviä muita toimia (ml. taittelu, silytys) tai pesulaan viemistä ja sieltä noutamista. Mukana on myös vaatteiden valmistus, vaikkakin vaatteita nykyään tehdään itse varsin vähän. Sen sijaan iso osa vaatetukseen liittyvästä kotitaloustuotannosta tulee uusien vaatteiden hankinnasta eli ostamiseen ja ostosmatkoihin liittyvästä työstä ja matkakuluista. Vaatteiden pesettäminen pesulassa on määritelmällisesti vaatetuspalvelun ulkoistamista.

Hoiva sisältää lasten ja apua tarvitsevien aikuisten hoivan. Lasten osalta mukana on lasten hoito, lasten kanssa leikkiminen ja keskustelu päätoimintona². Mukana ei siis ole sellainen lastenhoito, jolloin tehdään ensisijaisesti jotakin muuta, esim. katsotaan televisiota tai valmistetaan ruokaa, vaikkakin lapsi olisi samanaikaisesti silmälläpidon alaisena. Sen sijaan lapsen kuljettaminen päivähoitoon tai harrastuksiin on lasten hoitoa. Samat periaatteet koskevat aikuisten hoivaa.

Lemmikit on otettu mukaan kotitalouden tehtäviin, koska niiden hoito tulee välttämättömäksi sen jälkeen kun ne on hankittu, samalla tavalla kuin lapsenkin hoito. Lemmikki ei selviydy yksin.

Vapaaehtoistyö poikkeaa muusta kotityöstä siten, että sen tuottama palvelu, hyöty, kohdistuu toiseen kotitalouteen. Varsin usein esimerkiksi huolenpito omista, ikääntyneistä vanhemmista on selvästi palikatonta työtä, joka myös voidaan ulkoistaa. Vapaaehtoistyö, jota tehdään järjestöissä palkatta, on myös otettu mukaan tähän tehtäväryhmään. Se liittyy usein harrastustoiminnan tukemiseen, esimerkiksi urheilujoukkueiden kuljetuksiin tai huoltotehtäviin.

Edellä kuvattujen tehtävien suorittamiseksi tarvitaan lisäksi runsaasti **kuljettamista** ja erilaista **asiointia**, tavaroiden ja palvelujen ostamista, tietojen hankintaa, raha-asioiden hoitoa. Nämä tehtävät on otettu mukaan siten, että niihin käytetty aika ja kulutusmenot on kohdennettu kullekin tehtävälle sen mukaan, miten paljon kyseiseen tehtävään kuljettamista ja asiointia tarvitaan. Koska kyseessä on tehtävät, joiden osuus palveluissa on varsin huomattava, nämä esitetään myös erikseen, jotta saadaan kuva niiden osuudesta kotitaloustuotannossa.

Kuljettaminen ja muut kotityömatkat pitävät sisällään kaikenlaiset ostosmatkat ja palvelujen hankintaan liittyvät matkat, lasten ja aikuisten kuljettamisen hoitoon, harrastuksiin, lääkärille tms. Vapaa-ajan matkat osana koko perheen vapaa-aikaa on määritelty vapaa-ajan toiminnoksi, eikä niitä ole sisällytetty kotitaloustuotantoon.

Asiointiin kuuluu monia erilaisia tehtäviä. Erilaisten hankintojen teko eli ostokset on ehkä suurin yksittäinen tehtävä tässä ryhmässä. Raha-asioiden hoito, esim. pankkipalvelujen hankinta ja käyttö, laskujen maksaminen, lainoista neuvottelemine ja sijoitusten tekeminen, postissa käynnit, yhteydenotot viranomaisiin ym. toimintojen suunnittelu ja organisointi jne. kuuluvat tähän tehtäväryhmään.

² Aineistona käytetyssä ajankäyttötutkimuksessa toiminnot jaotellaan päätoimintoihin ja samanaikaisesti tehtäviin sivutoimintoihin. Ks. kohta: aineistot.

2.2 Menetelmä

Kotitalouksien tuottamat palvelut eivät ”käy markkinoilla” eikä niillä siten ole markkinahintaa. Palvelujen arvo täytyy sen vuoksi arvioida muulla tavoin. Käytettävissä on periaatteessa kaksi menetelmää: 1) kotitalouksien tuottamat palvelut hinnoitellaan vastaavien markkinoiden tarjoamien palveluiden hinnoilla ja 2) itse tuotetuille palveluille lasketaan hinta niiden tuottamisen aiheuttamien kustannusten mukaan. Tällöin oletetaan, että tuotannon ei tarvitse tuottaa ”voittoa”, vaan palvelun hinta on sama kuin kustannusten summa.

Ensimmäinen tapa on käytössä kansantalouden tilinpidossa ja sitä noudattaen on määritetty omistusasuntojen tuottamien asuntopalvelujen arvo. Asuntopalvelun bruttoarvo määrittyy vastaavanlaisen asunnon markkinavuokran mukaan. Markkinavuokrasta vähennetään tietyt kulut kuten osakehuoneistojen hoitovastikkeet, korjauskulut ja FISIMin³ (laskennalliset pankkipalvelumaksut) osuus asuntolainojen koroista, jolloin päädytään laskennalliseen asuntotuloon. Kuluihin eivät sisälly lainojen korot FISIM-osuutta lukuun ottamatta eivätkä myöskään omakotitalojen lämmityskustannukset. Lämmityskustannusten puuttuminen on epäloogista, sillä osakehuoneistojen hoitovastikkeeseen lämmityskulut sisältyvät ja ovat siten mukana näiden tuottamien asuntopalvelujen välituotteissa. Bruttovuokrat ja pääoman kulumista koskevat luvut on tämän raportin laskelmiin otettu kansantalouden tilinpidosta (SNA-asuminen). Edellä mainitut omakotitalojen lämmityskustannukset ovat mukana non-SNA-asumispalveluissa välituotteina. Kansantalouden tilinpidon menettelystä poiketen myös kiinteistövero on otettu huomioon tuotantoverona laskennallista asuntotuloa määritettäessä.

Omaan käyttöön tuotettujen puutarhatuotteiden, poimittujen marjojen ja sienten sekä pyydettyjen kalojen ja metsästetyn riistan arvo perustuu hintaan, jonka ammattimainen tuottaja saa ko. tuotteista myydessään ne elintarvikeketjuun. Nämäkin luvut on otettu kansantalouden tilinpidosta. Tässä raportissa esitetyissä luvuissa on kuitenkin otettu huomioon kulut, joita aiheutuu puutarhantuotteiden kasvattamisessa, metsästyslupien ja kalastusarvikkeiden hankinnasta ynnä muut vastaavat kulut.

Muiden palvelujen arvo määritetään jälkimmäisen menetelmän mukaan (non-SNA-tuotanto). Laskentamalli on esitetty kuvassa 2.

Kansantalouden tilinpidon tunnetuin luku bruttokansantuote (BKT) vastaa käsitteellisesti kotitaloustuotannon bruttoarvonlisäystä.

Työn arvoa määritettäessä työhön käytetty aika arvotetaan vastaavaa palkkatyötä tekevän henkilön tuntipalkalla. Laskelmissa käytetään bruttopalkkaa ilman työnantajan sivukuluja.

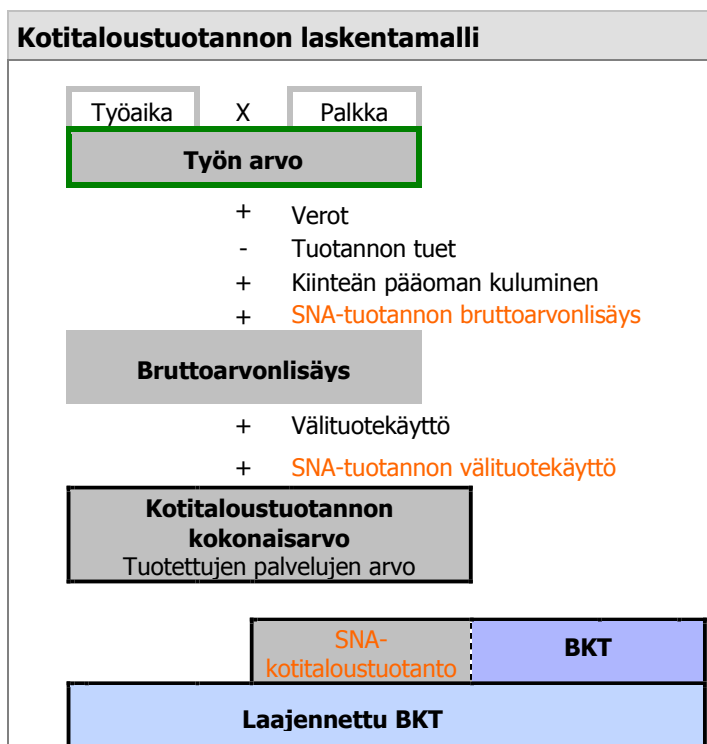
Tuotantoon liittyvät **verot** käsittävät kiinteistöveron, kalastus- ja metsästysluvat ja riistanhoitomaksut ym., koiraveron ja autonkäyttöön liittyvät maksut sillä osuudella kuin autoa kotitaloustuotannon matkoihin käytetään. Näitä maksuja ovat autonkäyttömaksut ja autoverot.

Tuet sisältävät omaishoidontuen, kotihoidontuen ja vanhempainrahan, mutta ei äitiys- eikä isyyspäivärahoja. Vanhempainraha on sisällytetty tukiin, koska sen turvin vanhemmat voivat hoitaa alle vuoden ikäistä lasta kotona. Asumistuki on jätetty pois laskelmista, koska se ei kohdistu asumispalvelun tuottamiseen itselle, vaan on pienituloisille tarkoitettu vuokratuki.

Kestävien tavaroiden tuottama palveluvirta tarkoittaa sitä, että kodinkoneille, jotka kestävät usean vuoden ajan, lasketaan niiden käyttöään mukaan vuotuinen kustannus. Esimerkiksi pesukoneelle, joka kestää 8 vuotta ja maksaa 400 euroa, lasketaan vuotuiseksi **kiinteän pääoman kulumisarvoksi** 50 euroa. Koko maata koskevat laskelmat kestävien tavaroiden kulumiselle on tehty Tilastokeskuksessa pääomakan-tamalla. Liitteessä 1 on lueteltu kestävien tavaroiden luokat, jotka on määritelty kotitaloustuotannon investointitavaroiksi ja joille on laskettu pääoman kulumisen arvo.

Välituotekäyttö sisältää kaikki ne markkinahyödykkeet, jotka tarvitaan palvelujen tuottamisessa ja jotka muuttuvat tuotantoprosessissa. Esimerkiksi ruoan raaka-aineet muuttuvat, kun ne kuoritaan, paloitellaan, sekoitetaan ja kypsennetään ruoanvalmistuksen aikana. Samoin pesuaineet, vesi, sähkö kuluvat tai muuttuvat siivousprosessissa. Liitteessä 1 on esitetty luettelo hyödykkeistä, jotka on määritelty välituot-

3 Financial intermediation services indirectly measured (FISIM). Perustuu käytännössä pankkien korkomarginaaleihin.

Kuva 2. Kotitaloustuotannon laskentamalli (kuvaus: Rüger ja Varjonen 2008).

teiksi kussakin kotitaloustuotannon tehtävässä. Samoin on esitetty luettelo tuotteista, jotka on määritelty **lopputuotteiksi**. Lopputuotteet ovat käyttövalmiita sellaisenaan. Ne eivät kuulu kotitaloustuotantoon, sillä niiden käyttö on pikemminkin kotitaloustuotannon ulkoistamista. Esimerkkejä lopputuotteista ovat valmisruoat, päivähoito ja pesulapalvelut.

Itselle tuotettujen palvelujen arvo muodostuu kaikkien edellä lueteltujen kustannusten summana. Omaan käyttöön tuotetun ruokapalvelun hintaa voidaan verrata ravintola-aterian hintaan, kodin siivousta ostettuun kotisiivouspalveluun, lasten hoitoa päivähoitopalveluun tai vaatteiden pesua pesulapalveluun. Tuotannon bruttoarvonlisäys tarkoittaa kirjaimellisesti arvonlisäystä, sillä ostettujen raaka-aineiden (väli- tuotteiden) arvo on pienempi kuin niistä työn ja kestokulutushyödykkeiden avulla jalostettu kulutettava valmis tuote.

Koko kansantalouden kasvulukuja raportoitaessa käytetään nimenomaan bruttokansantuotteen käsitettä joka määritelmällisesti on sama kuin bruttoarvonlisäys. Sen sijaan kun tarkastellaan yksittäisten toimialojen lukuja, jollaisena siis kotitalouttakin tässä yhteydessä voidaan pitää, tuotettujen palvelujen tai tavaroiden arvo on bruttoarvonlisäyksen ja välituotekäytön summa.

Kotitaloustuotannon satelliittitili kuvaa Suomessa yhteensä tuotetun kotitaloustuotannon määrää. Satelliittitilin lisäksi laadittiin erilliset laskelmat erityyppisille talouksille – eri-ikäisille yksinasuville, pariskunnille sekä alle ja yli kouluikäisten lasten perheille. Tällä tavoin saamme tietää, miten kotitaloustuotannon määrä vaihtelee eri elämänvaiheissa. Näinkin tarkkaan luokitteluun päädyttiin, koska sen lisäksi, että saamme tietoa arjen toiminnoista erityyppisissä talouksissa, tieto auttaa myös arvioimaan kotitaloustuotannon määrän kehittymistä tulevaisuudessa. Jos tietyn tyyppinen ja -ikäinen taloustyyppi väestössä lisääntyy (esim. ikääntyvät pariskunnat tai yksinasuvat), sen mukaan muuttuu myös kotitaloustuotannon kokonaismäärä.

Tilit laadittiin myös eri tulotason omaaville kotitalouksille sen selvittämiseksi, miten tuotanto muuttuu tulojen kasvaessa. Yleisesti uskotaan, että kotitalouden tulojen ja varallisuuden kasvaessa kotitaloustuotanto vähenee. Vaikutuksen oletetaan toimivan myös kansantalouden tasolla siten että köyhissä maissa kotitaloustuotannon osuus kansantaloudessa on korkeampi kuin rikkaissa maissa. Tässä raportissa tulotasoittainen tarkastelu perustuu kotitalouden kulutusyksikköä kohti laskettujen käytettävissä olevien tulojen perusteella muodostettuihin tulokvintiileihin.

2.3 Aineistot

Työn arvon laskemiseksi on käytetty Tilastokeskuksen ajankäyttöaineistoa vuodelta 1999-2000 ja palkkatilastoa vuodelta 2006. Kotityö arvotettiin toimialaluokituksen *Home-based personal care workers (ISCO 51331)* tuntipalkalla, joka vuonna 2006 oli 11,98 euroa. Kyseiseen luokkaan kuuluvia palkansaajia oli tuona vuonna 11 505 henkilöä.

Tilastokeskuksen kulutustutkimusaineistosta vuodelta 2006 on saatu tiedot eri tyyppisten kotitalouksien välituotteina käytettyjen tavaroiden ja palvelujen arvosta. Niin ikään omatoimisesti tuotettujen puutarhatuotteiden arvo sekä pyydystettyjen kalojen, riistan sekä itselle poimittujen marjojen ja sienien arvo perustuu kulutustutkimuksen tietoihin. Tilastokeskus on tuottanut taulukot em. tuotteiden kuluksista kotitaloustyypeittäin ja tulokvintiileittäin. Tiedot veroista ja tuista vuodelta 2006 on saatu niin ikään Tilastokeskuksesta.

Kestävien hyödykkeiden kuten jääkaappien, pesukoneiden, huonekalujen, sisustustekstiilien jne. varantojen arvo on saatu kansantalouden tilinpidosta.

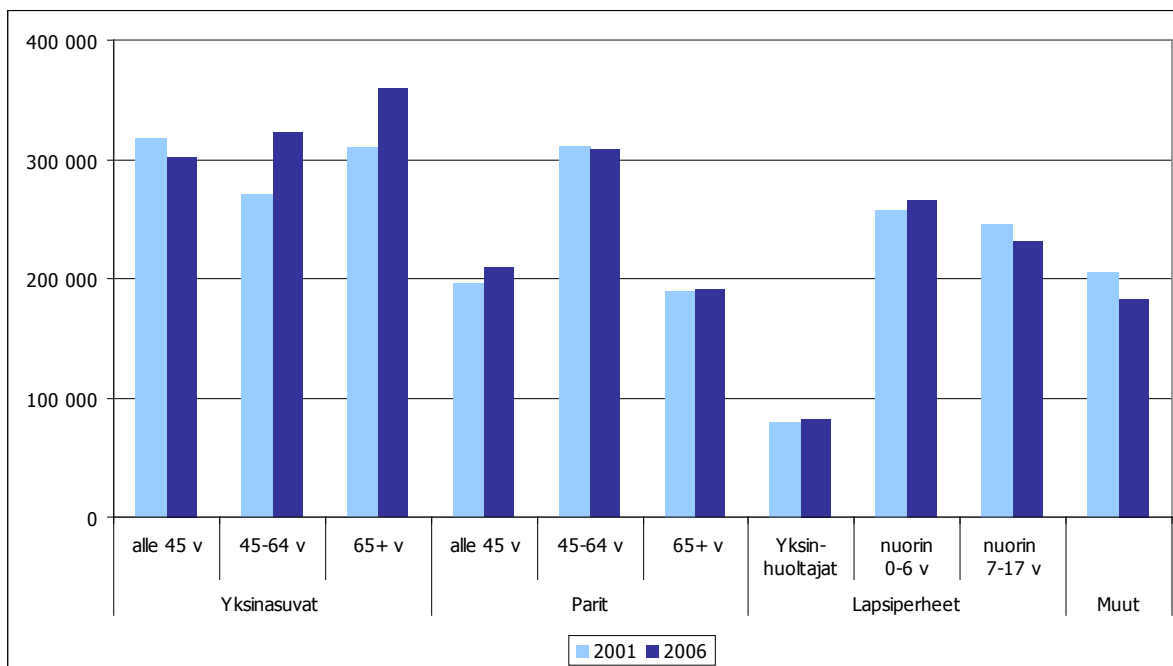
Kotitaloustuotannon satelliittitilin tavoitteena on tuottaa tilit, jotka voidaan yhdistää kansantalouden tilinpitoon. Tämä tarkoittaa, että lähtökohtana on kansantalouden tilinpidon yksityisen kulutuksen (national individual consumption) luvut, joiden tasoon kulutustutkimuksen luvut on korotettu.

Kotitaloustuotannon arvon vertaaminen vuoteen 2001 toteutuu epäsymmetrisesti, sillä kotityöhön käytetyn ajan määrä kussakin taloustyyppissä on sama kuin vuoden 2001 laskelmissa, mutta kaikki muut tiedot koskevat vuotta 2006. Tämä johtuu siitä, että uudempia ajankäyttötietoja ei ole tällä hetkellä käytettävissä. Uuden, vielä meneillään olevan ajankäyttötutkimuksen tiedot ovat suunnitelman mukaan käytettävissä vuoden 2011 lopulla, jonka jälkeen voidaan päivittää myös työn määrän osuus.

Koko maassa tehdyn kotityön määrää arvioitaessa vuoden 1999–2000 ajankäyttötiedot on muutettu vastaamaan vuoden 2006 kotitalouksien lukumääriä eri kotitaloustyypeissä. Kotitalouksia oli vuonna 2006 yhteensä 2 455 000 eli 73 500 enemmän kuin vuonna 2001. Eniten olivat lisääntyneet keski-ikäisten ja iäkkäiden yksinasuvien taloudet, joissa tehdään paljon kotitöitä. Sen sijaan nuoria yksinasuvia, kouluikäisten perheitä ja muita talouksia oli vähemmän kuin aiemmin niin suhteellisesti kuin lukumääräisestikin (kuva 3).

Koska ajankäyttötiedot ovat samat kuin vuonna 2001, työn arvon muutos johtuu työn arvottamiseen käytetyn tuntipalkan muutoksesta ja kotitalouksien määrän lisääntymisestä. Vuoden 2001 tuntipalkka oli kohonnut 9,99 eurosta 11,98 euroon vuonna 2006. Sen seurauksena kotitalouskohtainen työn arvo on noussut noin 20 %. Koko maan tasolla työn arvon muutoksessa on pieniä eroja eri toimintojen välillä, mikä johtuu siitä, että erityyppisten kotitalouksien määrät ja niiden suhteelliset osuudet ovat muuttuneet. Kotitaloustuotannon kokonaismäärän muutosta tarkastellaan käypiin hintoihin perustuen.

Taulukossa 2 esitetään taloustyyppit, joille tuotantotilit on laadittu, sekä tietopohjana käytettyjen kulutustutkimuksen ja ajankäyttötutkimuksen aineistojen otoskoot kunkin taloustyyppin kohdalla.

Kuva 3. Erialaisten kotitalouksien lukumäärät vuosina 2001 ja 2006.

Taulukko 2. Tutkimuksen kotitaloustyyppit ja aineistojen otokset.

	Kotitalouksia perusjoukossa 2006	Kotitalouksia vuoden 2006 kulutus-tutkimuksen otoksessa	Ajankäytön tutkimuspäiviä vuoden 1999–2000 ajankäyttö-tutkimuksen otoksessa
Kaikki kotitaloudet	2 455 000	4 007	4 427
Yksinasuvat alle 45 v.	301 668	316	512
Yksinasuvat 45–64 v.	323 140	272	319
Yksinasuvat 65+ v.	259 181	342	346
Parit, viitehenkilö alle 45 v.	209 653	336	426
Parit, viitehenkilö 45–64 v.	308 441	639	650
Parit, viitehenkilö 65+ v.	190 808	523	395
Yksinhuoltajaperheet, nuorin lapsi 0–17v.	82 160	110	161
Lapsiperheet, nuorin 0–6 v.	265 142	465	582
Lapsiperheet, nuorin 7–17 v.	231 667	568	587
Muut kotitaloudet	183 139	436	442

2.4 Muutokset vuoden 2001 menetelmään verrattuna

Menetelmälliset muutokset ovat vähäisiä. Tehdyt muutokset johtuvat toisaalta kansantalouden tilinpidon muutoksista ja toisaalta kotitalouksien arjen käytäntöihin liittyvistä muutoksista, kuten esimerkiksi sähköisten palvelujen käytön yleistymisestä.

Välillisiä rahoituspalveluja koskeva uudistus (FISIM) on uusissa laskelmissa otettu huomioon. Se tarkoittaa, että aiemmin asuntolainojen korkoihin sisällynyt pankkien laskennallinen pankkipalvelumaksu on siirretty asumisen välituotekäyttöön, mikä on kasvattanut sen arvoa vuonna 2006. Kotitaloudet maksoivat vuonna 2001 asuntolainojen korkoja 1 337 milj. euroa ja 1 387 milj. euroa vuonna 2006. Vuonna 2006 FISIM oli 515 milj. euroa. Jos FISIM olisi mukana, korot olisivat siis 515 milj. euroa korkeammat ja vastaavasti välituotekäyttö saman verran pienempi.

Kotitalouksien maksamat palkat kotitaloustyöntekijöille oli vuoden 2001 laskelmissa SNA-tuotannon nettoarvonlisäyksessä mukana. Uusissa laskelmissa ne on siirretty ostettuihin palveluihin lopputuotteeksi. Tähän päädyttiin, koska palvelun lopputuloksen kannalta ei ole suurta eroa siinä, ostaako kotitalous palvelun vaatiman työn työnantajan ominaisuudessa vai yritykseltä tai toiminimeltä. Kotitalouksien maksamat palkat eivät siten ole enää mukana kotitaloustuotannossa, vaan kasvattavat ulkoistettujen palvelujen arvoa. Vuonna 2001 kotitaloudet maksoivat näitä palkkoja 69 milj. euroa koko maan tasolla.

Pienempiä muutoksia ovat internetkulujen kotitalouspalveluihin kohdennetun osuuden kasvattaminen 3 prosentista 20 prosenttiin. Muutos tehtiin, koska kuluneiden viiden vuoden aikana esimerkiksi verkkopankkitoiminta on lisääntynyt merkittävästi ja myös muiden palvelujen sähköinen käyttö on kasvanut. Suomalaisista 82 prosenttia käyttää internetiä päivittäin tai lähes päivittäin. Heistä suurin osa oli etsinyt tietoa tavaroista ja palveluista sekä hoitanut pankkiasioita (Kohvakka 2009). Tällä hetkellä ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka suuri osuus internetin käytöstä tulisi kohdentaa kotitaloustuotantoon, mutta uusi vuosilta 2009–2010 koottava ajankäyttötutkimus tuo asiaan lisää valaistusta. Kulutustutkimuksen mukaan monilla kotitalouksilla on käytössään useita mikrotietokoneita. Laskelmissa otettiin huomioon korkeintaan kahden tietokoneen pääomakulut taloutta kohden.

Kotitaloustuotantoon liittyvien matkojen osuus kaikista matkoista on noin kolmannes. Tästä syystä liikennevälineistä ja niiden käytöstä aiheutuneista kuluista on kolmannes kohdennettu kotitaloustuotantoon. Osoittautui, että nämä kulut olivat kasvaneet varsin voimakkaasti vuodesta 2001 vuoteen 2006. Kulutustutkimuksen aineistot paljastivat, että useissa kotitalouksissa oli useita autoja ja muita kulkuvälineitä. Arvioimme, että kotitaloustuotantoon tarvitaan korkeintaan kahta autoa taloutta kohti ja vain näiden autojen osuus (keskimäärin 30 %) veroista, käyttökuluista ja pääoman kulumisesta otettiin huomioon kotitaloustuotannossa vuoden 2006 laskelmissa.

Kotitalouksien maksamat pankkipalvelumaksut ovat kasvaneet tarkasteluajanjaksolla 16-kertaisiksi. Tämä johtuu siitä, että tiedot on saatu eri lähteestä vuonna 2001 ja 2006. Vuoden 2001 tiedot perustuivat yksinomaan kulutustutkimukseen. Vuoden 2006 tietojen hankinnassa Tilastokeskus on käyttänyt muita tilastolähteitä, sillä se arvioi kulutustutkimuksen aliarvioivan pankkipalveluihin kuluneita menoja.

3 KOTITALOUSTUOTANNON ARVO JA MUUTOKSET

3.1 Kaikki kotitaloudet

Kotitalouksien itselleen tuottamien palvelujen ja tavaroiden kokonaisarvo vuonna 2006 oli runsaat 102 miljardia euroa. Siitä bruttoarvonlisäyksen osuus oli 75 miljardia euroa. Tästä 9,3 miljardia oli tuotantoa, joka sisältyy kansantalouden tilinpitoon ja 65,8 miljardia euroa tilinpidon ulkopuolelle jäävää tuotantoa. Vuonna 2006 tilinpidon ulkopuolelle jäävän tuotannon osuus bruttokansantuotteesta oli 39 %. Tuotannotilit koko maan tasolla ja kotitaloustyypeittäin on esitetty liitteessä 2.

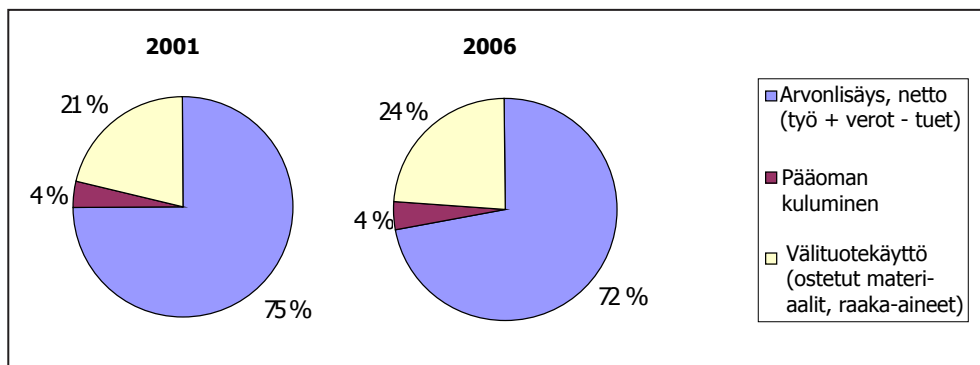
Taulukko 3. Kotitaloustuotannon arvo 2001, 2006 ja muutos, %.

Koko maa, milj.€	2001			2006			Muutos		
	SNA	non-SNA	Yhteensä	SNA	non-SNA	Yhteensä	SNA	non-SNA	Yhteensä
Työn arvo	5 062	52 355	57 417	5 360	62 670	68 031	6 %	20 %	18 %
Verot ja veronluonteiset maksut	140	56	196	379	113	492	171 %	101 %	151 %
Tuet (vähennetään)		704	704		937	937		33 %	33 %
Pääoman kuluminen	3 095	2 839	5 934	3 657	3 768	7 425	18 %	33 %	25 %
Arvonlisäys, brutto	8 297	54 547	62 844	9 397	65 615	75 012	13 %	20 %	19 %
Välituotekäyttö	4 432	14 312	18 744	6 234	20 472	26 706	41 %	43 %	42 %
Palveluiden ja tavaroiden arvo yhteensä	12 730	68 859	81 588	15 630	86 087	101 717	23 %	25 %	25 %

Vuodesta 2001 käypähintainen arvonlisäys on kasvanut 19 % ja tuotettujen palvelujen ja tavaroiden arvo 25 %. Muutosluvut kertovat kotitaloustuotannon rakenteen mahdollisesta muutoksesta materiaali-intensiivisempään suuntaan, sillä ostettujen välituotteiden osuus on kasvanut peräti 42 % ja pääoman kuluminenkin 25 %. Pankkipalvelumaksujen moninkertaistuminen on suurin yksittäinen syy välituotekäytön kasvuun. Verojen osuus on kasvanut yli kaksinkertaiseksi. Se johtuu pääasiassa perittyjen kiinteistövero- ja auton käyttöön liittyvät maksut ovat myös kasvaneet, mutta maltillisemmin. Kotihoidosta maksetut tuet ovat kasvaneet kolmanneksella. Pääosin tämä johtuu omaishoidon tuesta, jossa vuonna 2006 on mukana myös alaikäisen lapsen vanhemmalle maksettu omaishoidon tuki. Vuonna 2001 tätä ei saatu erilleen muista vammaisille maksetuista tuista ja siksi se oli jätetty pois luvuista. Omaishoidontuen määrä on viiden vuoden aikana kaksinkertaistunut, kotihoidontuen arvo kasvanut vain 6 % ja vanhempainraha on kasvanut noin kolmanneksella.

Kotitaloustuotannon rakenne ja sen muutos

Kotitaloustuotanto on vieläkin varsin työvoimavaltaista, vaikka työn osuus tuotannossa on pienentynyt ja materiaalien osuus kasvanut. Näin on erityisesti non-SNA-tuotannossa, jonka rakennetta ja muutosta kuvataan kuvassa 4. Täsmällistä johtopäätöstä materiaalistumisen vauhdista ei voida tehdä, koska työn määrää koskevat tiedot ovat vuodelta 1999–2000. Työn arvon kasvu on peräisin tuntipalkan noususta ja kotitalouksien lukumäärän kasvusta. Vaikka tutkimusten mukaan ajankäytön perusrakenne näyttää muuttuvan varsin hitaasti koko maan tasolla, ajankäytön perhetyyppittäinen muutos voi osoittautua suuremmaksi. Esimerkiksi ruoanvalmistukseen käytetty aika on saattanut vähentyä, kun valmisruokien

Kuva 4. Kotitaloustuotannon rakenne (non-SNA), 2001 ja 2006.

valikoimat ja käyttö ovat lisääntyneet, mikä seikka näkyy kulutusmenojen kehityksessä. Kotitaloustuotannon materiaali-intensiivistyminen kertoo markkinatuotannon aktiivisesta roolista myös kotitaloustuotannossa. Sen vuoksi myös väli tuotekäytön ja pääoman kulumisen muutoksia on tärkeää ja mielenkiintoista seurata.

Kotitaloustuotannon vaikutus kokonaiskulutukseen

Kotityön avulla tuotetut palvelut myös kulutetaan kotitalouksissa. Palvelujen oma tuotanto kasvattaa kulutusmahdollisuuksia, sillä palvelut ovat luonteeltaan välttämättömiä. Ne jouduttaisiin muutoin ostamaan markkinoilta, jolloin niihin käytetty rahamäärä olisi pois muusta kulutuksesta. Seuraavassa esitetään laskelma siitä, miten paljon kotitaloustuotanto laajentaa kulutuksen arvoa. Laajennettu kulutus saadaan laskemalla yhteen todellinen yksilöllinen kulutus ja kotitaloustuotannon arvo ja vähentämällä summasta väli tuotekäyttö ja kiinteän pääoman bruttomuodostuksen arvo. Kotitaloustuotannon integrointi kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tileihin on esitetty liitteessä 3.

Taulukko 4. Laajennettu yksilöllinen kulutus ja sen kehitys vuosina 2001–2006, milj. e.

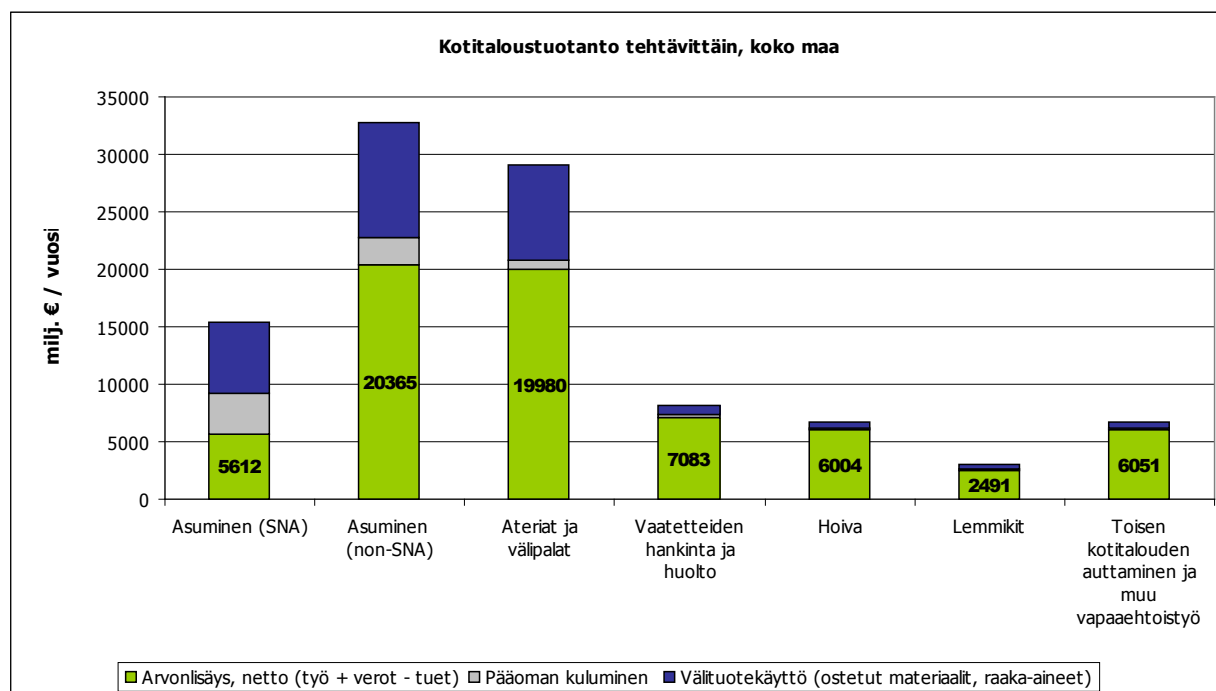
Kulutus, milj. euroa	2 001	2 006	Muutos 2001-2006 käyvin hinnoin %
Kotitalouksien kulutusmenot (kansantalouden tilinpito) + julkisyhteisöjen ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen yksilölliset kulutusmenot	65 031	82 160	26 %
Yhteensä yksilölliset kulutusmenot (todellinen yksilöllinen kulutus)	86 353	109 922	27 %
Kotitaloustuotannon arvo (non-SNA-osuus)	68 859	86 087	25 %
- väli tuotekäyttö	14 312	20 472	43 %
- kiinteän pääoman bruttomuodostus	3 828	4 754	24 %
Laajennettu yksilöllinen kulutus	137 072	170 784	25 %

Laajennettu kotitalouksien kulutus oli 60,76 miljardia euroa vuonna 2006 eli 55 % korkeampi kuin virallisen talouden raportoima kulutus. Laajennetun kulutuksen kasvu vuodesta 2001 vuoteen 2006 oli 25 %, mikä on pienempi kuin virallisen talouden raportoima 27 %. Tämä johtuu siitä, että kotitaloustuotanto kasvoi virallista taloutta hitaammin.

Kotitaloustuotanto tehtävittäin

Kotitalouksien itselleen tuottamista palveluista asumiseen ja aterioihin liittyvät ovat taloudelliselta arvoltaan merkittävimmät. Niistä osa lasketaan mukaan kansantalouden tilinpitoon, mutta varsin suuri osa jää sen ulkopuolelle. Julkista keskustelua useinkin hallitsevan hoivan arvo on koko maan tasolla vain kolmannes edellisistä. Suuruuserot johtuvat viime kädessä siitä, että kaikkien täytyy asua ja syödä, vieläpä joka päivä. Sen sijaan suurimmassa osassa suomalaisia talouksia ei ole lapsia eikä apua tarvitsevia ikääntyneitä. Osasta hoivaa huolehtii julkinen sektori lasten päivähoidon ja vanhusten hoidon muodossa. Julkisista varoista tuetaan kotihoitoakin, ja tämä tuki on vähennetty kotihoidon arvosta.

Kuvassa 5 on esitetty kotitaloustuotannon arvonlisäys, pääoman kuluminen ja välituotekäyttö tehtävittäin. Vuokra-asujien maksamat vuokrat ovat non-SNA-asumisen välituotteita ja ne muodostavat merkittävän erän koko palvelun arvosta. Samoin ateriapalvelujen välituotteeksi määritellyt raaka-aineet ovat ruokapalvelujen välituotteita. Pääoman kuluminen ei sellaisenaan näy kansantalouden tilinpidossa, vaan kyseisten tuotteiden hankinnat ovat mukana yksityisessä kulutuksessa samoin kuin edellä mainitut välituotteet. Kokonaan kansantalouden tilinpidon ulkopuolelle jää työn arvo, joka muodostaakin suurimman osan palvelujen arvosta. Yhteydestä kansantalouden tilinpitoon seuraa, että tuloksia esitettäessä on tärkeää pitää mielessä, milloin puhutaan arvonlisäyksestä (vrt. BKT) ja milloin koko palvelun arvosta, jolloin mukana on myös välituotekäyttö. Kuvan 5 taustalla olevat yksityiskohtaiset luvut on esitetty liitetaulukossa 2.1.

Huom. Omatoiminen rakentaminen ei ole mukana SNA-asumisen luvuissa

Kuva 5. Kotitalouksien omaan käyttöön tuottamat palvelut tehtävittäin, milj. €, 2006.

Asumiseen liittyvän palvelun arvoa kasvattaa sekin, että asumispalvelua ei yleensä ulkoisteta. Päinvastoin vuokra- tai omistusasuntoa, omaa kotia, pidetään jokaisen oikeutena. Kodista luovutaan vasta kun on pakko, esimerkiksi silloin kun ikääntynyt henkilö ei enää selviydy asumisen vaatimista tehtävistä kodissaan. Osia asumispalvelusta sen sijaan voidaan ulkoistaa, esimerkiksi ostamalla siivousta, huolto- ja remonttipalveluja. Siivouspalvelujen ostaminen on kuitenkin vielä verrattain vähäistä omatoimisen siivouksen kokonaismäärään verrattuna. Verovähennyksen muodossa saatua remonttitukea tai kotitalouspalvelujen tukea ei tässä laskelmassa ole otettu huomioon, sillä tuki ei kohdistu omaan tuotantoon vaan ostopalveluihin.

Asiointi ja kotityömatkat

Kotitaloustuotannon tehtäväkohtaisessa tarkastelussa ostokset ja asiointi on sisällytetty kuhunkin tehtävään aiheutumisperiaatteen mukaan. Seuraavassa ne esitetään kuitenkin yhteyksistään irrotettuna ja yhteen koottuna, jotta saataisiin kuva niiden kokonaismäärästä. Asiointi- ja liikennekulut ovat kasvaneet merkittävästi vuodesta 2001 vuoteen 2006. Kotityömatkoihin käytetään noin kolmannes kaikesta matkajasta (pois lukien lomamatkat), ja sen vuoksi auton käyttökuluista on kolmasosa kohdennettu kotitaloustuotantoon, sen välituotteisiin, pääoman kulumiseen ja veroihin. Vastaavalla periaatteella myös asiointikuluja (puhelin, tietokone, internet, silmälasit) on kohdennettu kotitaloustuotantoon. Näistä kuluista pankkipalvelumaksut on sisällytetty kokonaan, mutta tietoliikenne-, sanomalehti-, tv- ym. vastaavista kuluista vain 3 %, lukuun ottamatta internetkuluja, joista on kohdennettu viidennes kotitaloustuotantoon (ks. luku 2.4).

Seuraavassa esitetään kotitaloustuotantoon kohdennetun asiointi ja liikennepalvelujen arvo. Taulukossa 5 esitetään ensin erikseen ostoksiin ja erilaisiin asiointipalveluihin kuluneen ajan arvo sekä edellä eritellyt kulut. Sen jälkeen esitetään vastaavat luvut kotityöhön liittyvistä matkoista.

Kotitalouksien itselleen tuottamien ostos- ja asiointipalvelujen arvo oli 9,3 miljardia euroa vuonna 2006. Yhtä taloutta kohden niiden arvo oli keskimäärin 314 euroa kuukaudessa. On kuitenkin huomattava, että arvot vaihtelevat suuresti eri talouksissa. Ostos-, asiointi-, lastenhoito- ja vapaaehtoistyömatkojen arvo oli vajaat 10 miljardia, josta viidennes tulee kulkuneuvojen kuluista ja loput työajasta ja pääoman kulumisesta. Pääomakulut ovat suuret sen vuoksi, että autot ovat 30 prosentin osuudella mukana laskelmissa. Autojen keskimääräiseksi poistoiäksi on laskettu 18 vuotta Autoalan tiedotuskeskuksen tilastoihin⁴ perustuen. Kotitaloustuotantoon liittyvien kuljettamispalvelujen arvo oli yhtä kotitaloutta kohden keskimäärin 333 euroa kuukaudessa.

Taulukko 5. Asiointiin ja asiointimatkoihin käytetyn työn arvo ja kulut.

Tehtävä	2006 milj. €
Asiointityö kotona, kaupassa ja muissa kohteissa	
Arvonlisäys, netto (työn arvo)	7 458
Pääoman kuluminen	163
Välituotekäyttö (pankkipalvelut, puhelin- ja internetmaksut ym.)	1 636
Palvelun kokonaisarvo	9 257
Kotityöhön ml. ostoksiin liittyvät matkat	
Arvonlisäys, netto (työn arvo + verot)	7 266
Pääoman kuluminen	639
Välituotekäyttö (polttoaineet, huolto, paikotusmaksut, ym.)	1 904
Palvelun kokonaisarvo	9 809

Kaupassa käyntien arvo

Yleisessä kielenkäytössä ostoksilla käynnillä ymmärretään sekä ostosaikaa että siihen liittyvää matkaa. Sen vuoksi lopuksi esitetään vielä taulukko, johon on laskettu yhteen ostoksiin käytetty aika sekä ostosmatkat ja matkoista aiheutuneet kulut. Kaikista kotityömatkoihin käytetystä ajasta noin 55 % kului ostosmatkoihin viimeisimmän ajankäyttötutkimuksen mukaan. Ostokset puolestaan veivät kaikesta ostos- ja asiointiajasta leijonanosan eli 92 %. Siitä runsas puolet kului erikoistavaroiden hankintaan ja vajaa puolet päivittäistavaroiden hankintaan.

Kaupassa käyntien kustannus kotitalouksille yhteensä oli vuositasolla runsas 12 miljardia euroa. Kotitaloutta kohti se oli keskimäärin vajaat 5 000 euroa vuodessa ja 416 euroa kuukaudessa. Tässäkin on muistettava, että ”keskimääräistä” kotitaloutta ei ole olemassa ja arvot vaihtelevat eri tyyppisissä talouksissa varsin paljon.

Taulukko 6. Kaupassakäyntien arvo.

Ostosten tekoon ja ostosmatkoihin liittyvä työ ja kustannukset	2006 milj. €
Arvonlisäys, netto (työn arvo + autoverot)	10858
Pääoman kuluminen (auto)	351
Väliuotekäyttö (ostosmatkat)	1 047
Yhteensä kaupassakäyntien arvo	12 256

Jatkossa esitettävissä taulukoissa kotitalouspalvelujen tehtäväkohtaisiin arvoihin on sisällytetty asiointiin ja ostoksiin sekä matkoihin kohdenneet osuudet, jotka on arvioitu kuhunkin tehtävään kuuluvaksi työksi, tuotantoveroiksi, pääoman kulumiseksi ja väliuotekulutukseksi. Lastenhoitoon ja vapaaehtoistyöhön sisältyvien matkojen osuudet saadaan ajankäyttötutkimuksesta suoraan, muihin tehtäviin ne on arvioitu ko. tehtävään käytetyn ajan ja kulutusmenojen suhteessa.

Asuminen

Asumispalvelujen kokonaisarvo oli 48 miljardia euroa (taulukko 7). Siitä noin kolmannes sisältyy kansantalouden tilinpitoon. Kasvu vuodesta 2001 vuoteen 2006 on ollut noin 25 prosenttia. Kasvu johtuu kes-

Taulukko 7. Asumiseen liittyvät palvelut.

Asuminen	Omistus- asuntojen tuottamat asunto- palvelut (SNA)	Omatoiminen rakenta- minen (SNA)	Muut asumis- palvelut (non-SNA)	2006 yhteensä milj. €	Muutos 2001-2006
Arvonlisäys, netto (työ + verot)	4 872	740	20 365	25 977	17 %
Pääoman kuluminen	3 610	-	2 403	6 013	21 %
Väliuotekäyttö (maksetut vuokrat, ostetut materiaalit)	4 689	1 471	9 957	16 117	43 %
Palvelujen kokonaisarvo	13 171	2 211	32 725	48 107	25 %
Asuntolainojen korot	1 387				

tävien tavaroiden määrän lisääntymisestä ja välituotekäytön kasvusta. Välituotteista pankkipalvelumaksut on suurelta osin kohdennettu asumiseen asuntolainakuluista johtuen. Nettoarvonlisäyksen muutosta pienentää hiukan se, että vuoden 2001 tileillä näkyneet kotitalouksien kotityön teettämistä maksamat palkat (69 milj. euroa), on vuoden 2006 tileillä määritelty lopputuotteiksi. Asumisen välituotekäytöstä suuren osuuden muodostavat todelliset vuokrat, joita maksettiin noin 5,3 mrd. euroa. Suurimmat vuokramenot olivat yksinhuoltajatalouksilla sekä alle 45-vuotiailla yksinasuvilla ja pariskunnilla. Muilla kotitalouksilla omistusasuminen on yleisempää, mistä syystä vuokrien keskimääräinen arvo on pienempi. Vuokrien osuus pieneni, jos asukkaille eri syistä maksettava asumistuki otettaisiin vähennyksenä huomioon. Asumistuen määrä oli Kelan asumistukitilaston mukaan vuonna 2006 runsas miljardi euroa (1 021,7 milj. e) eli lähes viidennes vuokrasta. Useimmin asumistuen saaja on yksin asuva opiskelija tai eläkeläinen. (KELA 2007.)

Ateriapalveluissa (taulukko 8) omaan käyttöön tuotettujen puutarhatuotteiden, marjastuksen, metsästyksen ja kalastuksen tuloksena saatujen ruoan raaka-aineiden arvo on noussut 28 miljoonalla eurolla, pääoman kulumisen arvo on kasvanut noin 10 miljoonalla ja muut kulut eli välituotekäyttö on pysynyt lähes samana kuin vuonna 2001. Pääomatavaroita ovat kalastus- ja metsästysvälineet.

Non-SNA-ruoan tuotannossa välituotekäyttö näyttää kasvaneen vuodesta 2001 vuoteen 2006 varsin mittavasti eli 38 prosenttia. Kasvua selittää ruokahankintoihin liittyvien liikennekustannusten kasvu, joka oli voimakasta tarkasteluajana. Jos välituotteista otetaan huomioon vain elintarvikkeet ja korjataan vuoden 2001 luku hintaindeksillä, niiden kasvu vuodesta 2001 vuoteen 2006 oli 24 prosenttia.

Taulukko 8. Ateriat ja välipalat.

Ateriat ja välipalat	Puutarhatuotteet, kalat, riisi, marjat ym. (SNA)	Ateriat ja välipalat (non-SNA)	2006 yhteensä milj. €	Muutos 2001-2006
Arvonlisäys, netto (työ + verot)	127	19 853	19 980	20 %
Pääoman kuluminen	47	757	805	20 %
Välituotekäyttö (ostetut materiaalit, ra	74	8 222	8 296	38 %
Palvelujen kokonaisarvo	248	28 833	29 081	24 %

Myös muiden palvelujen kohdalla pääoman kulumisen ja välituotekäytön arvonnousua kasvattaa kuluvälineet ja niihin liittyvät käyttömenot. Vaatteiden hankinnassa ja huollossa pääomakulut ovat kasvaneet voimakkaasti, mikä johtuu kodinkoneiden hankintojen lisääntymisestä. Otettaessa huomioon vain vaatehuoltoon tarvittavat kodinkoneet ja kodinkoneiden hintamuutos, kasvu vuodesta 2001 vuoteen 2006 oli 48 prosenttia.

Hoivan ja vapaaehtoistyön ”pääomavaltuutusta” selittävät tehtäviin liittyvistä matkoista aiheutuvat autokulut sekä tietoliikennelaitteiden hankinnat, joita on kohdennettu myös näille tehtäville. Juoksevia matka- ja asiointikuluja on myös kohdennettu hoivaan ja vapaaehtoistyöhön, mikä näkyy niiden välituotekäytön kasvuna.

3.2 Kotitaloustuotanto erilaisissa perheissä

Edellä palvelujen tuotantoa on kuvattu koko maan tasolla, jolloin palvelujen arvo on miljoonia tai jopa miljardeja euroja vuodessa. Seuraavassa siirrytään mikrotason tarkasteluun ja kuvataan palvelujen tuotantoa yksittäisen kotitalouden mittakaavassa.

Taulukko 9. Vaatetus, hoiva ja vapaaehtoistyö.

Tehtävä	2006 milj. €	Muutos 2001-2006
Vaatetus		
Arvonlisäys, netto (työ + verot)	7 083	20 %
Pääoman kuluminen	242	79 %
Väliuotekäyttö (ostetut materiaalit, raaka-aineet)	770	48 %
Palvelujen kokonaisarvo	8 095	23 %
Lasten ja aikuisten hoiva		
Arvonlisäys, netto (työ + verot - tuet)	6 004	23 %
Pääoman kuluminen	129	95 %
Väliuotekäyttö (ostetut materiaalit, raaka-aineet)	639	82 %
Palvelujen kokonaisarvo	6 772	28 %
Lemmikit ja niiden hoito		
Arvonlisäys, netto (työ + verot)	2 491	15 %
Pääoman kuluminen	114	85 %
Väliuotekäyttö (ostetut materiaalit, raaka-aineet)	409	26 %
Palvelujen kokonaisarvo	3 014	18 %
Toisen kotitalouden auttaminen ja muu vapaaehtoistyö		
Arvonlisäys, netto (työ + verot)	6 051	20 %
Pääoman kuluminen	123	200 %
Väliuotekäyttö (ostetut materiaalit, raaka-aineet)	475	86 %
Palvelujen kokonaisarvo	6 648	24 %

Ajankäyttötutkimusten mukaan talouden koko ja rakenne vaikuttaa eniten palkattoman kotityön määrään. Tästä syystä kotitaloustuotannon laskelmat on laadittu yksin asuville, kahden hengen talouksille ja lapsiperheille sekä useamman aikuisen talouksille, josta käytetään nimitystä muu talous. Ne ovat talouksia, joissa asuu kolmen sukupolven jäseniä tai joissa aikuiset lapset asuvat vanhempansa tai vanhempiensa kanssa. Talouksia tarkastellaan myös eri elinvaiheissa, jolloin jaotteluperusteena on talouden viitehenkilön tai nuorimman lapsen ikä (ks. tutkimuksen taloustyyppit, taulukko 2.).

Tarvitaanko kulutusyksikkötarkastelua?

Eri kokoisten talouksien tuloja ja kulutusta on totuttu tarkastelemaan kulutusyksiköillä korjattuna, jolloin erikokoiset kotitaloudet saatetaan vertailukelpoisiksi. Kulutusyksikkötarkastelu perustuu empiiriseen näyttöön siitä, että isommat perheet kuluttavat henkeä kohden vähemmän kuin pienet ja oletukseen, että

tästä huolimatta hyvinvoinnin taso on sama isoissa ja pienissä perheissä. Suomessa yleisesti käytetty ekvivalenssiskaala on OECD:n uudistettu skaala⁵ (ks. esim. Ahlqvist & Ylitalo 2009).

Kun kotitalouksien itselleen tuottamia palveluja tarkastellaan niiden kulutuksen näkökulmasta, pitäisikö silloin käyttää kulutusyksikkötarkastelua? Sopiiko OECD:n skaala kotitalouksien tuottamien palvelujen kulutukseen? Asiasta on jonkin verran keskusteltu viime vuosina tutkimuskonferensseissa, ja mielipiteet ovat vaihdelleet. Asiaa pohdittaessa esille nousee useita kysymyksiä. Milloin voidaan sanoa, että kotitalouden hallussa olevan julkishyödykkeen (esim. asunto, televisio, jääkaappi) käyttö tuottaa saman hyvinvoinnin kuin henkilökohtaisen hyödykkeen käyttö? Asumiskuluissa skaalaetua pidetään ilmeisimpänä, mutta isommissa perheissä lapset esimerkiksi jakavat huoneen sisaruksen kanssa useammin kuin pienissä. Tuottaako huoneen jakaminen toisen kanssa saman hyvinvoinnin kuin se, että hallussa on oma huone? Skaalaetuajattelun ongelmallisuuden osoittaa myös kehitys, että useamman jäsenen perheisiin hankitaan nykyisin useampi tietokone, kännykkä ja televisio. Yhä useammasta ”julkishyödykkeestä” on tulossa henkilökohtainen hyödyke.

Kotitalouksien itselleen tuottamien palvelujen luonne eroaa ostopalveluista siinä, että niitä tuotetaan vain (hyvinvointiin) tarvittava määrä: aterioita valmistetaan vain kun perheenjäsen tarvitsee ruokaa tai vaatteita pestään, koska tarvitaan puhtaita vaatteita. Asuntoa siivotaan sen verran kuin se tarvitsee siivousta, mikä tavallisesti merkitsee, että isoissa perheissä siivottavaa on enemmän kuin pienissä. Voidaanko ylipäättään tarkastella palvelujen tuotantoa ja kulutusta eri mittarilla silloin, kun palvelujen tuotanto on täysin riippuvainen niiden kulutustarpeesta? Eri mittareilla tarkoitan tässä sitä, että tuotantoa tarkastellaan yleensä suurtuotannon skaalaetujen näkökulmasta ja kulutusta ekvivalenssiskaalojen eli kulutusyksikköjen näkökulmasta.

Jos tarkastellaan palvelujen tuotantoa erikokoisissa perheissä, esimerkiksi nelihenkisessä perheessä ruokaa valmistetaan neljälle yhdellä kertaa eikä esimerkiksi neljää ateriaa erikseen. Kaikkia lapsia hoidetaan yhtä aikaa, eikä niin, että jokaisella olisi oma hoitaja. Jonkinlainen skaalaetu toteutuu siten jo tuotantovaiheessa. Tästä syystä palvelujen kulutusta ei mielestämme ole enää tarpeen, eikä pidäkään skaaloittaa kulutusyksiköillä.

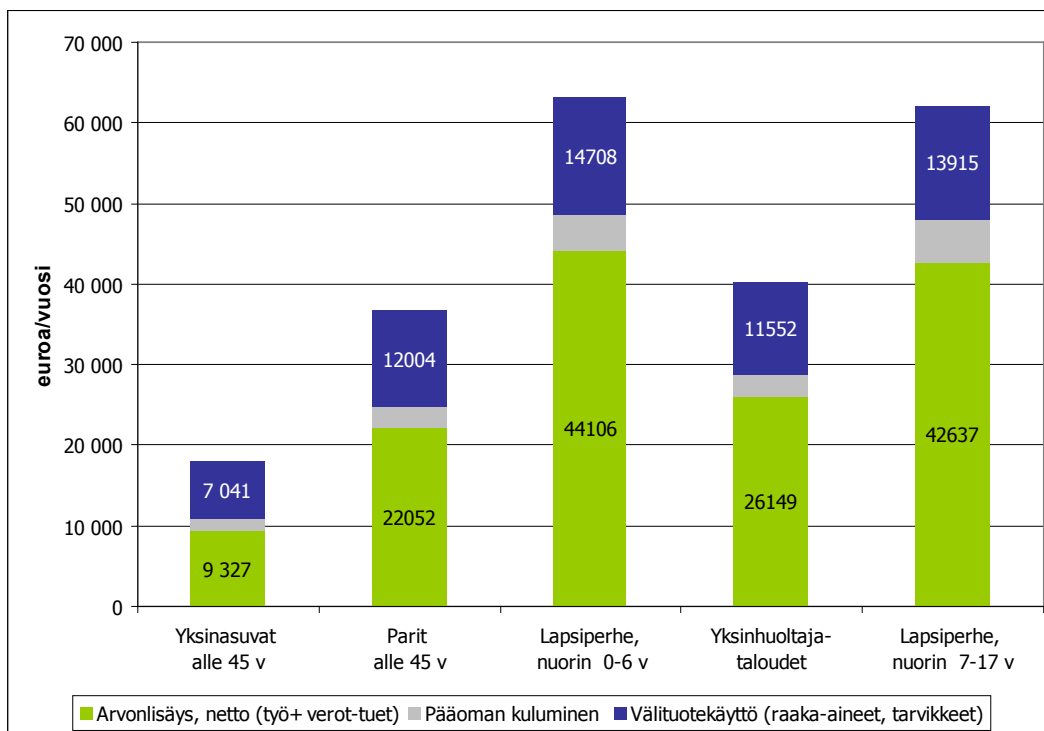
Kotityön skaalaetuja ovat selvittäneet mm. Aalto ja Varjonen (2005) suomalaisen ajankäyttöaineiston avulla. Tulokseksi saatiin, että henkeä kohti laskettu kotityöaika nousee siirryttäessä yhden hengen taloudesta kahden hengen talouteen, mutta laskee sitten tasaisesti viiden hengen talouteen asti. Sen jälkeen laskua ei näyttänyt tapahtuvan, mutta aineiston pienen koon vuoksi tulos ei ole varma. Skaalaedut näyttivät toteutuvan varsin eri tavoin eri tehtävissä ja eri-ikäisten lasten perheissä. Tutkimusaineiston koko asetti rajoituksia laajemmalle analyysille, joten tulos on vain suuntaa antava.

Tuotannon kokonaisarvo eri elinvaihetta elävissä perheissä

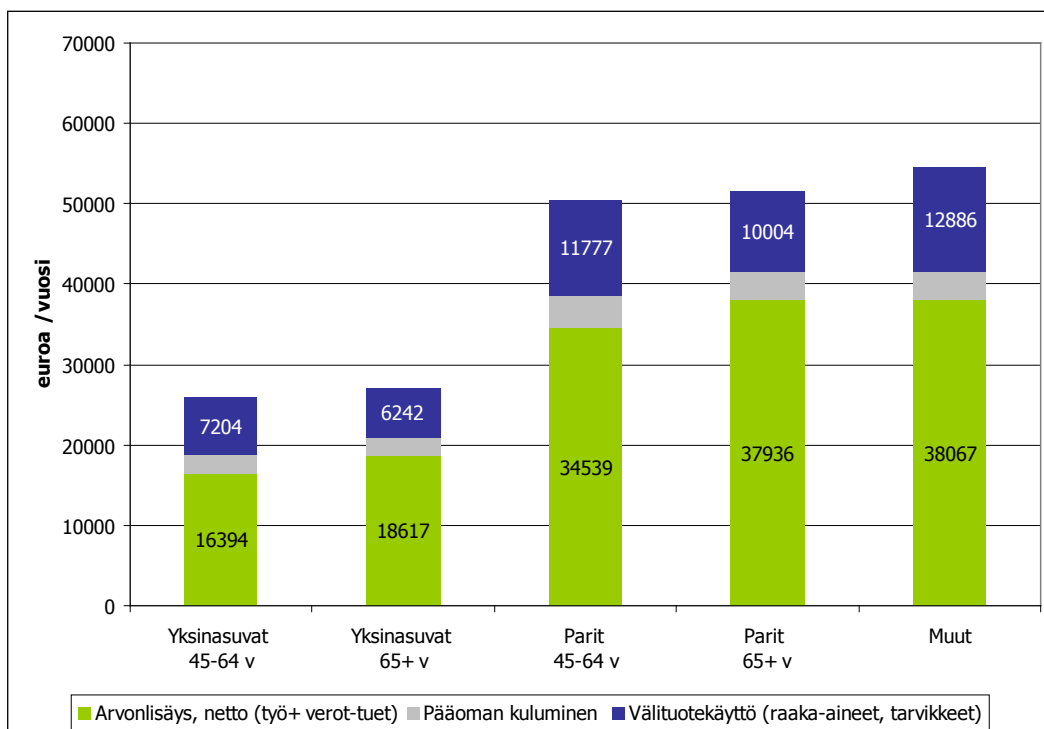
Aluksi kuvaamme palvelujen arvon kokonaismäärää eri taloustyypeissä, jolloin nähdään, miten suuri ero on esimerkiksi lapsettoman parin ja lapsiperheen talouksissa. Kuvat on ryhmitelty ikävaiheen mukaan siten että ensimmäisessä kuvassa ovat nuorehkot taloudet (viitehenkilö alle 45-vuotias tai lapsiperhe) ja toisessa keski-ikäiset ja eläkeläistaloudet (viitehenkilö 45–64-vuotias tai vanhempi). ”Muut taloudet” on sijoitettu vanhempien talouksien ryhmään.

Tulokset osoittavat, että kotitaloustuotannon määrä kasvaa ”talouden iän” kasvaessa. Perheen koon kasvu vaikuttaa samaan suuntaan. Ero yhden hengen ja kahden hengen talouksien välillä on suuri. Pariutumisen kasvattaa kotitaloustuotannon arvonlisäyksen yli kaksinkertaiseksi ja lasten syntymä edelleen

5 Kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut yli 13-vuotiaat saavat painon 0,5 ja 0–13-vuotiaat lapset painon 0,3.

Kuva 6. Kotitaloustuotannon arvo alle 45-vuotiaiden ja lapsiperheiden talouksissa.

Kuva 7. Kotitaloustuotannon arvo 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.

kaksinkertaistaa sen. Perheen muuntuessa yksinhuoltajaperheeksi palvelutuotanto vähenee, mutta ei aivan puolitu. Arvonlisäyksen ohella palvelujen tuottamisessa tarvittavien välituotteiden määrä seuraa arvonlisäyksen muutoksia, mutta ei aivan yhtä voimakkaasti. Sama koskee investointitavaroita, joiden määrä kasvaa. Yksityiskohtaiset luvut perhetyypeittäin on nähtävissä tuotantotileissä liitteessä 2.

Keski-ikäiset ja eläkeikäiset tuottavat palveluja omaan käyttöön vähemmän kuin lapsiperheet mutta enemmän kuin muut yksin asuvat tai pariskunnat. Tämä näkyy ennen kaikkea työn määrässä, sillä välituotteisiin eli raaka-aineisiin ja tarvikkeisiin he käyttävät saman verran tai jopa vähemmän rahaa kuin muun ikäiset. Se voi johtua siitä, että he ostavat halvempia raaka-aineita tai siitä, että he yksinkertaisesti kuluttavat vähemmän esimerkiksi ruoka-aineita.

Tuotannon rakenne eri elämänvaihetta elävissä perheissä

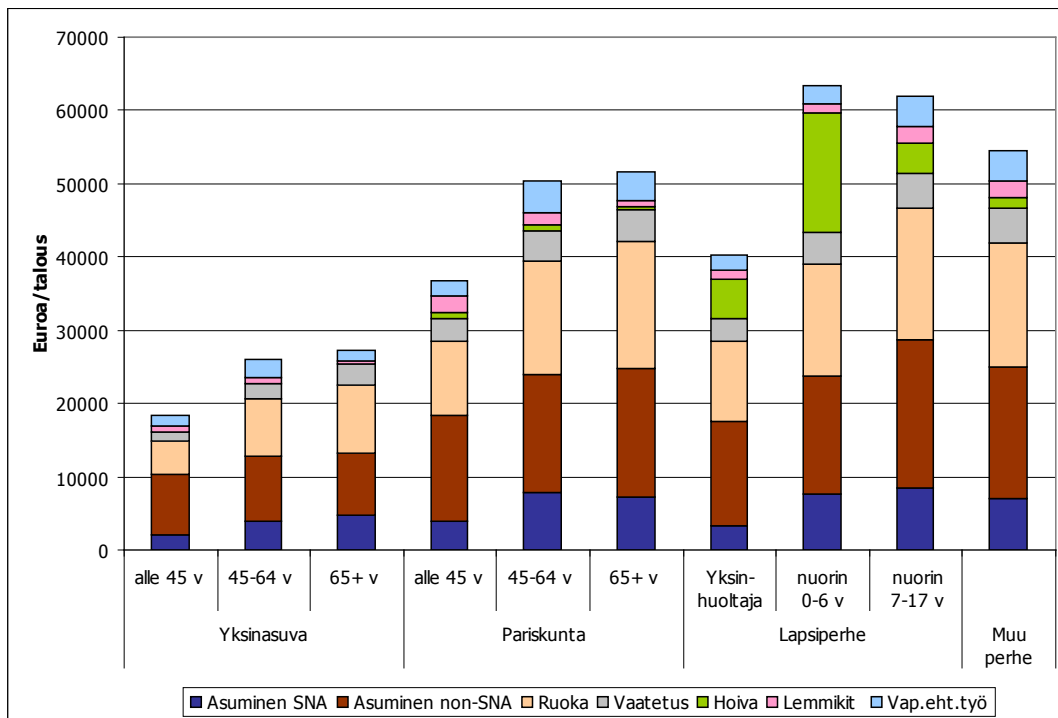
Seuraavaksi katsomme, mitä palveluja erityyppisissä talouksissa tuotetaan ja mitkä tehtävät perheissä ovat hallitsevia. Se kertoo paljon siitä, miten arki niissä rakentuu. Edellä esitettiin kunkin taloustyyppin oman tuotannon laajuus, nyt katsotaan lisäksi, miten se jakaantuu eri tehtäville. Kouluikäisten lasten perheiden sanotaan elävän elämän ruuhkavuosia. Se näkyy myös kotitaloustuotannossa. Arkeen sisältyy monenlaisia tehtäviä. Asumiseen ja ruokaan liittyviä palveluja tuotetaan enemmän kuin missään muussa elinvaiheessa. Asuminen omistusasunnossa on yleistä. Se näkyy omistusasuntojen tuottamien palvelujen arvossa, joka on suurempi kuin missään muussa elämänvaiheessa. Myös aterioita tuotetaan selvästi enemmän. Kotitaloustuotannon arvo myös vaatetuksessa, vapaaehtoistyössä ja lemmikkieläinten hoivassa on muita korkeampi. Hoiva on tässä vaiheessa pääosin kuljettamista ja lasten kanssa keskustelua, koulu- ja harrastustoiminnoissa mukana elämistä (vrt. Kalenoja 2010). Pikkulapsiperheessä asumis- ja ruokapalvelujen tuotanto on vielä vähäisempää, mutta hoiva hallitsee muuta arkea. Tässä vaiheessa ilmeisesti tingitään toisten kotitalouksien auttamisesta ja lemmikkejäkin on jonkin verran vähemmän kuin myöhemmissä elämänvaiheissa, sillä näiden tehtävien tuotannon arvo on pienempi kuin kouluikäisten perheissä.

Asuminen ja ruoka hallitsevat yksin asuvien ja pariskuntien palvelujen tuotantoa eikä ikä tuo siihen juurikaan muutosta. Näiden tehtävien osuus on 70–80 % kaikesta kotitaloustuotannosta. Asumisen osuus on suurin nuorimmalla ikäryhmällä ja se pienenee iän myötä. Päinvastainen kehitys on aterioiden valmistuksessa. Vanhimmalla ikäluokalla sen osuus on suurin. Tätä selittää se, että eläkeikäiset valmistavat ja syövät muita ikäryhmiä suuremman osan aterioista kotona. Pikkulasten perheissä lastenhoito vie kolmasosan koko tuotannosta, mistä syystä muiden tehtävien osuus jää pieneksi. Näiden tehtävien arvo ei kuitenkaan ole sen pienempi kuin muillakaan. Näyttää siis siltä, että lastenhoito tulee kaiken muun tuotannon lisäksi, mutta ei syrjäytä muuta tuotantoa – lukuun ottamatta vapaaehtoistyötä ja lemmikkien hoitoa. Liitteessä 4 esitetään kuviot kotitaloustuotannon rakenteesta taloustyypeittäin.

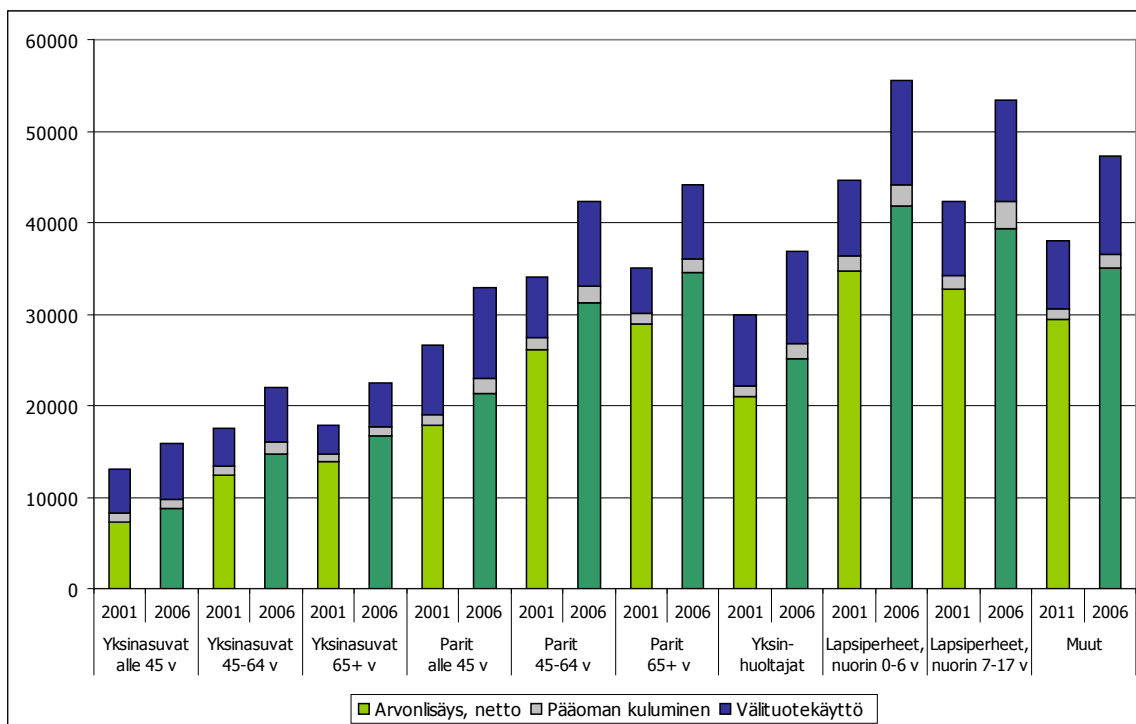
Non-SNA-tuotannon muutos kotitaloustyypeittäin

Epäviralliseen talouteen kuuluvan kotitaloustuotannon yhteenlaskettua arvoa on kuvattu kotitaloustyypeittäin kuvassa 9, josta voidaan nähdä tuotannon arvon kasvaneen kaikilla ja kaikkien tuotannon tekijöiden osalta (arvon lisäys, pääoma ja välituotekäyttö).

Kotitaloustuotannon arvo on kasvanut vähiten nuorilla yksinasuvilla (22 %), joilla tuotannon arvo on myös pienin. Niin ikään yksinhuoltajaperheissä kotitaloustuotannon arvo on kasvanut suhteellisen vähän (23 %) ja selvästi vähemmän kuin muissa lapsiperheissä. Eniten tuotannon arvo on puolestaan kasvanut kouluikäisten perheissä (26 %) ja pikkulapsiperheissä (25 %). Yksinhuoltajatalouksissa kotitaloustuotannon arvo on kasvanut vähemmän kuin muissa taloustyypeissä lähes kaikissa tehtävissä. Erityisesti asumisen, ruoan ja vaatetuksen välituotekäyttö sekä kulutusmenot lopputuotteisiin ovat kasvaneet yksinhuoltajatalouksissa suhteellisesti muita taloustyypejä vähemmän.

Kuva 8. Omaan käyttöön tuotettujen palvelujen kokonaisarvo tehtävittäin eri tyypisissä talouksissa.

Kuva 9. Non-SNA-kotitaloustuotanto eri kotitaloustyypeissä vuosina 2001 ja 2006.

4 KOTITALOUSTUOTANTO TEHTÄVITTÄIN JA SEN KORVAAMINEN JULKISILLA TAI MARKKINAHYÖDYKKEILLÄ

Seuraavassa tarkastellaan kotitaloustuotannon ja markkinatuotannon keskinäistä vuorovaikutusta. Se näkyy toisaalta kotitaloustuotannon välituotekäytön määrässä ja laadussa sekä toisaalta tuotannon korvaamisena markkina- tai julkisen sektorin hyödykkeillä. Yritykset ovat kehittäneet jatkuvasti uusia tavaroita ja palveluja, joilla kotityötä voidaan vähentää tai korvata kokonaan. Kysyntää näille hyödykkeille luovat perheen ja työn yhteensovittamisongelmat, aikapula sekä vaivattomuuden arvostus. Tällä hetkellä ajankohtaista on ikääntyvien kansalaisten mahdollisimman pitkän kotona asumisen turvaavien tuotteiden kehittäminen. Useimmiten niidenkin tavoitteena on helpottaa tai korvata aiemmin itse tuotettuja palveluja. Toistaiseksi asumisesta ulkoistetaan vain osia, esimerkiksi siivous, remontteja tai huoltotehtäviä. Sen sijaan nykyaikaisen elintarvikeketjun kehittyminen on tehnyt ruokapalveluista helpoimmin ulkoistettavan. Aloitamme tämän luvun sen tarkastelulla. Kunkin tehtävän kohdalla esitetään ensin oman tuotannon määrä ja sen jälkeen kyseisen tehtävän ulkoistamiseen käytetyt kulutusmenot. Noudatamme esityksessä myös aiempaa talouksien eri ikävaiheisiin perustuvaa ryhmittelyä.

4.1 Ateriat ja välipalat

Aterioiden ja välipalojen tuottaminen perheelle on keskeinen osa arkea. Se on myös ehkä helpoimmin ulkoistettavissa oleva tehtävä, koska ruokailu ei ole paikkaan sidottua. Syömisen käytännöt ovat monipuolistuneet johtuen runsaasta markkinavaihtoehtojen tarjonnasta ja myös arjen käytäntöjen muutoksesta. Sen määrittely, mikä osa ateristiasta on itse tuotettua ja mikä valmiina ostettua, on tullut yhä vaikeammaksi. Ostamme runsaasti elintarvikkeita, jotka ovat *sellaisenaan kuluttamiseen sopivia*, kuten hedelmät, jäätelö, leipä. Toisaalta ne voivat olla myös osa ateriaa, jolloin esimerkiksi hedelmät on pesty, kuorittu, paloittelu ja pantu tarjolle. Hedelmiä on myös voitu käyttää leivonnassa tai niistä on tehty jälkiruokia.

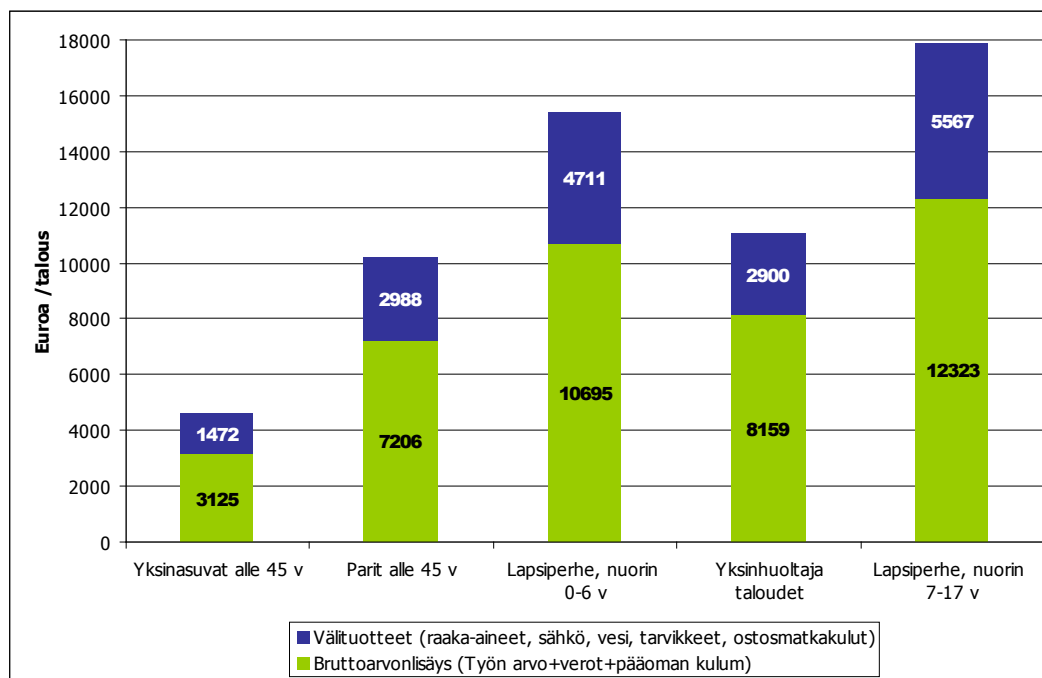
Seuraavissa laskelmissa osa elintarvikkeista on määritelty aterian raaka-aineiksi ja ne, jotka kulutetaan sellaisenaan, on määritelty lopputuotteiksi. Jaottelu on esitetty liitteessä 1. Elintarvikkeet, joita käytetään sekä raaka-aineina että syödään sellaisenaan, on pyritty määrittelemään jompaankumpaan ryhmään kuuluvaksi. Niitä ei ole jaettu osaksi molempiin, koska tarkkaa tietoa oikeasta suhteesta ei ole saatavilla. Periaatteellisena kriteerinä jaotellussa on pidetty sitä, että lopputuote voidaan syödä sellaisenaan välipalana tms., mutta raaka-aineeksi määriteltyä ei. Esimerkiksi leivästä valmistetaan voileipä, ennen kuin se syödään, siksi se samoin kuin leivän päälle aseteltavat leikkeleet on määritelty raaka-aineiksi. Valmisruoat⁶ on sijoitettu lopputuotteisiin, vaikka nekin vaativat yleensä lämmittämisen ennen tarjoilua, mikä puolestaan edellyttää liedien tai mikroaaltouunin käyttöä. Siten tarkkaan ottaen kuumennettavat valmisruoat pitäisi luokitella välituotteiksi. Olemme kuitenkin määritelleet ne lopputuotteiksi, koska ne yleisesti ymmärretään kotityötä korvaavaksi.

Kuvissa 10–13 on esitetty eri taloustyyppien itselleen tuottamien aterioiden ja välipalojen arvo ja vastaavien talouksien ulkona syömiseen, valmisruokiin ja muihin sellaisenaan syötäviin lopputuotteisiin käytetty rahamäärä vuodessa. Tulokset osoittavat, että vaikka elintarviketeollisuus tuottaa yhä pitemmälle

⁶ Valmisruokiin on laskettu kuuluvaksi seuraavat kulutustutkimuksen luokituksen luokat: maksalaatikko, riisivalmisteet, pizzat, hampurilaiset, täytetyt ohukaiset, piirakat, pasteijat, lihipiirakat ym. Valmiit puurot ja vellit, mämmi, lihakaali-, lihaperunasose- ym. laatikot, veriohukaiset, mustamakkara ym., Muut valmiit liharuoat ja -eineket, silakkalaatikko, janssonin kiusaus ym. Salaatit ja muut valmiit ruoat kalasta, vauvan mehut ja soseet, marja- ja hedelmäkeitot, -kiisselit ym. Kasvispihvit ja valmiit ruoka-annokset kasviksista, kasvis- ja vihannessalaatit, kasviskeitot, -laatikot ja -eineket, perunasalaatti, lasten liha-, kala- ja kasvisruoat.

jalostettuja ja syötäväksi valmiimpia ruokia, kodeissa valmistetaan ruokaa edelleen varsin paljon. Itse teke-
misen ja ulkoistamisen määrä vaihtelee suuresti sen mukaan, minkä ikäinen ja millaisessa elinvaiheessa
talous on.

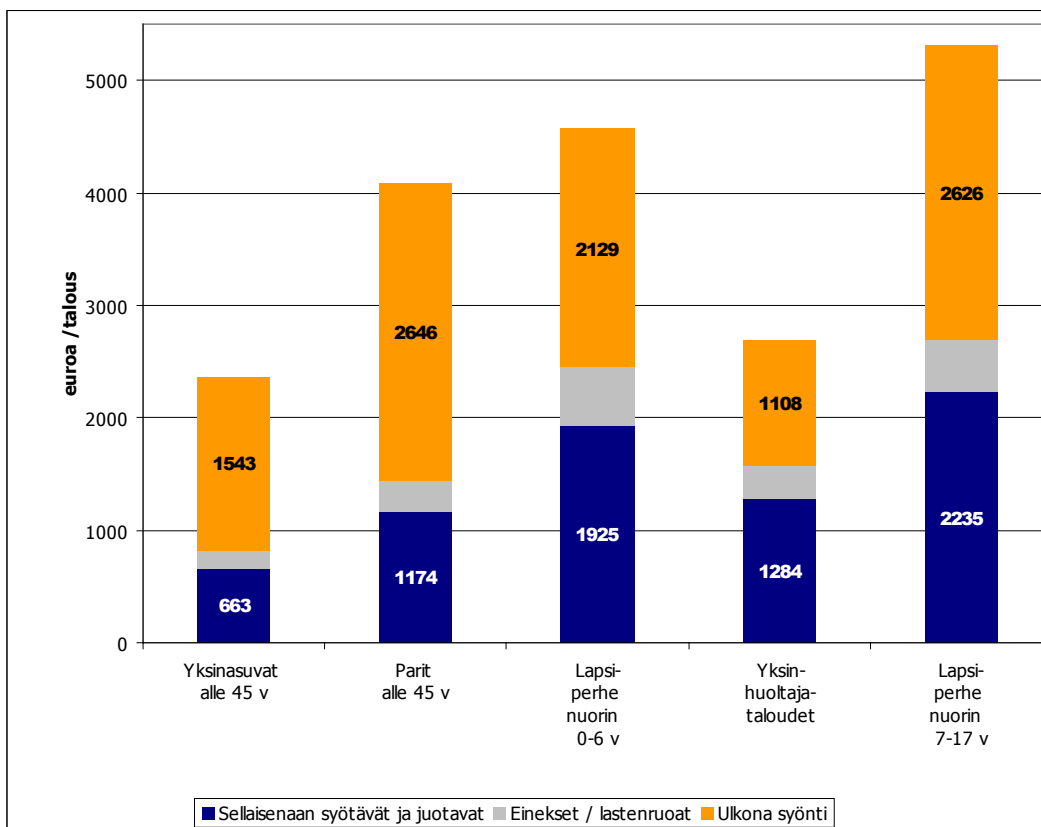
Kuvassa 10 erot alle 45-vuotiaiden parien ja pikkulapsiperheiden välillä näkyvät selvästi. Lasten tultua
perheeseen aterioiden valmistus kotona lisääntyy, samalla kun kodin ulkopuolinen ruokailu vähenee. Pik-
kulapsiperheissä kuitenkin käytetään valmisruokia ja muita syötäväksi valmiita elintarvikkeita enemmän
kuin nuorten pariskuntien taloudessa. Kouluikäisten lasten perheissä elämän ruuhkavuodet näkyvät myös
ruokatalouden hoidossa. Ruokaa valmistetaan jonkin verran enemmän kuin nuoremmassa talouksissa,
mutta työtä myös ulkoistetaan runsaasti, kuten kuvasta 10 näkyy. Kotiin ostetaan sellaisenaan syötäväksi
sopivia elintarvikkeita ja valmisruokia sekä syödään ulkona enemmän kuin muissa taloustyypeissä. Tämä
johtuu pääosin isommasta perhekoosta ja siitä, että kasvavat lapset tarvitsevat paljon ruokaa. Eläkeikäisillä
yksinasuvilla ja pariskunnilla näyttää olevan varsin samanlaiset tottumukset. Pariskunnat näyttävät kui-
tenkin käyttävän vähän enemmän rahaa ulkona syömiseen ja vähemmän valmisruokiin kuin yksin asuvat.
On syytä huomata, että tuotantoa ja ulkoistamista esittämissä kuvissa 10, 11 ja 12, 14 on erilaiset asteikat.
Kaiken kaikkiaan ulkoistamisen osuus on rahassa mitattuna noin kolmannes itse tuotettujen aterioiden
arvosta muilla paitsi alle 45-vuotiailla, joilla se on noin puolet.

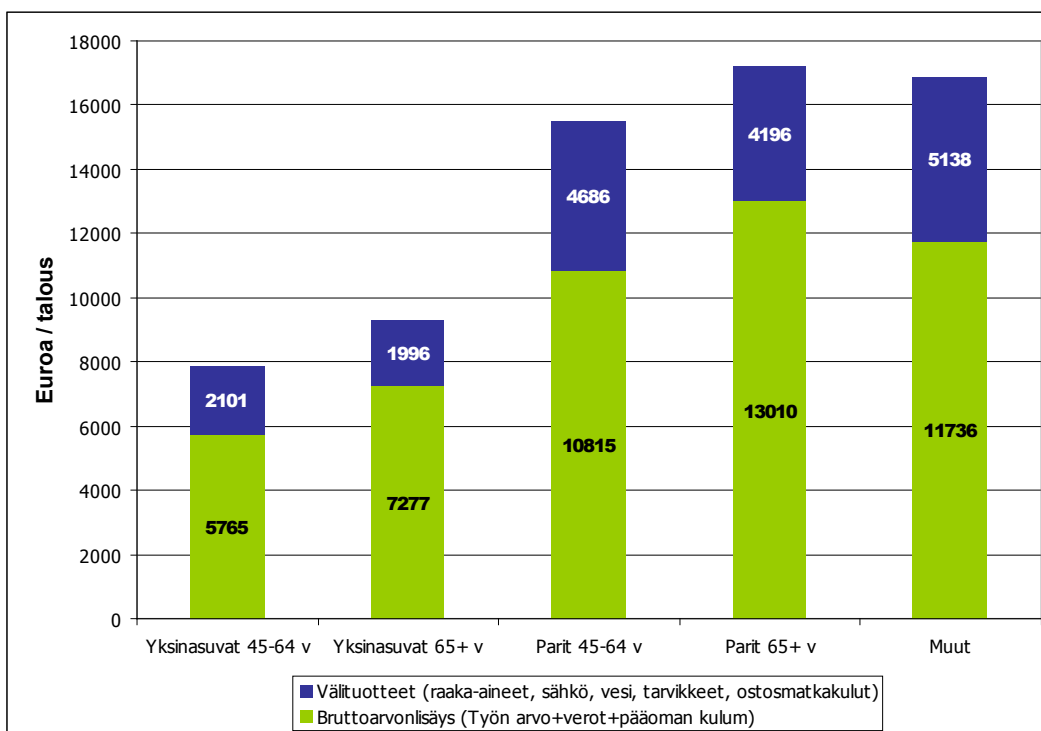
Kuva 10. Itse valmistettujen aterioiden ja välipalojen arvo alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.

Kodin ulkopuolisessa ruokailussa kasvava suuntaus näyttää jatkuvan. Vuonna 2008 tehdyn Ravinto-
laruokailun trenditutkimuksen mukaan 15–24-vuotiaat syövät noin kahdeksan kertaa useammin ulkona
kuin 65-vuotiaat⁷. Kodin ulkopuolella ruokailu on selvästi urbaani ilmiö, joka yleistyy kaupungistumisen
myötä. Suur-Helsingin alueella ravintolassa syöntitiheys on kolme kertaa suurempaa kuin maaseudulla ja
puolitoistakertainen muihin kaupunkeihin nähden. (Minkkinen 2008.)

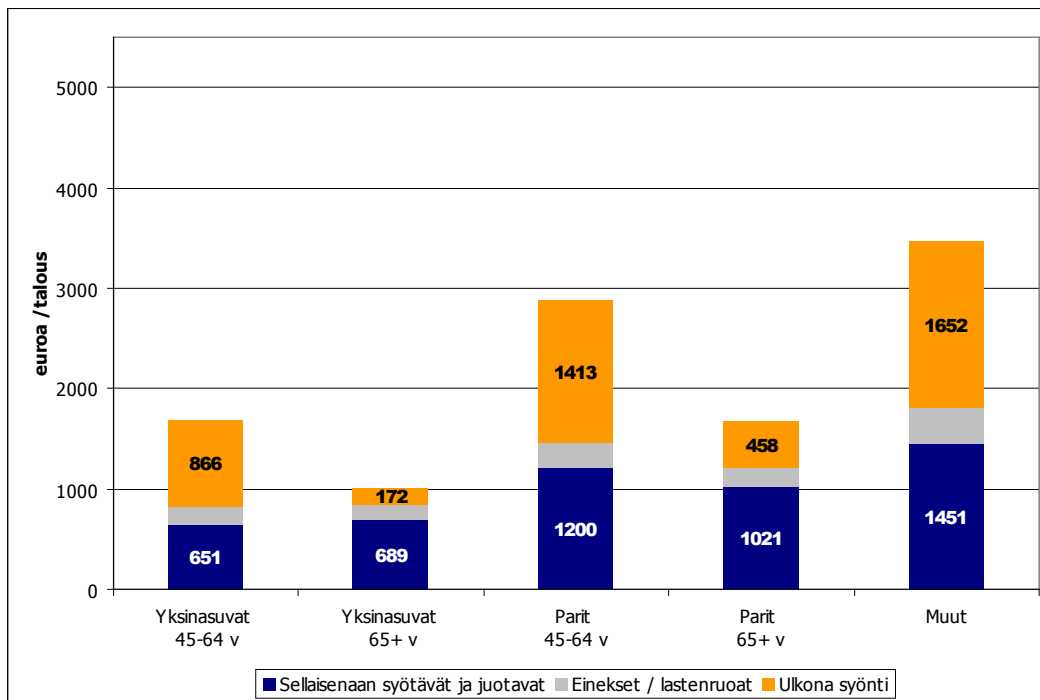
⁷ Ulkona ruokailu ja sen useus oli määritelty seuraavalla kysymyksellä: "Kuinka usein olette viimeksi kuluneen kahden viikon
aikana käynyt aterioimassa baarissa, kahvilassa, ravintolassa, opiskelijaravintolassa tai työpaikkaruokalassa?"

Kuva 11. Ulkona syöminen ja valmiiden ruokien kulutus alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.

Kuva 12. Itse valmistettujen aterioiden ja välipalojen arvo 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisen talouksissa.

Kuva 13. Ulkona syöminen ja valmiiden ruokien kulutus 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.

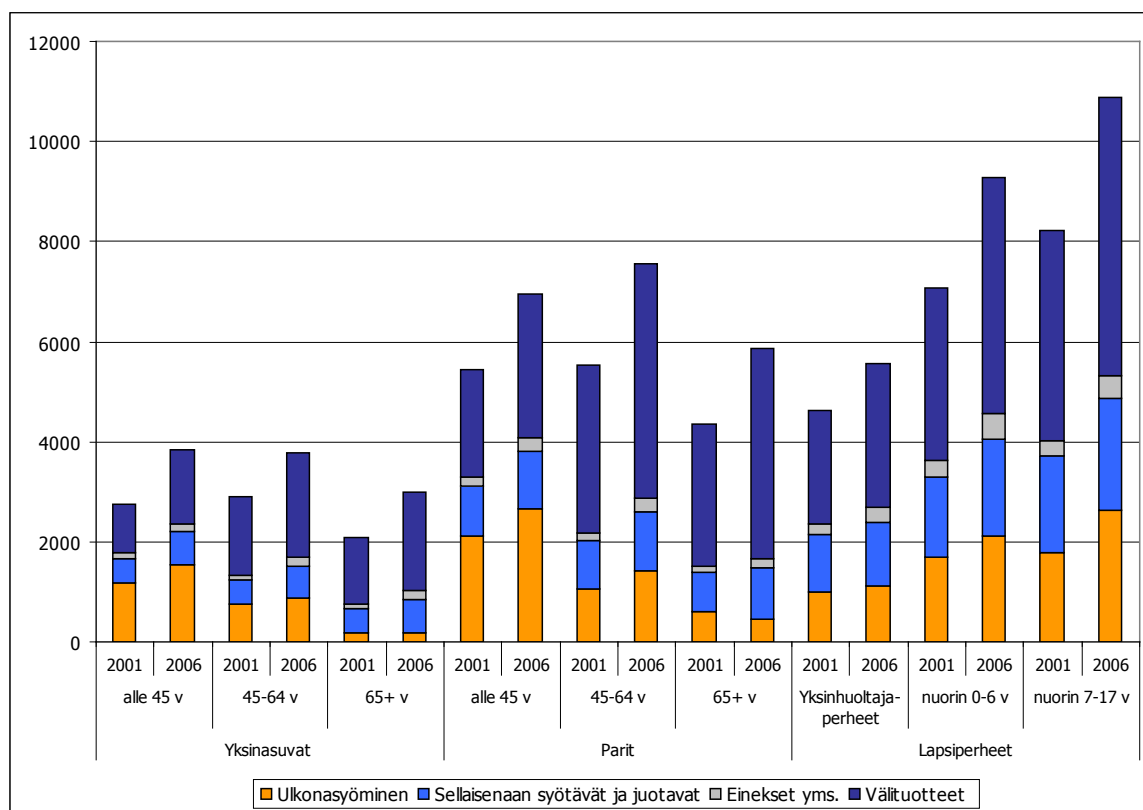
Muutokset aterioiden ja välipalojen tuottamisessa vuosina 2001–2006

Seuraavassa tarkastellaan non-SNA-tuotannossa ja sen ulkoistamisessa tapahtunutta muutosta eri kotitaloustyypeillä vuodesta 2001 vuoteen 2006⁸. Suhteellisesti eniten itse tuotettujen aterioiden ja välipalojen arvo (tuotoksen arvo) on kasvanut yksinasuvien nuorten talouksissa, 28 %. Kasvu on pääosin seurausta välituotekäytön kasvusta (ruoanvalmistuksen raaka-aineet ja kauppamatkat). Suhteellisesti vähiten tuotoksen arvo on puolestaan kasvanut yksinhuoltajatalouksissa, 22 %. Heillä välituotekäytön kasvu on ollut suhteellisesti pienempi kuin muilla kotitaloustyypeillä. Euromääräisesti eniten tuotoksen arvo on kasvanut kahden huoltajan lapsiperheillä sekä keski-ikäisillä ja iäkkäillä pareilla, joilla kasvua oli yli 3 000 euroa. Kuvaan 14 on koottu ruoan kulutusmenot ryhmiteltyinä lopputuotteisiin ja välituotekäyttöön. Ruoan lopputuotteet on jaoteltu ulkona syömiseen, valmisruokiin sekä sellaisenaan syötäviin ja juotaviin elintarvikkeisiin. Välituotteet sisältävät paitsi kotona valmistettujen aterioiden ja välipalojen raaka-aineiden myös muiden niiden valmistuksessa tarvittavat tuotteiden kulutusmenot. Seuraavaksi tarkastellaan välituotteiden ja lopputuotteiden kulutusmenojen euromääräisiä ja suhteellisia osuuksien muutoksia vuodesta 2001 vuoteen 2006 erilaisissa kotitalouksissa.

Välituotekäytön osuus kaikista ruokamenoista (yhteensä välituotteet ja lopputuotteet) on useimmilla kotitaloustyypeillä kasvanut vuodesta 2001 vuoteen 2006. Välituotemenojen osuuden kasvu on ollut suurinta nuorilla ja iäkkäillä yksin asuvilla ja pienintä yksinhuoltajaperheissä. Välituotemenojen osuuden kasvu ruokatalouden menoista voi kertoa siitä, että ruoan valmistaminen kotitalouksissa on lisääntynyt. Se voi olla myös seurausta pidemmälle jalostettujen ja kalliimpien raaka-aineiden käyttöön siirtymisestä. Elintarvikkeiden kulutusmuutokset viimeisten 40 vuoden ajalta kertovat, että esimerkiksi koteihin ostetun lihan kulutuksessa on vähitellen siirrytty luullisen lihan ostosta yhä pidemmälle käsiteltyjen (paloitel-

8 Vuoden 2001 ja 2006 muutosta tarkastellaan käyvin hinnoin.

tujen ja marinoitujen) lihojen ostoon (Viinisalo ym. 2008). Välituotekäyttöön on laskettu mukaan myös ruokaostomatkoihin liittyvät kulut, jotka ovat kasvaneet muiden liikennekulujen tapaan. Todennäköisesti tämä on yksi syy välituotekäytön osuuden kasvuun.

Kuva 14. Ruoan kulutusmenot kotitaloustyypeittäin vuosina 2001 ja 2006, euroa.

Ulkona syömisen kulut ovat kasvaneet lähes kaikilla kotitaloustyypeillä, mutta vähemmän kuin välituotekulut, joten ulkonasyömisen osuus aterioiden ja välipalojen kulutusmenoista on laskenut lähes kaikilla kotitalouksilla vuodesta 2001 vuoteen 2006. Ainoastaan kouluikäisten perheissä ulkona syömisen osuus on hieman kasvanut ja on nyt noin neljännes yhteenlasketuista ruokakuluista. Osuus on useimmilla kotitaloustyypeillä noin viidennes kaikista ateria- ja välipalamenoista.

Muista poiketen iäkkäät yksinasuvat ja parit ovat käyttäneet aiempaa vähemmän rahaa ulkonasyömiseen. Sen sijaan he ovat ostaneet aiempaa selvästi enemmän sellaisenaan syötäviä elintarvikkeita ja ruokia ateriapalvelusta sekä jossain määrin enemmän myös eineksiä.

Einesten ja muiden valmisruokien osuus aterioiden ja välipalojen kulutusmenoista on pysynyt lähes ennallaan, vaikka eineksiin käytetään entistä enemmän rahaa. Valmisruokien kulutus on pitkällä aikavälillä kasvanut (Viinisalo ym. 2008), mutta niiden osuus kaikista ruokamenoista on silti edelleen verrattain pieni (3–6 %). Suurinta valmisruokien kulutus on edelleen pikkulapsiperheissä ja pienimmillään keskiikäisten ja iäkkäiden parien talouksissa. Sellaisenaan syötävien ja juotavien ruoka-aineiden osuus ruokailouden menoista on niin ikään pysynyt lähes ennallaan, vaikka kulutusmenot myös sellaisenaan syötäviin ruoka-aineisiin ovat kasvaneet.

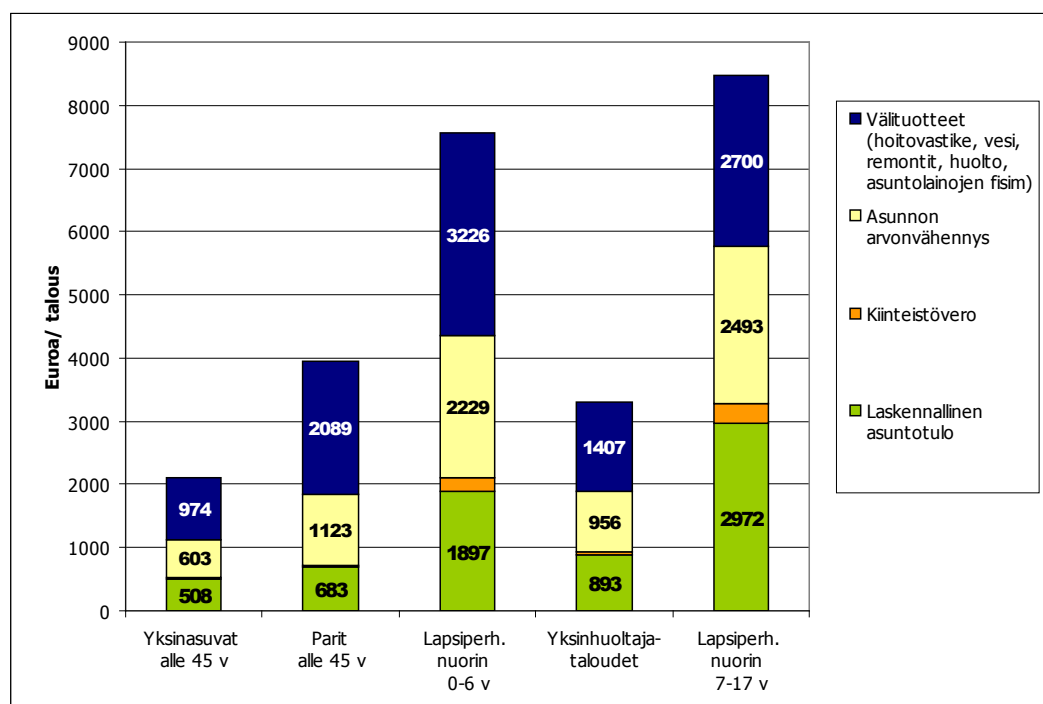
4.2 Asuminen

Kansantalouden tilinpidossa omistusasumisen ja vuokralla asumisen tekemiseksi vertailukelpoiseksi omille asunnoille arvioidaan bruttovuokra, joka vastaa samanlaisen asunnon vuokraa vapailla vuokramarkkinoilla. Arvioidusta bruttovuokrasta vähennetään erilaisia huolto- ja korjauskustannuksia sekä asunnon kuluminen, jonka jälkeen päädytään laskennalliseen asuntotuloon. (ks. Säylä 2009.) Aika ajoin julkisuudessa on esitetty, että näin saatua laskennallista asumistuloa pitäisi verottaa, koska yhteiskunta tukee omistusasumista asuntolainojen korkovähennyksin.

Omistusasuntojen tuottamat asumispalvelut

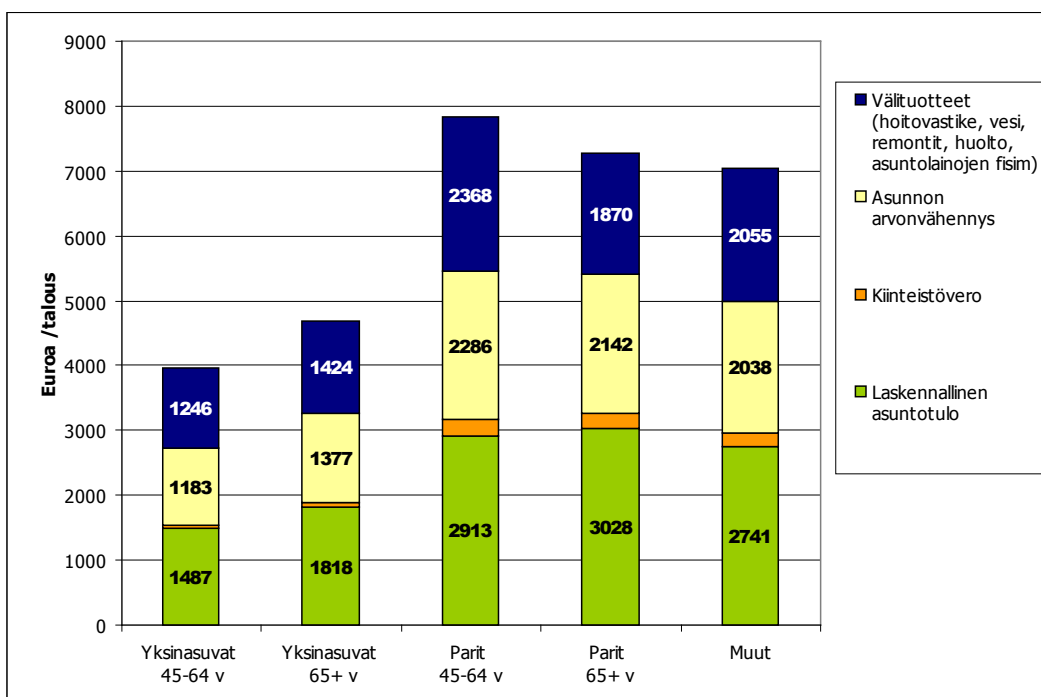
Seuraavassa esitetään laskelmia kansantalouden tilinpitoon sisältyvän asuntopalvelujen tuotannon rakenteesta. Toisin kuin kansantalouden tilinpidossa, näissä laskelmissa on otettu huomioon kiinteistövero. Omakotiasujien maksamat vesi-, nuohous- ym. huoltomenot on sisällytetty välituotekäyttöön. Kansantalouden tilinpidossa nämä kulut ovat mukana silloin, kun ne sisältyvät hoitovastikkeisiin. Omakotiasujilla ei vastaavaa kuluerää ole, mistä syystä ne on tässä lisätty laskelmiin. Sen sijaan tilinpidon käytäntöä noudattaen asunnon lämmitys on jätetty pois omakotiasujien kuluista, vaikka sekin sisältyy asuntoyhtiöiden hoitovastikkeeseen. Tämä johtuu siitä, että lämmityssähkön erottamiseen muusta sähkönkäytöstä ei ollut saatavissa luotettavia tietoja eri kotitaloustyyppien osalta.

Asuntolainojen korot sisältävät laskennalliset pankkipalvelumaksut (FISIM), joka kansantalouden tilinpidossa otetaan huomioon välituotekäytössä. Samoin on menetelty näissä asumispalvelulaskelmissa. Keskimärin FISIM muodosti 27 % asuntolainojen koroista, ja tämän verran korkomenoista on kohdennettu välituotekäyttöön. Seuraavissa kuvissa on esitetty kutakin kotitaloustyyppiä kohden lasketut keskimääräiset omistusasuntojen tuottamien asumispalvelujen arvot. On huomattava, että keskimääräiseen arvoon vaikuttaa se, miten suuri osa kuhunkin taloustyyppiin kuuluvista talouksista asuu omistus-

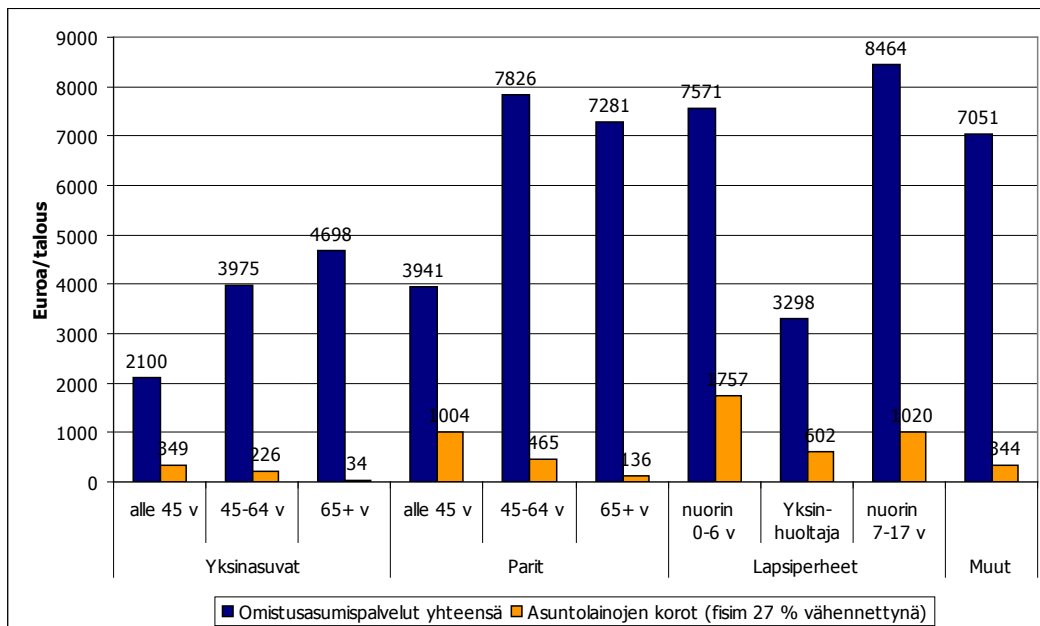
Kuva 15. Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.

asunnossa. Jos arvo olisi laskettu vain omistusasunnossa asuvia talouksia kohden, luvut olisivat korkeammat. Kuvista 15 ja 16 kuitenkin näkyy niin kutsutun asumisuran kehittyminen. Asumispalvelun arvo on 45–64-vuotiailla kaksinkertainen verrattuna alle 45-vuotiaisiin yksinasuviin. Pienten lasten perheissä omistusasumisen välituotekäytön summa on suurin, mikä johtuu suurelta osin asuntolainojen korkojen FISIM-osuudesta. Sen vuoksi myös omistusasuntojen laskennallinen asuntotulo jää pienemmäksi kuin vaikkapa kouluikäisten lasten perheissä, jossa korkojen osuus on jo pienempi. Laskennallinen asuntotulo on korkein 45–64-vuotiaiden pariskuntien talouksissa. Heillä asuntolainojen korkoja on huomattavasti vähemmän ja vastaavasti arvioitu bruttovuokra on korkea isojen asuntojen takia.

Kuva 16. Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.

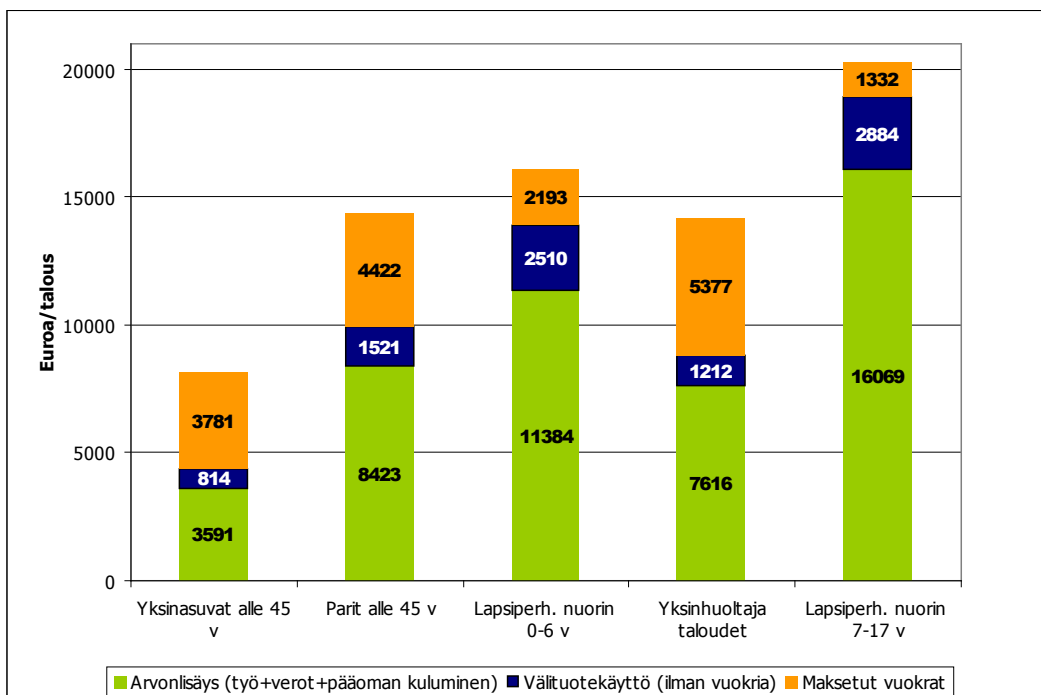
Kuvassa 17 esitetään vielä rinnakkain omistusasuntojen tuottamien palvelujen kokonaisarvo (joka siis vastaa arvioitua bruttovuokraa) sekä asuntolainojen korot ilman FISIM-osuutta. Tässäkin kuvassa näkyy, että asuntolainojen korot suhteessa palvelun arvoon on suurimmillaan alle 45-vuotiaiden pariskuntien ja pienten lasten perheissä.

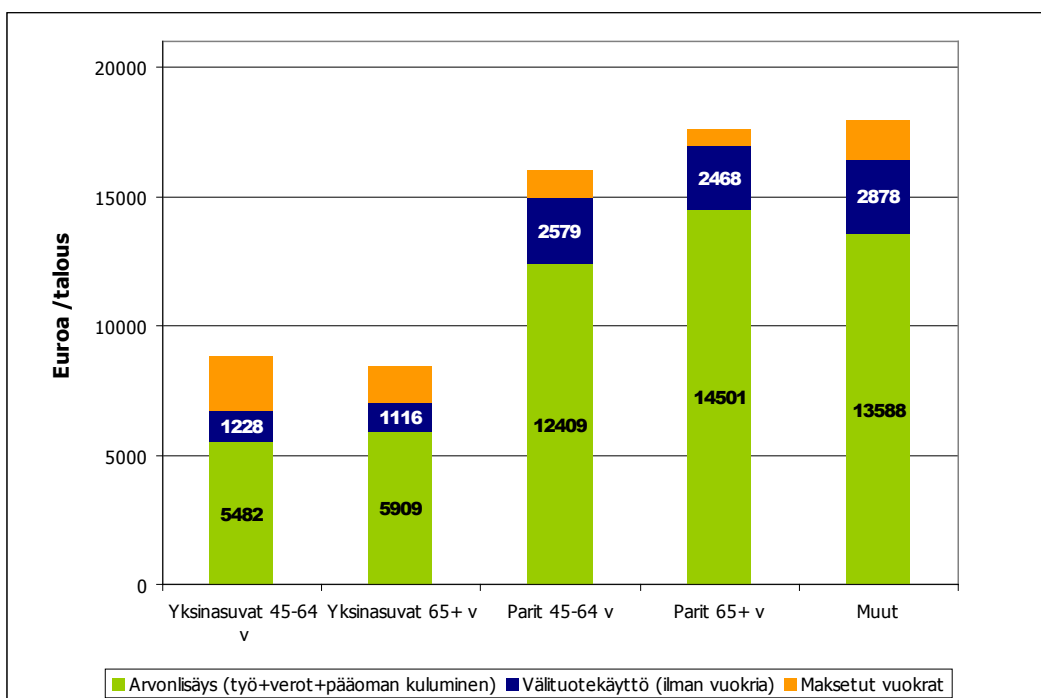
Kuva 17. Omistusasuntojen tuottamien asumispalveluiden arvo ja asuntolainojen korot eri tyyppisissä talouksissa, euroa/talous.

Kansantalouden tilinpidon ulkopuolelle jäävät asumispalvelut (non-SNA)

Kansantalouden tilinpidon ulkopuolelle jäävä asumispalvelujen tuotanto omaan käyttöön muodostuu asunnon sisustamiseen, kalustamiseen ja hoitoon liittyvistä toiminnoista, kaikesta sellaisesta, mikä tekee asunnosta kodin. Myös puutarhan ja pihan hoito sisältyy tähän tehtävään. Asumisen välituotekäytön suurimmat erät muodostuvat sähköstä (valaistus ym. kotitalouskäyttö ja lämmitys), lämmitysöljystä ja televisioluvasta. Pienempiä eriä puolestaan ovat erilaiset tarvikkeet ja kertakulutustuotteet. Lisäksi välituotteissa on kotiin ostettujen tavaroiden hankitaan kohdenneet kulut, jotka ovat pääosin autonkäyttökuluja. Kodin tekstiilit, koneet ja laitteet on määritelty investointitavaroiksi, joille on laskettu vuotuisen kulumisen arvo. Kuvissa 18–19 vuokrien osuus välituotekäytössä esitetään erikseen. Se on huomattavasti suurempi nuorten yksin asuvien ja pariskuntien talouksissa sekä yksinhuoltajatalouksissa kuin ”muut” ryhmän talouksissa.

Kuva 18. Asumispalvelut (non-SNA) alle 45-vuotiaiden talouksissa ja lapsiperheissä.

Kuva 19. Asumispalvelut (non-SNA) 45–64-vuotiaiden ja eläkeikäisten talouksissa.

Asumispalveluista ulkoistetaan siivousta ja muuta kodinhoitoa sekä remonttien tekemistä. Remonttien teettäminen kuuluu ns. SNA-asuntopalveluihin, joissa remonti- ja huoltokulut ovat asuntopalvelun välituotteita. Osakehuoneistoissa huoneistojen ulkopuoliset remontit ja huoltotyö maksetaan hoitovastikkeessa. Omakotitaloissa itse tehtyjen tai ostopalveluna teetettyjen remonttien kulut on yhdenmukaisuuden vuoksi sisällytetty SNA-asuntopalvelujen välituotteisiin.

Ostettujen siivous- ja muun kodinhoitopalvelun arvo suhteutettuna non-SNA-asumispalvelujen tuotannon kokonaisarvoon jää varsin marginaaliseksi. Sen arvo on pieni myös arvonlisäykseen verrattuna, silloin kun tarkastellaan kaikkia kotitalouksia eikä vain palveluja käyttäviä talouksia. Bruttoarvonlisäykseen suhteutettuna ostettujen palvelujen osuus jää alle prosenttiin kaikilla lapsiperheillä. Yksinasuvilla 45–64-vuotiailla sen osuus on kaksi prosenttia ja pariskunnilla yhden prosentin. Merkittävämpi ostopalvelujen osuus on vasta 65-vuotiailla tai sitä vanhemmilla yksinasuvilla. Heillä ostopalvelujen osuus on 6 prosenttia oman tuotannon arvonlisäyksestä. Samaan ikäryhmään kuuluvilla pariskunnilla osuus on vain yksi prosentti.

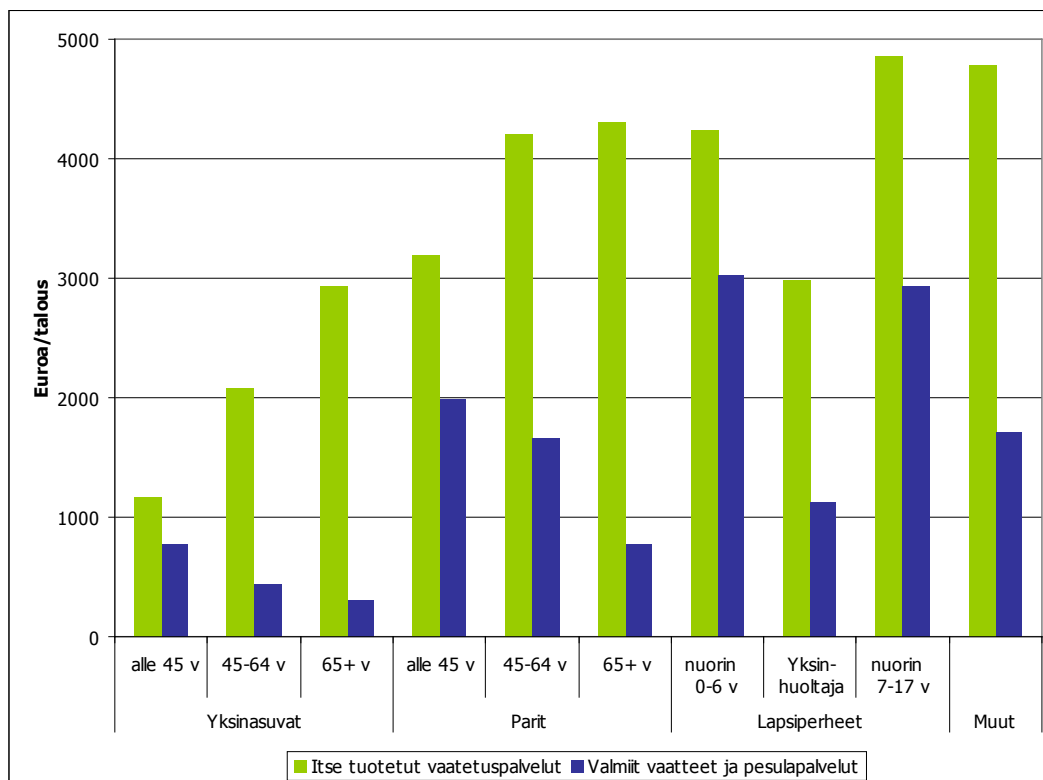
Muutos asumispalvelujen tuotoksessa

Asumispalvelujen tuotoksen arvo on noussut kotitalouksissa 22–31 % vuodesta 2001 vuoteen 2006. Eniten se on noussut kouluikäisten perheissä (4 750 e) ja vähiten nuorilla sekä yksinasuvilla että pareilla (alle 1 500 e ja 2 600 e). Nuorilla erityisesti pääoman ja välituotteiden osuudet ovat kasvaneet muita vähemmän, kun puolestaan kouluikäisten perheissä nimenomaan pääoman kuluminen ja välituotekäyttö ovat kasvaneet, mikä osittain johtuu kasvaneista liikenne- ja asiointikuluista kouluikäisten perheissä. Muutos saattaa johtua myös siitä, että nuoret asuvat yhä enemmän vuokralla ja kouluikäisten perheet puolestaan yhä useammin ja kalliimmissa omistusasunnoissa. Suhteellisesti eniten ovat kasvaneet iäkkäiden parien vuokrat sekä muut välituotekulut, yhteensä lähes kaksinkertaiseksi.

4.3 Vaatetus

Vaatetuspalvelut muodostuvat pääosin vaatteiden pesusta ja muusta huollosta sekä uusien vaatteiden hankintaan liittyvistä ostosajasta ja -matkasta. Vaatteiden valmistus itselle on hyvin vähäistä edellä mainittuihin toimintoihin verrattuna, vaikka se harrastusluonteisena onkin lisääntynyt viime vuosina. Langat ja kankaat kuuluvat välituotekäyttöön. Kaiken kaikkiaan välituotteiden osuus koko palvelun arvosta on pieni, noin 10 %. Kuvasta 20 näkyy, että palvelujen arvo ei kovin paljon vaihtele eri tyyppisissä talouksissa. Tosin alle 45-vuotiaiden pariskuntien talouksissa arvonlisäys on selvästi pienempi kuin vanhempien pariskuntien talouksissa. Se voi selittyä sillä, että vanhempaan ikäryhmään kuuluvilla on isommista asunnoista johtuen enemmän kodin tekstiilien pesua ja huoltoa tai niitä hoidetaan enemmän. Kodin tekstiilien kotona tapahtuva pesu ja huolto sisältyy vaatetukseen, koska niiden erottaminen asumispalvelujen osaksi ei ollut mahdollista tietojen puutteen vuoksi. Lakanat pestään usein samassa pyykkikoneellisessa kuin vaatteet.

Vaatetuspalvelujen ulkoistaminen tarkoittaa sitä, että itse tekemisen sijaan vaatteita ostetaan valmiina ja että vaatteet pesetetään pesulassa. Vaatteiden ostamiseen kuluu suurin osa vaatetukseen liittyvistä kulutusmenoista, sillä pesulapalveluja ostettiin vuonna 2006 keskimäärin 18 eurolla taloutta kohden. Selvästi eniten rahaa pesulapalveluihin käyttivät alle 45-vuotiaat pariskunnat, keskimäärin 64 euroa vuodessa. Seuraavaksi eniten, mutta jo noin puolta vähemmän käyttivät pikkulapsiperheet, eläkeikäiset pariskunnat ja muut -ryhmän taloudet. Vaatteiden ostaminen vähenee iän myötä. Eläkeikäiset käyttävät vain runsaat kolme sataa euroa henkeä kohden vuodessa, kun vastaavasti alle 45-vuotiaat ostavat vaatteita yli kaksinkertaisella summalla.

Kuva 20. Vaatteiden valmistus, pesu ja huolto itse tehtynä ja ostopalveluna.

Muutos vaatetuspalvelujen tuottamisessa

Vaatetuspalvelujen tuotos on kasvanut suhteellisesti eniten nuorilla yksin asuvilla ja pareilla, 25 %, ja vähiten yksinhuoltajien talouksissa, 20 %. Kotitaloustyyppien väliset erot ovat pieniä. Euromääräisesti eniten tuotos on kasvanut kouluikäisten perheissä (910 e) ja iäkkäiden parien talouksissa (810 e). Suurin osa tuotoksen kasvusta johtuu työn arvon laskennallisesta noususta. Vaikka pesuaineisiin ja muihin vaatehuollon tuotteisiin käytettyjen kulutusmenojen kasvu on suhteellisesti suuri, niin euroina välituotekulut on kasvanut vain vähän (35–133 e). Yksinhuoltajatalouksissa välituotekulutus on pysynyt samana kuin vuonna 2001.

Vaatteiden ostoon käytetyt kulutusmenot ovat niin ikään kasvaneet melko vähän. Yksinhuoltajatalouksissa vaatteisiin on vuonna 2006 käytetty jopa 200 euroa vähemmän kuin vuonna 2001 eivätkä keskiikäiset yksinasuvatkaan ole juuri lisänneet kulutustaan. Suurin euromääräinen vaatekulujen lisäys on pikkulapsiperheissä (yli 1 000 euroa) ja seuraavaksi eniten vaatekulut ovat kasvaneet nuorilla pareilla (500 e). Kouluikäisten talouksissa, joissa vuonna 2001 vaatekulut olivat suurimmat, kulutus vaatteisiin oli kasvanut runsaat 400 euroa, mutta jäi kokonaisuudessaan nyt hieman pienemmäksi kuin pikkulapsiperheissä.

4.4 Hoiva

Hoiva sisältää lasten ja apua tarvitsevien aikuisten hoidon. Mukana on vain ns. päätoimintona ilmoitettu hoivatyö. Se tarkoittaa, että esimerkiksi lapsen silmälläpito television katselun tai sähköpostien lukemisen ohella on laskettu hoivaksi vain, jos silmälläpitäjä on ilmoittanut hoivatyön päätoiminnoksi ajankäyttö-

päiväkirjallaan. Kaikki lapsen saama hoiva ei siis ole luvuissa mukana. Menettelystä on käyty paljon keskustelua kansainvälisissä tieteellisissä konferensseissa ja julkaisuissa. Ongelmaksi on koettu samanaikaisen työn arvottaminen, eikä sille ole toistaiseksi löydetty yhteisesti hyväksyttyä ratkaisua. On lisäksi huomattava, että ruoan valmistus lapselle tai hoivaa tarvitsevalle aikuiselle, lapsen vaatteiden pesu tai hänen huoneensa siivoaminen on laskettu mukaan ruoka-, siivous- ja vaatetuspalveluihin eikä osaksi hoivaa. Hoivan arvo on luonnollisesti suurin 0–6-vuotiaiden lasten perheissä. Hoivan arvo pienenee merkittävästi lasten varttuessa kouluikään, eikä esimerkiksi paljon puhuttu lasten harrastuksiin kuljettaminen nosta arvoa lähellekään pienten lasten vaatiman hoivan arvoa.

Hoivan arvoon vaikuttaa lisäksi valtion ja kuntien maksama kotihoidon tuki ja vanhempainraha sekä omaishoidontuki ja vammaisille maksettu hoitotuki, joiden arvo on vähennetty bruttoarvonlisäyksestä. Tuki ei sinänsä vähennä hoivan arvoa, ja siksi voi hyvin kysyä, miksi se vähennetään. Menettely johtuu siitä, että kansantalouden tilinpidon laskentasääntöjen mukaan tuotantotuet vähennetään, koska tuen tavoite on pienentää tuotannon kustannuksia ja lisätä mahdollisuuksia kyseiseen tuotantoon. Tämä on viime kädessä myös hoivan tuen tarkoitus. Tukien määrä on suurin talouksissa, joissa pieniä lapsia hoidetaan kotona.

Taulukko 10. Hoitotukien yhteismäärät vuotta kohden keskimäärin euroa/talous

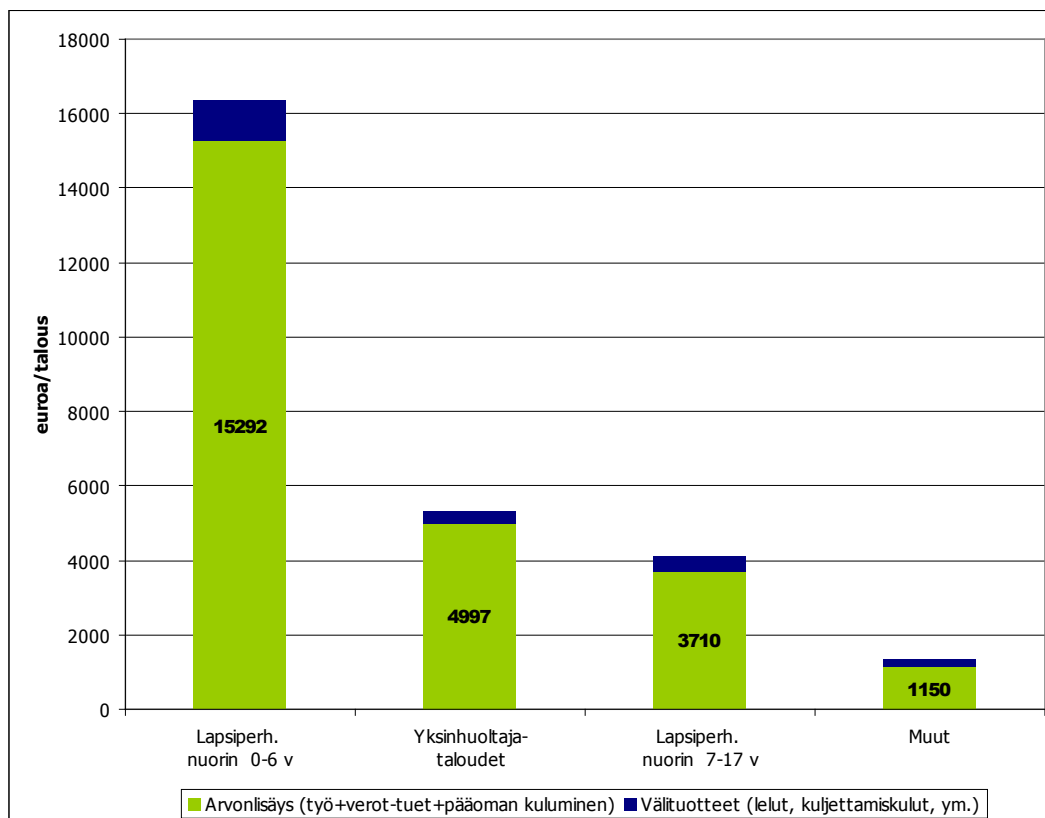
Taloustyyppi	euroa/vuosi
Kahden huoltajan lapsiperheet, nuorin lapsi 0–6-v	2 698
Yksinhuoltajataloudet	284
Kahden huoltajan lapsiperheet, nuorin lapsi 7–17-v.	115
Muut taloudet	416
Pariskunnat, viitehenkilö alle 45-v.	102
Pariskunnat, viitehenkilö 45–64-v.	71
Pariskunnat, viitehenkilö 65+ -v.	200

Kuvasta 21 näkyy selvästi hoivan arvon suuret vaihtelut eri elämänvaiheissa, jopa eri-ikäisten lasten perheissä. Kuvion mittakaavasta johtuu, että välituotekäytön osuus hoivassa näyttää kovin pieneltä pikkulapsiperheissä, vaikka se on runsaat tuhat euroa taloutta kohden vuodessa. Pääoman kulumisen osuus on noin 200–300 euroa vuodessa. Tästä noin puolet tulee lasten kuljettamiseen tarvittavista kulkuneuvoista ja loput lasten turvaistuinista ja rattaista ym. varsinaisista hoivatavaroista.

Pariskunnilla hoivan arvo taloutta kohden on paljon pienempi: talouksissa, joissa viitehenkilön ikä on alle 65 vuotta, arvo oli keskimäärin 750–800 euroa. Tätä vanhemmilla pariskunnilla arvo oli keskimäärin noin 500 euroa vuodessa.

Muutos hoivan tuottamisessa. Lapsiperheissä hoivan arvon on ollut suurin ja se on niissä edelleen kasvanut. Tukien osuus on kasvanut eniten pikkulapsiperheissä, mikä pienentää tuotoksen määrää. Kaikissa lapsiperheissä sekä välituote- että pääomakulut ovat kasvanut. Talouksien väliset erot eivät juuri ole muuttuneet vuodesta 2001 vuoteen 2006.

Hoivan ulkoistaminen ainakin ajoittain on välttämätöntä tapauksissa, joissa hoivatyön tarve on jatkuvaa. Hoivatyöstä on tarpeen pitää myös lomaa. Lasten päivähoito on Suomessa subjektiivinen oikeus, ja sen hinta talouksille määräytyy muun kuin palvelujen tuotantokustannusten perusteella. Taulukossa 11 esitetään kotitalouksien maksamien hoitomaksujen euromääriä vuonna 2006.

Kuva 21. Hoivapalvelun arvo lapsiperheissä.

Taulukko 11. Lasten ja vanhusten päivähoito-, päiväkerho- ym. maksut sekä maksut yksityisille hoitajille, euroa/vuosi.

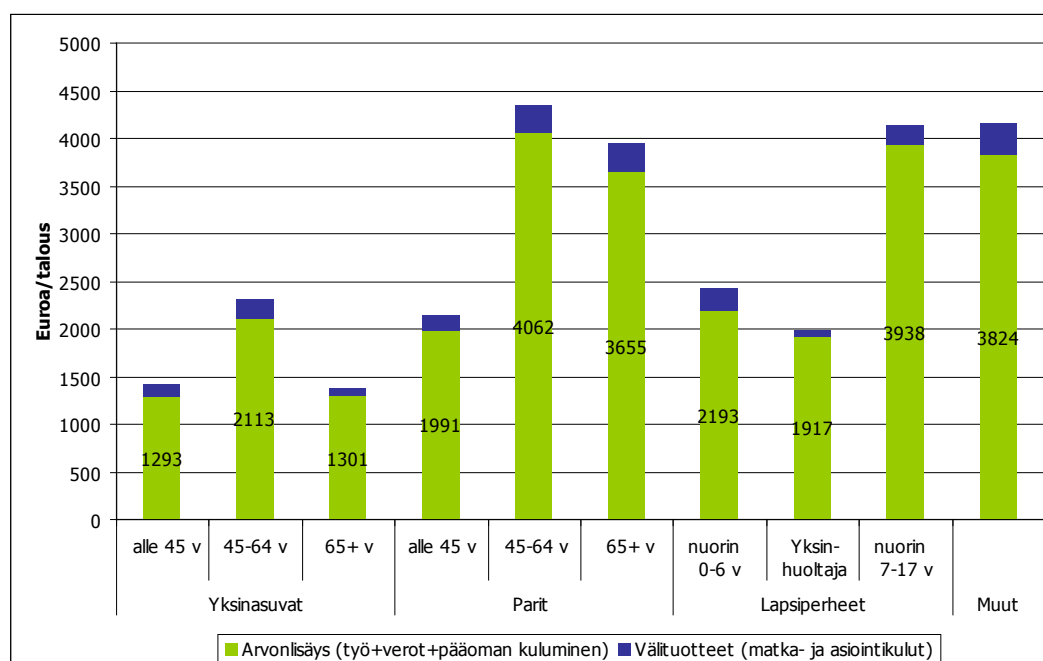
Taloustyyppi	euroa/talous
Kahden huoltajan lapsiperheet, nuorin lapsi 0–6-v.	2 370
Yksinhuoltajaperheet	520
Kahden huoltajan lapsiperheet, nuorin lapsi 7–17-v.	457
Muut taloudet	50
Yksin asuvat 65+-vuotiaat	211
Pariskunnat, viitehenkilö 65+-vuotias	117

Muissa kuin taulukossa mainituissa taloustyypeissä hoivan ulkoistamiseen käytetyt menot ovat keskimäärin varsin mitättömiä.

4.5 Vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö sisältää osan hoivasta, nimittäin huolenpidon toisessa kotitaloudessa asuvasta omaisesta tai naapurista. Vapaaehtoistyö on palkatta suoritettavaa työtä, henkilökohtaista avun antamista tai yhteisön hyväksi toimimista, esimerkiksi vanhempainyhdistyksessä tai urheiluseurassa. Vapaaehtoistyötä tehdään kaikissa taloustyypeissä. Nuorimmat taloudet näyttävät kuitenkin osallistuvan muita vähemmän vapaaehtoistyöhön. Vanhempien pariskuntien antama apu kohdistunee omien vanhempien ja lasten perheisiin, lapsiperheet tarjoavat apua myös harrastuksiin kuljettamiseen ja harrastusten huoltojoukoissa toimimiseen.

Stakesin Hyvinvointi ja palvelut 2006 -tutkimuksen tulosten mukaan noin miljoona suomalaista antoi epävirallista apua omaisilleen tai ystävilleen. Pääasiallisia auttajia heistä oli lähes 300 000. Eniten apua antoivat 50–64-vuotiaat naiset ja miehet (Kattainen ym. 2008). Stakesin tutkimuksessa keskityttiin selvittämään avun tarjoamista kotitöissä, kodin ulkopuolisissa toiminnoissa, henkilökohtaisissa toiminnoissa ja sairaanhoidollisissa toimenpiteissä. Kohteena ei ollut sellainen naapuriapu, kuten lasten kuljettaminen harrastuksiin tai seuratoiminnan vapaaehtoistyö, jotka myös sisältyvät kuvassa 22 esitettyyn vapaaehtoistyön määrittelyyn.

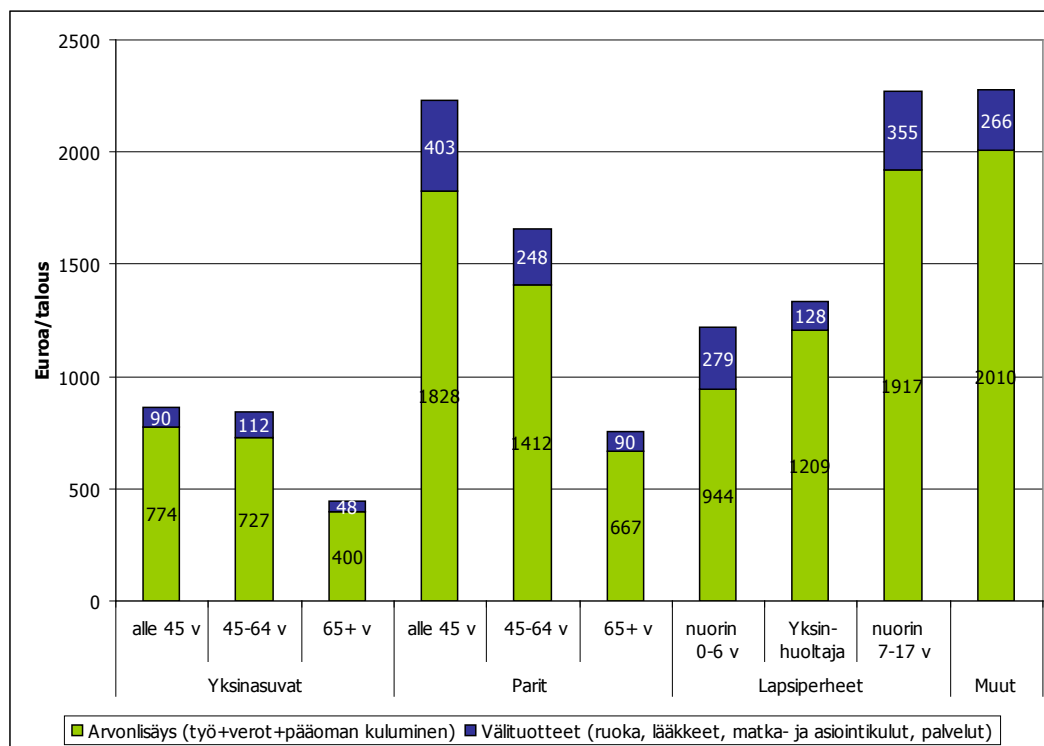
Kuva 22. Toisten kotitalouksien auttaminen ja muu vapaaehtoistyö.

Vapaaehtoistyöhön ei ole kohdennettu materiaali- tms. kuluja eikä lahjoja. On oletettu, että autettavat tahot korvaavat materiaalikuluja ainakin jossakin määrin tai se on vastavuoroista (esimerkiksi kuljettaminen harrastuksiin). Kuluista on joka tapauksessa hankalaa saada tietoja, mistä syystä niitä ei ole yritetty arvioidakaan. Sauli ja Nurmela (2009) tutkivat kotitalouksien välistä taloudellista tukea ja lahjojen antamista vuoden 2006 kulutustutkimuksen yhteydessä. Taloudellisen avun antamisessa saattaa olla yhteisiä piirteitä vapaaehtoistyön kanssa, mutta tässä niitä ei ole määritelty vapaaehtoistyöstä koituneiksi kuluiksi. Saulin ja Nurmelan tutkimuksen mukaan runsas kolmannes talouksista antoi vuonna 2006 rahaa toiselle kotitaloudelle. Annettu apu jakaantui maksettuihin laskuihin, opintoavustuksiin, elatusapuun ja rahan antamiseen joko lahjaksi tai muutoin. Eniten taloudellista tukea antoi suurten ikäluokkien sukupolvi. (Sauli ja Nurmela 2009.) Suuret ikäluokat sijoittuvat tämän tutkimuksen 45–64-vuotiaiden pariskuntien taloustyyppiin.

4.6 Lemmikkieläimet

Lemmikkieläinten hoidon sisällyttämisestä kotitaloustuotantoon voidaan olla eri mieltä. Olemme sisällyttäneet sen laskelmiin, koska lemmikkejä ei voi jättää hoitamatta sen jälkeen, kun ne on hankittu. Lemmikkien hoito on siten välttämätöntä, ja siitä seuraa työtä ja kuluja. Hoito voidaan myös ulkoistaa. Markkinoilla on tarjolla lemmikkien päivähoitopaikkoja ja pitempiaikaisia hoitopaikkoja. Useimmin hoitoa tarvitsevat koirat, joita ei voi jättää hoidotta edes yhdeksi päiväksi. Koiran ulkoilutukseksi on määritelty enintään 10 minuutin lenkki kerrallaan (ajankäyttötutkimuksen ohjeistuksen mukaan). Koira voidaan ottaa mukaan myös pitemmälle lenkille, jolloin ei ole enää kyse hoitotyöstä vaan kokonaan toisesta toiminnosta, lenkkeilystä yhdessä hoitajan kanssa. Kymmenen minuuttia ylittävä lenkkeily lemmikin kanssa on määritelty ajankäyttötutkimuksissa vapaa-ajan toiminnoksi.

Kansantalouden tilinpidossa lemmikkieläimet ja niiden varusteet on luokiteltu samaan luokkaan. Tästä syystä myös lemmikit itsessään on määritelty investoinniksi, jolle on määritetty myös pääoman kuluminen. Eliniäksi on arvioitu keskimäärin 8 vuotta. Pääoman kuluminen on jaoteltu taloustyypeille sen mukaan, miten paljon eri talouksilla on eläinmenoja kaikkiaan. Koska lemmikkien hoitopalvelut on kulutustutkimusaineistossa luokiteltu samaan luokkaan eläinlääkäripalvelujen kanssa, hoitolapalveluja (eli hoidon ulkoistamista) ei ole voitu erotella erikseen muusta kulutuksesta, vaan se sisältyy välituote-käyttöön (kuva 23).

Kuva 23. Lemmikkieläimet ja niiden hoito.

Lemmikkien pito on selvästi muita talouksia yleisempää alle 65-vuotiaiden pariskuntien talouksissa sekä kouluikäisten ja useamman aikuisen perheissä. Lemmikkieläinten hoidon kulutusmenot eivät nouse kovin korkeiksi, koska kulut on jaettu kaikkien kotitalouksien kesken eikä vain niiden, joissa on lemmikkejä. Kuluttajatutkimuskeskuksen kotitalouspalveluja kartoittaneessa tutkimuksessa lemmikkieläimiä ilmoitti omistavansa 41 % talouksista (Varjonen ym. 2007). Kulutustutkimuksessa vajaa kolmannes koti-

talouksista oli ilmoittanut ainakin joitakin lemmikkieläinten hankintaan tai hoitoon liittyviä kulutusmenoja, mikä suuntaa-antavasti kertoo myös lemmikkien omistuksesta (taulukko 12). Sen sijaan vain vajaa kaksi prosenttia talouksista oli ilmoittanut eläinlääkintä- tai muihin lemmikkien palveluihin kohdistuneita menoja. Niihin ilmoitetut summat olivat kuitenkin melko suuria.

Taulukko 12. Lemmikkieläinten kulutusmenoja ilmoittaneet kotitaloudet, % kaikista talouksista ja lemmikkieläinkulut, euroa .

	Ilmoittanut lemmikkien kulutusmenoja 2006, % kotitalouksista	Lemmikkieläinten kulutusmenot keskimäärin menoja ilmoittaneissa talouksissa, euroa /talous
Kaikki kotitaloudet	29	419
Yksinasuvat alle 45 v.	16	260
Yksinasuvat 45–64 v.	21	350
Yksinasuvat 65+ v.	13	255
Parit, viitehenkilö alle 45 v.	37	728
Parit, viitehenkilö 45–64 v.	37	351
Parit, viitehenkilö 65+ v.	27	272
Yksinhuoltajaperheet, nuorin lapsi 0–17v.	48	265
Lapsiperheet, nuorin 0–6 v.	29	580
Lapsiperheet, nuorin 7–17 v.	48	451
Muut kotitaloudet	42	435

Lähde: Kulutustutkimuksen aineisto.

Muutos lemmikkieläinten hoidossa

Vuodesta 2001 muutokset lemmikkieläinten kulutusmenoja ilmoittaneiden määrissä ovat pieniä. Kuitenkin lemmikkieläinten hankintoja raportoi harvempi kuin vuonna 2001 (4 % vs. 6 %) ja eläinlääkintämenoja sekä eläinlääkäri- ja muita palveluja raportoi hiukan useampi kuin vuonna 2001 (lääkkeitä ja tarvikkeita 7 % vs. 6 % ja palveluita 1,7 % vs. 1,5 %). Erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä. Näyttäisi siltä, että vuonna 2006 lemmikkieläimiä ei ollut sen useammassa perheissä kuin vuonna 2001.

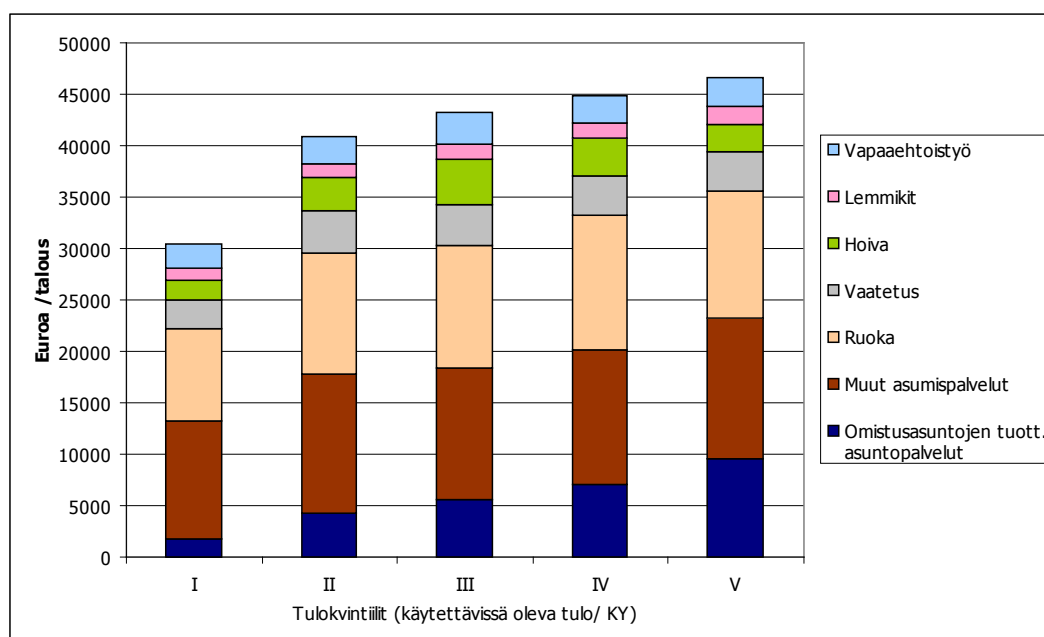
Lemmikkieläimiin kohdistuneet kulutusmenot ja samalla myös lemmikkieläinten hoidon kokonaisarvo ovat kasvaneet eniten nuorten parien talouksissa. Heillä lemmikkienhoidon kulut olivat nyt hieman suuremmat kuin kouluikäisten perheillä, joilla ne vuonna 2001 olivat suuremmat kuin muissa taloustyypeissä.

5 KOTITALOUSTUOTANTO TULOKVINTIILEITTÄIN

Itse tekemisen ja ostopalvelujen vaihtoehtoisuus korostuu taloudellisissa laskusuhdanteissa, jolloin rahan niukkuus koskettaa julkisen talouden ja yritysten ohella kotitalouksiakin. Korvaamalla mahdollisimman paljon välttämättömiä palveluja itse tekemällä mahdollistetaan niukkojen rahavarojen käyttö muihin välttämättömiin kuluihin. Rahan niukkuusteemaa soveltaen voidaan päätellä, että itse tekemistä esiintyy enemmän pienituloisissa talouksissa kuin varakkaammissa ja kotitaloustyön arvolla olisi siten kulutusmahdollisuuksia tasoittava vaikutus (Frick ym. 2009; Mattila-Wiro 2010).

Seuraavassa esitetään lyhyt kuvaus kotitaloustuotannon määrästä eri tulotasoilla olevissa talouksissa. Kotitaloudet on järjestetty nousevaan järjestykseen kotitalouden käytettävissä olevien kulutusyksikköä kohti laskettujen tulojen mukaan. Siten erikokoisten talouksien pitäisi olla vertailukelpoisessa asemassa tulojen mukaista järjestystä määritettäessä. Kulutusyksikköjen määrä kvintiileittäin on: I: 1,3; II: 1,47; III: 1,56; IV: 1,57; V: 1,54. Alimpaan kvintiiliin on valikoitunut jonkin verran pienempiä talouksia kuin muihin kvintiileihin. Seuraavissa tarkasteluissa tuotannon arvoa ei ole muunnettu tuotannoksi kulutusyksikköä kohden. (ks. pohdinta luvussa 3.2).

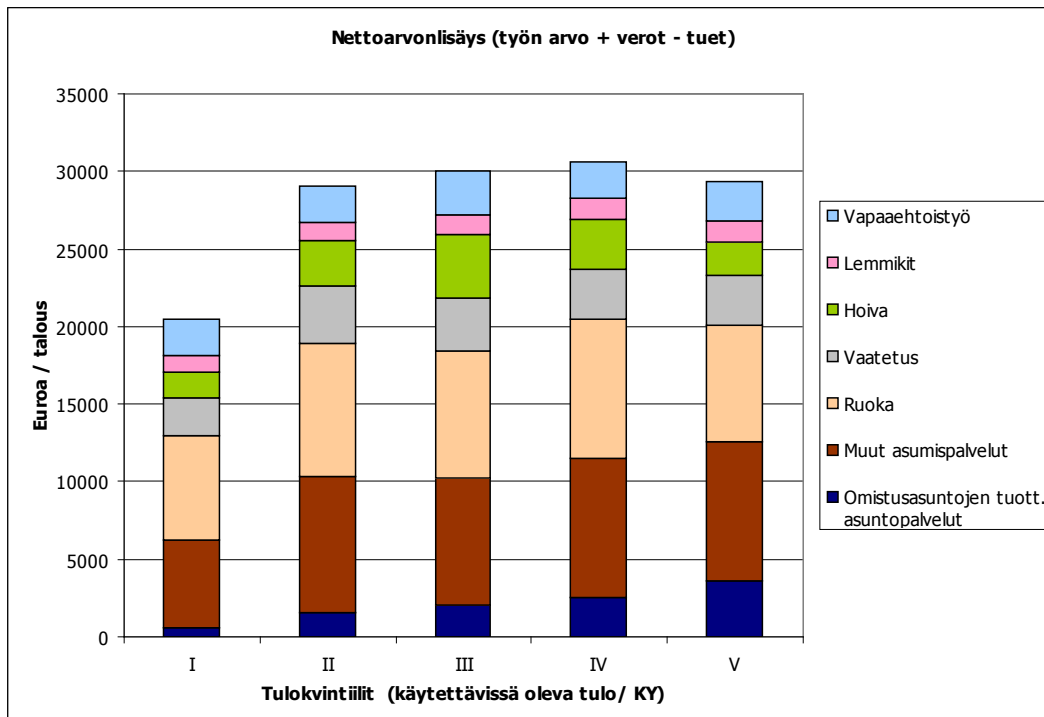
Tulokset osoittavat, että palvelujen kokonaisarvossa tulotasoilla ei näytä olevan suurta merkitystä kotitaloustuotannon määrälle lukuun ottamatta asumiseen liittyvää palvelutuotantoa (kuva 24). Tuloerot vaikuttavat selvimmin pääoman kulumiseen, jonka arvo nousee tasaisesti tulokvintiilistä toiseen. Suurimmat erot johtuvat asumiseen liittyvien investointitavaroiden eli huonekalujen ja kodinkoneiden kulumisesta sekä omistusasuntojen arvovähennyksestä. Omistusasuntojen tuottamien asuntopalvelujen arvo kasvaa tasaisesti siirryttäessä alimmasta kvintiilistä ylöspäin ja on viisinkertainen ylimmässä tulokvintiilissä verrattuna alimpaan tulokvintiiliin.

Kuva 24. Kotitalouksien omaan käyttöön tuottamien palveluiden kokonaisarvo tehtävittäin eri tulokvintiileissä.

Seuraavassa kuvassa esitetään nettoarvonlisäyksen suuruus, joka sisältää palkattoman työn arvon ja tuotantoon liittyvät verot ja josta on vähennetty hoivaan saadut kotihoidon- ym. tuet. Näyttää siltä, että jälleen tulotasolla on vaikutusta lähinnä omistusasuntojen tuottamiin palveluihin, mutta muutoin sillä ei ole suurta vaikutusta omaan käyttöön tuotettujen palvelujen määrään. Kuitenkin ylimmässä kvintiilissä

aterioiden ja välipalojen valmistaminen on muita kvintiilejä vähäisempää ja vastaavasti ulkona syöminen yleisempää, kuten palvelujen ulkoistamista esittävä kuva 25 osoittaa.

Kuva 25. Kotitaloustuotannon nettoarvonlisäys tehtävittäin eri tulokvintiileissä.

Luvussa 4 esitetyt tulokset osoittivat, että kotitaloustuotannon arvot vaihtelevat suuresti eri kotitaloustyypeissä. Sen vuoksi taulukkoon 13 on koottu tiedot siitä, minkä tyyppiset taloudet sijoittuvat mihinkin tulokvintiiliin.

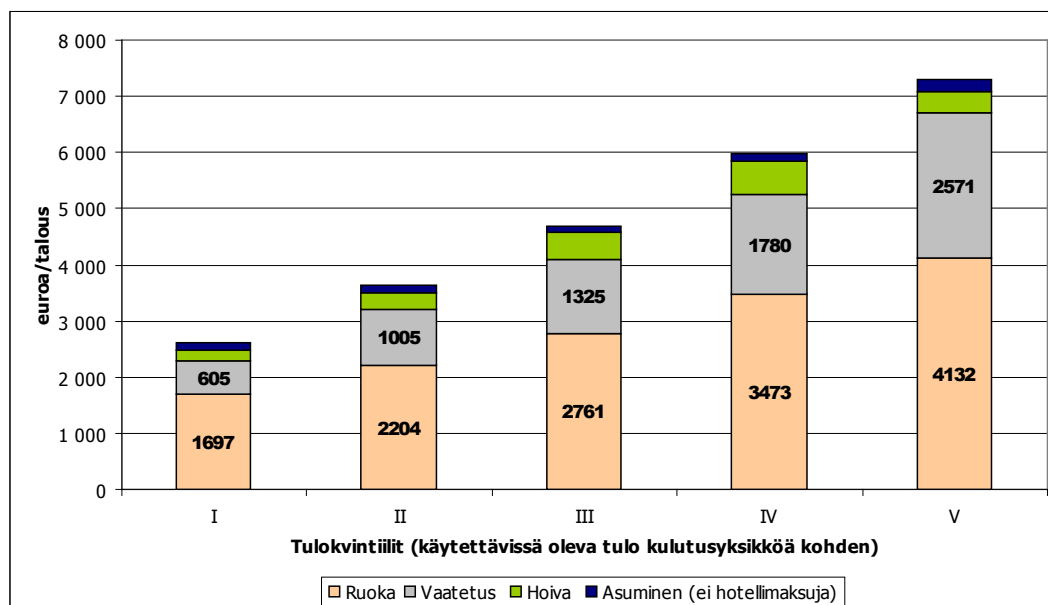
Taulukko 13. Erityyppisten kotitalouksien sijoittuminen tulokvintiileihin.

Taloustyyppi	Tulokvintiili				
	I	II	III	IV	V
Yksinasuvat alle 45-v	24	8	12	10	8
Yksinasuvat 45-64-v	18	9	14	11	14
Yksinasuvat 65+ v	25	26	11	7	4
Parit alle 45-v	6	8	6	10	12
Parit 45-64-v	3	6	8	18	28
Parit 65+ v	3	10	11	8	7
Yksinhuoltajat	5	6	4	1	0
Lapsiperheet, nuorin 0-6 v	7	12	15	13	8
Lapsiperheet, nuorin 7-17 v	3	7	12	15	10
Muut	4	6	9	8	9
	100	100	100	100	100

Tulokvintiilit on muodostettu kotitalouden käytettävissä olevasta tulosta kulutusyksikköä kohden.

Yksin asuvat muodostavat selvän enemmistön alimpaan tulokvintiiliin kuuluvista talouksista. Nuoret sekä vanhimmat ikäryhmät ovat siinä suurimmat ryhmät. Lapsiperheet jakaantuvat aika tasaisesti kaikkiin tulokvintiileihin ja lapsettomat pariskunnat ovat enemmistönä kahdessa ylimmässä kvintiilissä. Yksin asuvat ovat yliedustettuna alimmassa kvintiilissä, mikä selittää sitä, että kotitaloustuotannon arvo on siinä pienin.

Kotitaloustuotannon ulkoistaminen näyttää kuitenkin kasvavan tulojen kasvaessa, mikä näkyy kuvasta 26.

Kuva 26. Kotitalouspalvelujen ulkoistaminen tehtävittäin eri tulokvintiileissä

Suurimmat erot kvintiilien välillä markkinahyödykkeiden käytössä liittyvät aterioihin ja vaateutukseen. Aterioissa ero johtuu suureksi osaksi ulkona syömisestä, johon ylimmissä tuloluokissa käytetään selvästi enemmän rahaa. Todennäköistä on, että varakkaammat syövät useammin ulkona ja että he syövät kalliimmissa ravintoloissa. Luvuissa ei ole mukana ravintoloissa nautitut alkoholijuomat. Jos ne olisi sisällytetty laskelmaan, erot olisivat saman suuntaiset mutta suuremmat.

Vaatetus on toinen kvintiilien välisiä eroja kasvattava tekijä. Varakkaammissa talouksissa käytetään huomattavasti enemmän rahaa vaateostoksiin. Myös pesulamaksuihin kuluu enemmän rahaa, vaikkakin niiden osuus on kaiken kaikkiaan varsin pieni. On huomattava, että ulkoistamisessa on laskettu mukaan vain ostettuihin vaatteisiin käytetyt kulutusmenot, mutta ei ostosmatkoihin liittyviä kuluja tai aikaa. Ne ovat osa kotitaloustuotantoa.

Hoivassa ulkoistamiseen liittyvät maksut painottuvat ylimmissä tuloluokissa lasten päivähoitoon ja alimmissa vanhusten palveluihin ja kodinhoitoapuun. Asumiseen liittyvien tehtävien ulkoistamisessa on kyse lähinnä siivouspalveluista ja kodin tekstiilien pesulapalveluista. Hotellikulut on jätetty pois tarkastelusta, koska niiden on katsottu kuuluvaksi lomiin ja siten henkilökohtaiseen kulutukseen.

6 LOPUKSI

Kotitaloustuotanto ja sen mittaaminen on pyritty kuvaamaan tässä raportissa yksittäisten kotitalouksien näkökulmasta. Tulokset lisäävät tietoa siitä, miten arjen välttämättömät toiminnot ja valinnat erityyppisissä ja eri elämänvaiheeseen kuuluvissa talouksissa tehdään ja millaiset taloudelliset vaikutukset valinnoilla on. Tavoitteenamme on ollut, että tulokset olisivat ymmärrettäviä käytetystä kansantalouden tilinpidon terminologiasta huolimatta. Kotitaloustuotannon tilien laadinnassa käytetyt aineistot perustuvat kansantalouden tilinpitoon ja kansallisesti edustaviin ajankäyttö- ja kulutustutkimusaineistoihin. Kotitalouskohdattaiset luvut kuvaavat keskimääräistä kuhunkin taloustyyppiin kuuluvaa taloutta.

Menetelmäkritiikki

Kotitaloustuotannon arvon laskennassa käytetyt käsitteet ja menetelmä vastaavat mahdollisimman tarkoin kansantalouden tilinpidon periaatteita ja menetelmää. Menetelmään kohdistuu joitakin epävarmuustekijöitä, siksi on tärkeää arvioida niitä ja niiden mahdollisia vaikutuksia. Tärkein epävarmuustekijä on se, että ajankäyttötiedot ja kulutustiedot, joita molempia on käytetty tuotannon mittaamisessa, ovat peräisin eri vuosilta. Ajankäyttötiedot ovat vuosilta 1999–2000 ja kulutustiedot vuodelta 2006. Aiempien ajankäyttötutkimusten perusteella tiedetään, että koko väestön tasolla ajankäyttö muuttuu hyvin hitaasti, vain muutamia minuutteja vuorokautta kohden eri toiminnoissa. Muutokset voivat olla suurempia, kun toimintoja tarkastellaan yksityiskohtaisemmalla luokituksella ja eri väestöryhmissä. Voi esimerkiksi olla, että ruoanvalmistukseen käytetty aika on vähentynyt, sillä kulutusaineistojen mukaan valmisruokien hankinnat ovat lisääntyneet. Yksi mahdollisuus aineistojen ajankohtien saamiseen vastaamaan paremmin toisiaan olisi ollut muodostaa ajankäytön trendi vuosilta 1979, 1987 ja 1999 erilaisille toiminnoille ja taloustyypeille ja estimoida ajankäyttö sen perusteella. Tähän ei kuitenkaan ryhdytty, koska uusi ajankäyttötutkimus on juuri valmistumassa ja todelliset tiedot saatavissa parin vuoden kuluessa. Lisäksi, vaikka esimerkiksi ruoanvalmistukseen käytetyssä ajassa olisi tapahtunut vähentymistä niin vastaavasti ruokaostosten tekoon käytetty aika olisi saattanut lisääntyä, ja yhteisvaikutus olisi kuitenkin ollut varsin vähäinen.

Toinen epävarmuustekijä on hinta, jolla kotityöhön käytetty aika on arvotettu. Eri maissa on arvottamisessa käytetty hiukan erilaisia menetelmiä. Varsin yleinen menetelmä on tässäkin tutkimuksessa käytetty työn arvottaminen vastaavaa työtä markkinoilla tekevän työntekijän eli generalistin tuntipalkalla. Se tarkoittaa kaikkia kodin tehtäviä hoitavan henkilön, esimerkiksi kodinhoitajan tuntipalkkaa. Toinen paljon käytetty menetelmä on soveltaa erikoistuneiden työntekijöiden palkkoja, millä tarkoitetaan esim. keittäjän, lastenhoitajan, siivoojan, ekonomin tai kotitalousopettajan palkkoja. Tähän liitetään usein pätevyyssopeutus. Toisin sanoen oletetaan, että omaan käyttöön palveluja tuottava ei ole yhtä pätevä tai tuottava kuin erikoistunut työntekijä. Asiaa on käsitelty laajemmin ensimmäisessä kotitaloustuotannon satelliittijulkaisussa (Varjonen ja Aalto 2005). Tässä yhteydessä tyydytään vain toteamaan, että tämän raportin laskelmissa käytetty tuntipalkka oli 11,98 euroa. Kysyttäessä markkinoilta kotitalouspalveluja ostavien henkilöiden mielipidettä siitä, mikä olisi sopiva, arvonlisäverollinen tuntihinta erilaisille palveluille, arviot vaihtelivat palvelusta riippuen keskimäärin 21 ja 26 euron välillä vuonna 2008 (Aalto ja Varjonen 2010). Käyttämämme tuntihinta on näitä lukuja huomattavasti alhaisempi. Siten, jos oletetaan, että omaan käyttöön palveluja tuottavien työ olisi tuottavuudeltaan heikompa kuin samaa työtä palkkatyönä tekevän työ, tuntipalkkojen ero sallisi noin kaksinkertaisen tuottavuuden palkkatyönä tekeville. On kuitenkin todettava, että kotityötä tekevien henkilöiden tuottavuudessa on varmasti varsin suuria eroja. Toistaiseksi ei ole tehty tutkimusta siitä, mitkä tekijät vaikuttavat työn tuottavuuteen kotitalouksissa. Kaikki käytetyt sopeuttamislaskelmat perustuvat siten pelkkään arvaukseen.

Palkkoihin liittyy myös kysymys, käytetäänkö työn arvottamisessa brutto- vai nettopalkkaa. Suomessa päädyttiin bruttopalkkaan ilman työnantajan sivukulua (Varjonen ym. 1999). Muut vaihtoehdot olisivat olleet bruttopalkka työnantajan sivukulut mukaan lukien tai nettopalkka. Nettopalkan määrittämisen

tekee hankalaksi se, että veroprosenttiin vaikuttavat monet yksilölliset tekijät kuten asumispaikkakunta, kirkollisvero ja erilaiset verovähennykset. Eri vaihtoehtoista on tehty laskelmat ensimmäisessä satelliittitilijulkaisussa (Varjonen ja Aalto 2005).

Kolmas pohdintaa aiheuttava kysymys liittyy kulutusyksikkötarkasteluun. Tämä asia on nostettu usein esille, kun olemme kertoneet kotitaloustuotannon laskelmista seminaareissa. Mielestämme kysymystä pitäisi tarkastella kotitaloustuotannon arvottomamismenetelmän yhteydessä. Kotitaloustuotannon menetelmäkirjallisuudessa on paljon pohdittu sitä, miten pitäisi suhtautua siihen kotityön tyypilliseen piirteeseen, että monia tehtäviä tehdään samanaikaisesti ja toisiinsa lomittuen. Pitäisikö samanaikaisesti tehdyt tehtävät laskea erikseen, esimerkiksi siten, että lastenhoitoa olisi kaikki se aika, jolloin lapsi on silmälläpidon alaisena, vaikka samalla tehtäisiin muita kotitöitä. Ajankäyttötutkimukset kokoavat tietoa myös näistä sivutoiminnoista. Me emme ole ottaneet huomioon sivutoimintoina tehtyä työpanosta. Britannian tilastovirastossa kotitaloustuotannon satelliittitilit laadittiin käyttäen tuotosperusteista menetelmää. Siinä samanaikaisuusongelmaa ei tarvitse pohtia, koska tuotannon arvo lasketaan tuotteiden määrän ja niitä vastaavien markkinoilla myytävien tuotteiden hinnan perusteella, esimerkiksi valmistettujen aterioiden määrän, pestyjen vaatekappaleiden, ylläpidettyjen asuinhuoneiden ja hoidettujen lasten lukumäärään perustuen (Holloway ym. 2002). Tulokset, jotka tällä menetelmällä saatiin, poikkesivat tässä raportissa käytetyllä input-menetelmällä saaduista tuloksista erityisesti siinä, että lasten hoidon arvo oli Britanniassa moninkertainen ja vastaavasti asumisen arvo pienempi. Samoin kuljettamisen arvo oli huomattavan korkea, koska arvottomamisperusteena olivat ajetut kilometrit. Brittien käyttämä tuotosmenetelmä (output method) sai kritiikkiä juuri siksi, että se laskee erikseen kunkin lapsen hoidon arvon. Mielestämme tuotosmenetelmää käytettäessä kulutusyksikköajattelulle saattaa olla perusteita, mutta kustannusten kautta määritettyä (input method) kotitaloustuotannon arvoa ei mielestämme voi jakaa enää kulutusyksiköillä, sillä tuotanto on jo skaaloittunutta, kuten luvussa 3.2 perusteltiin.

Yhteenvetoa ja johtopäätöksiä

Kotitaloustuotannon bruttoarvonlisäys Suomessa vuonna 2006 oli 75 miljardia euroa. Siitä 9,4 miljardia sisältyi kansantalouden tilinpitoon eli viralliseen talouteen. Loput 65,6 miljardia euroa kuului epävirallisen talouden piiriin. Tämä summa olisi kasvattanut virallisen talouden bruttoarvonlisäystä 39 prosentilla. Virallisen talouden BKT:n muutoksia seurataan tarkasti ja varsinkin sen laskulla nähdään olevan dramaattisia vaikutuksia väestön hyvinvoinnille. Ei tietenkään voida kieltää, etteikö julkisen sektorin palvelujen supistuksilla tai työttömyydellä olisi suoria vaikutuksia hyvinvointiin. Itse tuotettujen palvelujen arvon ottaminen huomioon kasvattaisi kotitalouksien kulutusta 55 prosentilla vuonna 2006. Vuonna 2001 vastaava lisäys oli 59 prosenttia. Luvut kertovat siitä, että epäviralliseen talouteen kuuluvilla itse tuotetuilla palveluilla on huomattavia hyvinvointivaikutuksia. Luvut kertovat myös siitä, että talouden kasvun aikana itse tuotettujen palvelujen osuus kulutuksesta pienenee. Virallisen talouden supistuessa suunta voi olla päinvastainen. Toistaiseksi meillä ei ole laskelmia talouden taantumien vuosilta.

Tärkeimmät ja arvoltaan merkityksellisimmät kotitaloustuotannon tehtävät liittyvät asumispalvelujen sekä aterioiden ja välipalojen tuottamiseen. Eri elämänvaiheita kuvaavien kotitaloustyyppien tuloksissa näkyy asumisuran kehitys vuokra-asumisesta omistusasuntoihin: omistusasumiseen aletaan siirtyä talouden kasvaessa jo yhdestä kahteen henkilöön ja varsinkin lasten synnyttyä. Ruoan suhteen valinnan mahdollisuuksia itse tekemisen ja markkinavaihtoehtojen välillä on runsaasti ja niitä käyttävät hyväkseen eniten nuorimmat ikäluokat. Hoivan vaihtoehdot on säädelty julkisen sektorin toimesta tarkemmin kuin muissa tehtävissä. Vaatehuolto puolestaan hoituu edelleen lähes yksinomaan kotitalouksien oman työn avulla, mihin on syynä sen vaivattomuus ja edullisuus verrattuna ostopalveluihin.

Epävirallisen talouden merkitys olisi hyvä ottaa huomioon myös suurten ikäluokkien siirtymässä eläkkeelle. He siirtyvät virallisesta taloudesta epäviralliseen. Tässä raportissa esitetyt tulokset osoittavat, että eläkeikäiset tuottavat varsin aktiivisesti palveluja sekä itselleen että toisille kotitalouksille. Tanskalainen tutkimus onkin osoittanut, että aikaisiin eläkkeelle siirtyvät nimenomaan sellaiset henkilöt, jotka ovat

tuottavimpia kotitaloustuotannossa (Goertz 2006). Saksalainen tutkimus puolestaan selvitti eläköitymisen yhteyttä kulutusmenojen ja kotitaloustuotannon muutoksiin. Tulokset osoittivat, että kulutusmenot pienenevät 17 prosenttia ja kotityöhön käytetty aika vastaavasti lisääntyi 33 prosentilla eläkkeelle siirtymisen jälkeen (Lührmann 2010).

Kotitaloustuotantoa koskevat tulokset eivät anna suoraan tietoja siitä, miten kotitalouksien tuotanto jakaantuu miesten ja naisten kesken tai mikä on kotiäitien työn arvo. Lähtökohtana tässä raportissa on tuoda esille, että on monenlaisia kotitöitä, sekä miesten töitä että naisten töitä. Useimmat henkilöt tekevät ainakin jonkin verran kotityötä, toisin sanoen tuottavat välttämättömiä palveluita omaan ja perheen käyttöön, vaikka pääosasta vastaisikin toinen puoliso. Työn jakaantumisesta miesten ja naisten kesken tuottavat tietoa ajankäyttötutkimukset, joiden mukaan naisten osuus kotitöistä on keskimäärin 60 %. Kotityö on tässä raportissa arvoitettu samalla tavalla kaikissa toiminnoissa, mikä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi lasten hoito ja talon huoltotyöt on arvoitettu samalla tuntipalkalla tekijänsä miehen tai naisen, eläkeläisen tai ansiotyössä käyvän. Siten työn arvot kuvaavat suoraan myös työn määrän eroja. Toisin kuin ajankäyttöä, muita tuotannontekijöitä eli tuotannossa tarvittavia koneita, laitteita ja välituotekäyttöä ei voida erotella sukupuolen mukaan. Myöskään ei ole tutkimustietoa siitä, kuka perheessä tuotettuja palveluja kuluttaa tai onko palvelujen kulutuksessa eroja eri sukupuolten tai sukupolvien välillä. Siihen tarvittaisiin uudenlaista tietojen keruuta.

Ulkoistamisen tarkastelu osoittaa, että ruokapalveluja lukuun ottamatta sen taloudellinen arvo on vielä verrattain vähäistä. Tuloksista käy kuitenkin ilmi, että nuorimmat, alle 45-vuotiaitten taloudet, ovat valmiimpia ulkoistamaan kotityötä kuin vanhemmat ikäluokat. Tämä antaa viitteitä siitä, että jos yritykset kehittävät sopivia palveluja, pitemmällä aikavälillä palvelujen ostamispotentiaalia on paljon. Lyhyellä aikavälillä on kuitenkin luultavaa, että kotitaloustuotannon määrä kasvaa. Suurille ikäluokille omien lasten perheiden auttaminen ja muu vapaaehtoistyö tuo mielekästä tekemistä eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

LÄHTEET

- Aalto K, Varjonen J (2005) Hoituuko kaksi lasta samalla kuin yksi? Kotityöaika erikokoisissa perheissä. Teoksessa: Perheiden ajankäyttö. Toim. H Pääkkönen, 19–39. Tilastokeskus.
- Aalto K, Varjonen J (2010) Käyttäjäkokeimuksia kotitalouspalveluista. Mistä laadulle takuu? Kuluttajatutkimuskeskus. Työselosteita ja esitelmiä 122.
- Abraham KG, Mackie C (ed.) (2005) Beyond the Market: Designing Nonmarket Accounts for the United States. Washington DC. The National Academies Press.
- Ahlqvist K, Ylitalo M (toim.) (2009) Kotitalouksien kulutus 1985–2006. Tilastokeskus. Tulot ja kulutus 2009. Helsinki.
- EKT 1995. Euroopan tilinpitojärjestelmä 1995. Eurostat.
- Frazis H, Stewart J (2009) How Does Household Production Affect Measured Income Inequality? IZA Discussion Papers Series 4048. Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit. Bonn.
- Goertz M (2006) Leisure, Household Production, Consumption and Economic Well-Being. Ph.D. thesis. Department of Economics. University of Copenhagen.
- Goldschmidt-Clermont L (1994) Monetary valuation of unpaid work. In: The proceedings of the international conference on the measurement and valuation of unpaid work. 66–77. Ottawa, Canada. Statistics Canada and the status of women in Canada. Catalogue no 89–532E.
- Frick JR, Grabka MM, Groh-Samberg O (2009) The impact of home production on economic inequality in Germany. SOEP papers on multidisciplinary panel data research. Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung. Berlin.
- Ilmakunnas S, Kröger O, Rauhanen T (toim.) (2009) Talouden rakenteet 2009. Julkaisuja 55. VATT.
- Holloway S, Short S, Tamplin S (2002). Household Satellite Account (experimental) methodology, Office for National Statistics. UK.
- Kalenoja H (2010) Lasten vapaa-aika kuluu auton takapenkillä. Vieraskynäkirjoitus Helsingin Sanomissa 15.5.2010.
- Kattalainen E, Muuri A, Luoma M-L, Voutilainen P (2008) Läheisapu ja sen merkitys kansalaisille. Teoksessa: Suomalaisten hyvinvointi 2008. (Toim.) T Moisio, S Karvonen, J Simpura & M Heikkilä. Stakes. Helsinki.
- KELA (2007) Kelan asumistukitilasto 2006. Kansaneläkelaitos. Tilastoryhmä. Helsinki.
- Kohvakka R (2009) Internetin käyttö on yleistä ja arkista. Hyvinvointikatsaus 3/2009, 30–32.
- Landefeld S, Fraumeni B, Voijtech C. (2009) Accounting for household production: A prototype satellite account using the American time use survey. The Review of Income and Wealth 2/2009.
- Lührmann M (2010) Consumer Expenditures and Home Production at Retirement – New Evidence from Germany. German Economic Review, 11 (2) 225-245.
- Mikkola A (2010) Sukupuolten tasa-arvon ja taloudellisen kehityksen vuorovaikutus. Teoksessa: Naiset, miehet ja talous. (Toim.) M-L Halko, A Mikkola, O-P Ruuskanen, 213–233. Gaudeamus. Helsinki.
- Mattila-Wiro P (2010) Kotitaloustyön arvon vaikutus tuloeroihin. Teoksessa: Naiset, miehet ja talous. (Toim.) M-L Halko, A Mikkola, O-P Ruuskanen, 104-118. Gaudeamus. Helsinki.
- Minkkinen P (2008) Ravintolaruokailun trenditutkimus 2008. TNS Gallup ja Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry.
- Rüger Y, Varjonen J (2008) Value of Household production in Finland and Germany. Analysis and recalculation of the household satellite account system in both countries. Working papers 112. National Consumer Research Centre, Finland.
- Ruuskanen O-P (2010) Kulutuksen, ajan ja hyvinvoinnin jakautuminen perheessä. Teoksessa: Naiset, miehet ja talous. (Toim.) M-L Halko, A Mikkola, O-P Ruuskanen, 71–85. Gaudeamus. Helsinki.
- Sauli H, Nurmela J (2009) Kotitalouksien välinen taloudellinen tuki ja lahjat. Teoksessa: Kotitalouksien kulutus 1985–2006. Toim. K Ahlqvist ja M Ylitalo, 159–180. Tilastokeskus. Helsinki.

- Schäfer D (2004). "Unbezahlte Arbeit und Bruttoinlandsproduct 1992 und 2001. Neuberechnung des Haushalts-Satellitensystems." *Wirtschaft und Statistik*. Statistisches Bundesamt 9/2004.
- Stiglitz, JE, Sen A, Fitoussi J-P (2009) The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress (CMEPSP) [WWW-dokumentti]. <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/Issues_paper.pdf>
- System of National Accounts 1993 (SNA). Inter-Secretariat Working Group on National Accounts. Commissions of the European Communities-Eurostat, International Monetary Fund, OECD, United Nations, World Bank. Brussels/Luxembourg, New York, Paris, Washington, DC.
- Säylä M (2009) Asumismenot. Teoksessa Kotitalouksien kulutus 1985–2006. Toim. K Ahlqvist ja M Ylitalo, 101–115. Tilastokeskus. Helsinki.
- Taimio H (1991) Kotitaloustuotanto ja taloudellinen kasvu. ETLA.
- Taimio H (toim.) (2007) Kurssin muutos: Kestävään kasvuun ja hyvinvointiin. Työväen sivistysliitto: Helsinki.
- Taimio H (toim.) (2009) Talouskasvun hedelmät – kuka sai ja kuka jäi ilman? Työväen sivistysliitto: Helsinki.
- Varjonen J, Aalto K (2005) Kotitaloustuotannon satelliittitilinpito Suomessa 2001. Tilastokeskus ja Kuluttajatutkimuskeskus. Helsinki.
- Varjonen J, Aalto K, Leskinen J (2007) Täsmällistä, ammattitaitoista ja edullista – kuluttajapalautetta kotitalouspalvelumarkkinoille. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 2/2007.
- Varjonen J, Niemi I, Hamunen E, Pääkkönen H, Sandström T (1999) Proposal for a Satellite Account of Household Production. Eurostat Working Papers 9/1999/A4/11.
- Viinisalo M, Nikkilä M, Varjonen J (2008) Elintarvikkeiden kulutusmuutokset kotitalouksissa vuosina 1966–2006. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 7/2008.

Kotitalouksien kulutuksen jaottelu välituotekäyttöön, investointitavaroihin ja lopputuotteisiin tehtäväalueittain

Tehtäväalueet		Toimintoluokat	
A	Asuminen	V	välituotteet
R	Ruoka (ateriat ja välipala)	SD	puolikestävät investointitavarat
V	Vaatetus ja sen hoito	D	kestävät investointitavarat
H	Hoiva	L	lopputuotteet

Asumisen non-SNA-välituotteet, investointitavarat ja lopputuotteet, COICOP ryhmittely

Tehtävä- alue	Tuote- luokka	COICOP-luokka	
Asumisen välituotteet (non-SNA)			
A	V	A0313103	Työrukkaset ja kumikintaat
A	V	A0412101	Kakkosasunnon vuokra
A	V	A0412201	Vapaa-ajanasunnon vuokra
A	V	A04111S1	Vuokra-asunnon vuokra
A	V	A0432101	Vuokra-asunnon huolto ja korjaus
A	V	A0432102	Luontoisetuasunnon huolto ja korjaus
A	V	A0453101	Varsinaisen asunnon lämmitysöljy ym.
A	V	A0453102	Vapaa-ajanasunnon öljy
A	V	A0454101	Muut ostetut lämmitysaineet ml. halot
A	V	A0454102	Omat ja saadut halot, jätepuu ja turve
A	V	A0454103	Vapaa-ajanasunnon halot, jätepuu, turve
A/R/V	V	A0451102	0,85*Vapaa-ajanasunnon sähkö
A/R/V	V	A0452101+A0451101	0,85*Kaasu ja varsinaisen asunnon sähkö
A	V	A0513101	Huonekalujen, kalusteiden ja mattojen korjaus
A	V		Ryijyt ja muut kodintekstiilit, korjaus
A	V	A0541105	Koriste-esineet ja kylpyhuonetarvikkeet
A	V	A05413S2	Ämpärit, vadit, pyykki- ja roskakorit, sakset ym.
A	V		Avaimet, lukot, palovaroittimet ym. ja korjaus
A	V	A0561103	Muut pesu- ja kiillotusaineet
A	V	A0561104	Hyönteismyrkyt ja -karkoitteet
A	V	A0561201	Talouspaperi
A	V	A0561205	Paperilakanat, -kassit, hyllypaperit ym.
A	V	A0561207	Muovikassit, roskapussit ym.
A	V	A05613S1	Siivousvälineet, neulat, naulat, liimat ym.
A	V	A0561305	Kynttilät
A	V	A0562201	Kodinkoneiden vuokraus, sisustussuunnittelu ym.
R/A	V		0,75*puutarha (taimet, mullat ym.)
A	V	A09151S1	Televisioiden, tietokoneiden ym. korjaus
A	V	A0932102	Huonekasvit ja niiden sipulit
A	V	A0932103	Kukkamulta ja huonekasvien lannoitteet
A	V	A0932106	Kukkaruukut, ruukunaluset ja ampellit
A	V	A0942301	Televisiolupa
A	V	A12421S1	Irtaimistovakuutukset

Investointitavarat

A	SD	A0521101	Patjat, täkit, huovat, päiväpeitot ja tyynyt
A	SD	A0521101	Patjat, täkit, huovat, päiväpeitot ja tyynyt
A	SD	A0521102	Lakanat ja tyynyliinat, lakanakangas
A	SD	A0521103	Pyyhkeet ja pyyhekankaat
A	SD	A0521104	Verhot ja verhokankaat
A	SD	A05211S1	Ryijyt ja muut kodintekstiilit, korjaus
A	SD	A0521107	Vahakankaat, muovi- ja kerniliinat
A	SD	A0552101	Vasarat, kirveet, sahat, puukot ym. työkalut
A	SD	A0552102	Puutarha- ja muut ulkotyökalut
A	SD	A0552103	Hehku-, loiste- ja halogeenilamput
A	SD	A0552104	Sulakkeet ja muut sähkötarvikkeet
A	SD	A0552105	Taskulamput ja paristot
A	SD	A05521S1	Avaimet, lukot, palovaroittimet ym. ja korjaus
A	D	A0511101	Ruokapöydät ja ruokailuryhmät
A	D	A0511102	Muut pöydät
A	D	A0511103	Sohvakalustot
A	D	A0511104	Sohvat
A	D	A0511105	Nojatuolit ja keinutuolit
A	D	A0511106	Tuolit ja jakkarat
A	D	A0511107	Kirjahyllyt ja vitriinit
A	D	A0511108	Kaapit ja lipastot
A	D	A0511109	Vuoteet
A	D	A0511110	Valaisimet ja varjostimet
A	D	A0511111	Puutarha- ja parvekekalusteet
A	D	A0511112	Muut huonekalut
A	D	A0511113	Taidemaalaukset ja grafiikka
A	D	A05111S1	Taide-esineet
A	D	A0511116	Peilit ja koriste-esineet
A	D	A0512101	Matot
A	D	A0531401	Irralliset sähkö- ym. lämmittimet
A	D	A0531402	Irralliset ilmastointikojeet
A	D	A05315S1	Pölynimurit, lattian- ja ikkunanpesukoneet
A	D	A0531701	Muut suuret kodinkoneet ja -laitteet
A	D	A0551101	Sähköiset käsityökalut
A	D	A05511S1	Puutarhakoneet, hitsauslaitteet ym. ja korjaus
A	D	A0911101	Radiot ja viritinvahvistimet
A	D	A0911201	Televisiot

Lopputuotteet

A	L	A0932101	Leikkokukat ja hautavihot
A	L	A11211S1	Hotellimaksut, maatilamatkailu ym. Suomessa
A	L	A0562203	Kodintekstiilien pesulamaksut
H/A	L	A1231101	0,5 * Kodinhoitaja

Aterioihin liittyvät välituotteet, investontitavarat ja lopputuotteet COICOP ryhmittely

Teht. Tuotel. COICOP-luokka

Kans.tal.tilinpitoon sisältyvä tuotos (SNA)			Non-SNA- välituotteet				
Ruoka	KT	A0111801	Vehnäjauhot	R	V	A0111101	Riisiryynit, -hiutaleet ja -jauhot
R	KT	A0111802	Ohrajauhot	R	V	A0111201	Näkkileipä ja hapankorput
R	KT	A0111803	Ruisjauhot	R	V	A0111202	Pehmeä ruisleipä
R	KT	A0111807	Kauraryynit, -hiutaleet ja -jyvät	R	V	A0111203	Vehnärुकaleipä
R	KT	A0112102	Luullinen naudanliha	R	V	A0111204	Muu pehmeä ruokaleipä
R	KT	A0112204	Muu luullinen sianliha	R	V	A0111205	Leipä erittelemättä
R	KT	A0112301	Lampaan- ja vuohenliha	R	V	A0111208	Taco-kuoret ja tortillat ym.
R	KT	A0112401	Siipikarjanliha	R	V	A01113S1	Makaronit, spagetit ym. pastatuotteet
R	KT	A0113101	Silakka	R	V	A0111701	Valmiit taikinat, pizzapohjat ym.
R	KT	A0113102	Muikku	R	V	A0111801	Vehnäjauhot
R	KT	A0113103	Lohi	R	V	A0111802-3	Ruis- ja ohrajauhot
R	KT	A0113104	Kirjolohi	R	V	A0111804	Perunajauhot, ohra- ja maissitärkkelys
R	KT	A0113105	Muu tuore kala	R	V	A0111805	Grahamjauhot
R	KT	A0113109	Kala erittelemättä	R	V	A0111806	Muut jauhot ja jauhoseokset
R	KT	A0117102	Salaatti	R	V	A0111807	Kauraryynit, -hiutaleet ja -jyvät
R	KT	A0117103	Tuoreet maustevehannekset	R	V	A0111808	Mannaryynit
R	KT	A0117104	Pinaatti, varsiselleri, persilja, idut ym.	R	V	A01118S1	Muut ryynit, hiutaleet ym.
R	KT	A0117201	Keräkaali	R	V	A0112101	Luuton naudanliha
R	KT	A0117202	Kukkakaali	R	V	A0112102	Luullinen naudanliha
R	KT	A0117203	Parsa-, puna- ja ruusukaali ym. kaalit	R	V	A0112103	Maustettu raaka naudanliha
R	KT	A0117301	Tomaatti	R	V	A0112201	Luuton sianliha
R	KT	A0117302	Kurkku	R	V	A0112202	Porsaankylyykset
R	KT	A0117303	Paprika	R	V	A0112203	Raaka kinkku
R	KT	A01173S1	Herneet, pavut, kesäkurpitsat, munak	R	V	A0112204	Muu luullinen sianliha
R	KT	A0117401	Porkkanat	R	V	A0112205	Maustettu raaka sianliha
R	KT	A01174S1	Muut juurikasvit	R	V	A0112301	Lampaan- ja vuohenliha
R	KT	A0117405	Sipuli	R	V	A0112401	Siipikarjanliha
R	KT	A0117406	Herkkusienet	R	V	A0112501	Meetvursti ja salami
R	KT	A0117407	Muut sienet	R	V	A0112504	Maksamakkara ja -pasteijat
R	KT	A0117701	Perunat	R	V	A0112505	Nakit
R	KT	A0112801	Poronliha	R	V	A0112506	Lenkkimakkarat
R	KT	A0112802	Muu liha ja riista	R	V	A0112507	Muut ruokamakkarat
R	KT	A01141S1	Täysmaito	R	V	A0112508	Makkara erittelemättä
R	KT	A0114701	Munat	R	V	A01125S1	Muut leikkelemakkarat
R	KT	A0116301	Omenat	R	V	A0112605	Muut leikkelelihat
R	KT	A0116602	Mustat viinimarjat	R	V	A01126S1	Kokoliha-almisteet sianlihasta
R	KT	A0116603	Punaiset ja valkoiset viinimarjat	R	V	A01126S2	Kokoliha-almisteet siipikarjan lihasta
R	KT	A0116604	Mansikat	R	V	A0112701	Täyslihasäilykkeet
R	KT	A0116605	Muut puutarhamarjat	R	V	A0112702	Liharuokasäilykkeet
R	KT	A0116606	Mustikat	R	V	A0112703	Kaalikäryleet
R	KT	A0116607	Puolukat ja karpalot	R	V	A01127S1	Lihapullat ja muut jauhelihaeinekset
R	KT	A0116608	Lakat ja muut metsämarjat	R	V	A01127S2	Eines- ja pakastekeitot, salaattit lihasta
R	KT	A0118203	Hunaja	R	V	A0112801	Poronliha

	SNA-ruoan välituotteet		R	V	A0112802	Muu liha ja riista
R	KT V A0931209	Kalastus- ja metsästystarvikkeet	R	V	A0112803	Maksa ja munuaiset
R/A	KT V	0,25 *Puutarha, siemenet ja lannoitteet	R	V	A0112804	Veri, kieli, luut, potkat ym.
	SNA-ruoan investointitavarat		R	V	A0112805	Jauheliha, sika
R	KT D A0931208	Kalastus- ja metsästysvälineet	R	V	A0112805	Jauheliha, nauta
			R	V	A0112806	Karjalanpaistiliha, sika
			R	V	A0112806	Karjalanpaistiliha, nauta
			R	V	A0112807	Liha erittelemättä
			R	V	A0112807	Liha erittelemättä
			R	V	A0113101	Silakka
			R	V	A0113102	Muikku
			R	V	A0113103	Lohi
			R	V	A0113104	Kirjolohi
			R	V	A0113105	Muu tuore kala
	Ateriat, välituotteet, jatkuu				Ateriat, välituotteet, jatkuu	
R	V A0113106	Sei	R	V	A0117407	Muut sienet
R	V A0113107	Silakkafileet	R	V	A0117408	Pakastetut sekavihannekset
R	V A0113108	Muut kalafileet	R	V	A0117409	Vihannekset erittelemättä
R	V A0113109	Kala erittelemättä	R	V	A0117409	Vihannekset erittelemättä
R	V A0113201	Ravut, simpukat, mustekalat ym.	R	V	A01174S1	Muut juurikasvit
R	V A0113301	Suolakalat	R	V	A0117501	Kuiv. herneet, vihannekset ja juur.
R	V A0113302	Lipeäkala	R	V	A0117601	Mauste- ja suolakurkut
R	V A0113303	Savustettu ja grillattu kala	R	V	A0117602	Säilykepunaajuuret ym.
R	V A0113304	Kypsennetyt katkaravut, simpukat ym.	R	V	A0117603	Muut kasvis- ja vihannessäilykkeet
R	V A0113404	Kalapuikot ja leivitetty kalatuotteet	R	V	A0117701	Perunat
R	V A01134S1	Silli-, silakka- ja anjovissäilykkeet	R	V	A0117801	Perunasosehiutaaleet
R	V A01134S2	Tonnikalasäilykkeet	R	V	A0117803	Ranskalaiset perunat, perunalohkot
R	V A01134S3	Muut kala-, äyriäis- ja nilviäissäilykkeet	R	V	A0117805	Muut perunatuotteet ym.
R	V A01141S1	Täysmaito	R	V	A0118101	Palasokeri
R	V A0114201	Kevytmaito ja 1-maito	R	V	A0118102	Hienosokeri
R	V A0114205	Maito erittelemättä	R	V	A0118103	Hedelmäsokeri
R	V A0114301	Maitojauhe	R	V	A0118104	Muu sokeri
R	V A0114501	Emmentaljuusto	R	V	A0118201	Hillot ja soseet
R	V A0114502	Edamjuusto	R	V	A0118202	Marmeladit
R	V A0114503	Kermajuusto	R	V	A0118203	Hunaja
R	V A0114504	Sulatejuusto	R	V	A0118601	Siirappi
R	V A01145S1	Muut juustot, rahat ja juustovalmistajat	R	V	A0119101	Etikka
R	V A0114601	Kerma, kestoperma ja kevytkerma	R	V	A0119102	Sinappi
R	V A01146S1	Kermaviili, ranskankerma, ruokakerma	R	V	A0119103	Tomaattikastikkeet
R	V A01146S1	Kermaviili, ranskankerma, ruokakerma	R	V	A0119104	Majoneesit, salaatti- ja grillikastikkeet
R	V A0114701	Munat	R	V	A0119105	Kastikkeet ja kastikejauheet
R	V A0115101	Voi	R	V	A0119201	Valkosipuli (tuore tai kuivattu)
R	V A0115102	Voi-kasviöljyseokset	R	V	A0119204	Varsinaiset mausteet
R	V A0115201	Leipämargariinit	R	V	A0119205	Yrttimausteet
R	V A0115202	Talousmargariinit ja muut rasvat	R	V	A01192S1	Suola ja yrttisuolat
R	V A0115401	Ruokaöljyt	R	V	A0119301	Hiiva
R	V A0116103	Muut sitrushedelmät	R	V	A0119302	Leivin jauhe ja ruokasooda
R	V A0116301	Omenat	R	V	A0119303	Säilöntä- ja makeutusaineet ym.
R	V A0116602	Mustat viinimarjat	R	V	A0119304	Jälkiruokakast., -kastike- ja vanuk
R	V A0116603	Punaiset ja valkoiset viinimarjat	R	V	A0119305	Lihaliemikuutiot ja -pussikeitot
R	V A0116604	Mansikat	R	V	A0119306	Kalaliemikuutiot ja -pussikeitot
R	V A0116605	Muut puutarhamarjat	R	V	A0119307	Vih.pussikeitot ja kasvisliemikuutiot
R	V A0116606	Mustikat	R	V	A0119410	Elintarvikkeet erittelemättä ("ruokaa")
R	V A0116607	Puolukat ja karpalot	R	V	A01211S1	Kahvi ja kahviuomat
R	V A0116608	Lakat ja muut metsämarjat	R	V	A01212S1	Tee ja yrttiteet
R	V A0116609	Sekamarjapakasteet ja marjat erittelemättä	R	V	A0121301	Kaakao ja kaakaojuomat
R	V A0116801	Pähkinät ja mantelit	R	V	A0122302	Marja- ja hedelmämehuviisteet
R	V A0116802	Rusinat ja korintit	R	V	A0122303	Mehut erittelemättä
R	V A0116803	Muut kuivatut hedelmät ja marjat	R	V	A0122402	Kotikalja- ja simauutteet
R	V A0116901	Hedelmä- ja marjasäilykkeet	R	V	A0214101	Kotiviini- ja olutaineokset
R	V A0117101	Kiinanakaali				
R	V A0117102	Salaatti	R	V	A0561101	Astianpesuaineet ja kirkasteet
R	V A0117103	Tuoreet maustevihannekset	R	V	A0561202	Suodatinpussit
R	V A0117104	Pinaatti, varsiselleri, persilja, idut ym.	R	V	A0561203	Muut ruokatal. paperituott. ja al-folio
R	V A0117201	Keräkaali	R	V	A0561204	Kertakäyttöastiat ja -ruokailuvälineet
R	V A0117202	Kukkakaali	R	V	A0561206	Muovikelmut, pakastepussit ym.
R	V A0117203	Parsa-, puna- ja ruusukaali ym. kaalit	R	V	A0561306	Grillihielet, sytytysneste ym.
R	V A0117301	Tomaatti	R/V	V		0,5*Koneiden korjaus
R	V A0117302	Kurkku	R/A	V	A0932104	Puutarhakasvien taimet ja siemenet
R	V A0117303	Paprika	R/A	V	A0932105	Turve ja puutarhakasvien lannoitteet
R	V A01173S1	Herneet, pavut, kesäkurpitsat, munat	A/R/V	V	A0452101+A(0,13*	Kaasu ja varsin. asunn. sähkö
R	V A0117401	Porkkanat	A/R/V	V	A0451102	0,13*Vapaa-ajanasunnon sähkö
R	V A0117405	Sipuli	A/R/V	V	A442101+...0,0,22*	Vesi ja jätevesi
R	V A0117406	Herkkusienet				

Vaatetuksen välituotteet ja lopputuotteet COICOP ryhmittely

Tehtävä Tuote-
alue luokka COICOP-luokka

Välituotteet

Vaatetus	V	A0311101	Vaatekankaat
V	V	A0313106	Villa- ja puuvillalangat ym.
V	V	A0313107	Ompelutarvikkeet
V	V	A0561102	Tekstiilien pesu-, huuhtelu- ja värjäysaineet
V	V	A0562202	Pesutuvan ja mankelin vuokra
V/R	V	A0533101	0,5*Kodinkoneiden korjaus ja varaosat
A/R/V	V	A0452101+A045110	0,02*Kaasu ja varsinaisen asunnon sähkö
A/R/V	V	A0451102	0,02*Vapaa-ajanasunnon sähkö
A/R/V	V	A442101 +A442102	0,13*Vesi ja jätevesi

Investointittavarat

V	D	A0531202	Pyykinpesukoneet, kuivausrummut ja -kaapit
V	D	A0531203	Mankelit ja silityskoneet
V	D	A0531601	Ompelu- ja neulekoneet, kangaspuut
V	SD	A0532105	Silitysraudat ja silityskeskukset

Lopputuotteet

V	L	A0312S01	Talvitakit, ulsterit, turkit
V	L	A0312S02	Ulkoiluvaatteet, sadevaatteet
V	L	A0312S03	Bleiserit, puvut, jakut, pitkät housut
V	L	A0312S04	Mekot, hameet, housuhameet ja shortsimekot
V	L	A0312S05	Neulepuserot, -takit ja -liivit
V	L	A0312S06	Paidat, puserot, topit ja liivit
V	L	A0312S07	T-paidat
V	L	A0312S08	Farkut ja farkkuhaalarit
V	L	A0312S09	Shortsit ja shortsahaalarit
V	L	A0312S10	College- ja veryttelyasut
V	L	A0312S11	Voimistelu-, uima- ja urheiluasut
V	L	A0312S12	Aamu- ja kylpytakit, esiliinat ym.
V	L	A0312S13	Alusasut
V	L	A0312S14	Yöasut
V	L	A0312S15	Sukat ja sukkahousut
V	L	A0312S20	Vaatteet erittelemättä
V	L	A0312331	Pikkulasten vaatteet (0 - 2 v)
V	L	A0313101	Huivit, solmiot, vyöt, olkaimet ym.
V	L	A0313102	Käsineet, sormikkaat ja lapaset
V	L	A0313104	Päähineet
V	L	A0313105	Korvalaput, hihanpidikkeet, irtokaulukset ym.
V	L	A0314101	Vaatteiden pesu, valmistus ja vuokraus
V	L	A0321S01	Talvikengät
V	L	A0321S02	Kävely- ja juhlakengät
V	L	A0321S03	Kumi- ja muovisaappaat
V	L	A0321S04	Lenkkitosut
V	L	A0321S05	Muut jalkineet, pohjalliset, nauhat ym.
V	L	A0322101	Jalkineiden korjaus ja vuokraus

Hoivan välituotteet, investointitavarat ja lopputuotteet COICOP ryhmittely

Tehtävä- alue	Tuote- luokka	COICOP-luokka	
Välituotteet, hoiva			
Hoiva	V	A09311S1	Leikkikalut, pienet soittimet ja pelikoneet
H	V	A09311S1	Leikkikalut, pienet soittimet ja pelikoneet
H	V	A09311S1	Leikkikalut, pienet soittimet ja pelikoneet
H	V	A09311S1	Leikkikalut, pienet soittimet ja pelikoneet
H	V	A12122S4	Vaipat, vaippaliinat ym.
H	V	A1212223	Muut vauvanhoitoaineet ja -tarvikkeet
Investointitavarat, lastenhoito			
H	SD	A12222S1	Lastenvaunut, turvaistuimet, vauvarinkat ym.
Lopputuotteet, hoiva			
H	L	A12312S1	Päiväkodit
H	L	A1231203	Kunnallinen perhepäivähoito
H	L	A1231204	Yksityinen perhepäivähoito
H	L	A12312S2	Päiväkerhot, leikkikentät ym. hoitomuodot
R/H	L	A1231102	0,5 * vanhusten päivähoito
H/A	L	A1231101	0,5 * Kodinhoitaja
Välituotteet, lemmikit			
H	V	A09331S1	Lemmikkieläinten ruoat
H	V	A0933104	0,5*Lemmikkieläinten tarvikkeet ja lääkkeet
H	V	A0942401	Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut
Investointitavarat, lemmikit			
H	SD	A0933101	Koirat, kissat ja muut lemmikkieläimet
H	SD	A0933104	0,5*Lemmikkieläinten tarvikkeet ja lääkkeet

Kotityöhön liittyvien matkojen välituotteet, investointitavarat ja lopputuotteet COICOP ryhmittely

(Kotityömatkojen osuus matkoista on keskimäärin 30 %)

Tuoteluokka COICOP-luokka

Välituotteet

V	A0721101	Auton varaosat
V	A0721102	Autotarvikkeet ja -työkalut
V	A07211S1	Muiden ajoneuvojen varaosat ja tarvikkeet
V	A0722101	Bensiini
V	A0722102	Muut polttoaineet
V	A07221S1	Voiteluaineet, jäähdytys- ja pakkasnesteeet ym.
V	A0723101	Auton huolto
V	A07231S1	Ajoneuvojen korjaus
V	A0724101	Autopaikan tai -tallin vuokra
V	A0724102	Oman talon tienhoitomaksut
V	A0724103	Vapaa-ajanasunnon tienhoitomaksut
V	A0724104	Pysäköinti-, silta- ja lossimaksut ym.
V	A0724105	Ajoneuvojen vuokra- ym. käyttömenot
V	A0724108	Katsastusmaksut
V	A0724109	Rekisteri-ilmoitusmaksut ym.
V	A1244101	Pakollinen liikennevakuutus
V	A1244102	Muut moottoriajoneuvovakuutukset
V	A1244103	Moottoriajoneuvovakuutus erittelemättä

Investointitavarat

D	A0711101	Uudet autot (max 2/talous)
D	A0711201	Käytetyt autot
D	A0712101	Moottoripyörät
D	A0712102	Mopot ja moposkootterit
D	A0712103	Moottorikelkat
D	A0713101	Polkupyörät

Lopputuotteet

L	A0730101	Ulkomaanmatkojen matkaliput
L	A0730101	Ulkomaanmatkojen matkaliput
L	A0732103	Pitkät linja-automatkat (50 km tai yli)
L	A0732104	Taksimatkat
L	A0733101	Laiva-, vene- ja lentomatkat Suomessa
L	A0735101	Kotitalous- ja matkatavaroiden kuljetus ja säilytys
L	A0736101	Ajoneuvo luontoisetuna
L	A0736101	Ajoneuvo luontoisetuna
L	A0736101	Ajoneuvo luontoisetuna
L	A0731103	Pitkät junamatkat (50 km tai yli)

Asioiden välituotteet ja investointitavarat

Tuoteluokka	Kotityön osuus	COICOP-luokka	
Välituotteet			
V	100 %	A1251101	Pankki- ja taloudelliset palvelut
V	3 %	A07311S1	Lyhyet junamatkat
V	3 %	A07321S1	Lyhyet linja-automatkat
V	3 %	A09521S1	Sanomalehdet
V	3 %	A09521S2	Aikakauslehdet
V	3 %	A0813101	Lankapuhelimien puhelumaksut
V	3 %	A0813103	Matkapuhelimien puhelumaksut
V	3 %	A08131S1	Puhelukortit, kolikkopuhelut ja sähkeet ym.
V	20 %	A08131S2	Internetkustannukset
V	3 %	A0811101	Postimaksut
Investointitavarat			
D	3 %	A0812101	Matkapuhelimet
D	3 %	A0812102	Muut puhelinlaitteet
D	3 %	A0812103	Faksilaitteet, puhelinlaitteiden korjaus ym.
D	3 %	A0913101	Mikrotietokoneet ja oheislaitteet (max 2 tietokonetta /talous)
D	21 %	A06131D	Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokojeet
D	21 %	A06132D	Muut terapeuttiset laitteet ja välineet

Yksinasuvat alle 45-v.
Euroa / talous

Liitetaulukko 2.2

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatetus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa-ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			2 900		2 861	977	24	747	1 252	0	8 761	8 761
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	508									508	0	508
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				22						22	0	22
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	15			3						18	0	18
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			0		1	5	0	1	4	0	12	12
Saadut tukipalkkiot							5			0	5	5
Arvonlisäys, netto	523	..	2 900	24	2 862	982	19	748	1 256	547	8 767	9 315
Pääoman kuluminen	603		616		162	39	0	13		603	829	1 432
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			51		53	25	0	9	30	0	169	169
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			17		17	6		4	7	0	51	51
Pääoman kuluminen yhteensä	603		684	0	232	70	0	26	37	603	1 049	1 651
Arvonlisäys, brutto	1 125	..	3 584	24	3 094	1 052	19	774	1 293	1 150	9 816	10 966
Väliuotekäyttö	974	..	4 353	2	1 227	21	41	35		976	5 580	6 556
VTK kotityömatkat, osuus			92		96	45	0	17	54	0	188	188
VTK asiointi osuus			149		147	50	1	38	61	0	297	297
VTK yhteensä	974	..	4 594	2	1 471	116	43	90	115	976	6 065	7 041
Tuotoksen arvo	2 100	..	8 178	26	4 565	1 168	62	865	1 408	2 125	15 881	18 007

Yksin asuvat 45-64 v.
Euroa / talous

Liitetaulukko 2.3

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa-ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			4 715		5 458	1 811	60	691	2 053	0	14 788	14 788
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	1 487									1 487	0	1 487
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				45						45	0	45
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	59			9				2		68	2	70
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			0		1	7	0	1	7	0	17	17
Saadut tukipalkkiot							23			0	23	23
Arvonlisäys, netto	1 546	..	4 715	54	5 459	1 819	37	694	2 060	1 600	14 783	16 383
Pääoman kuluminen	1 183		697		172	51		23		1 183	943	2 126
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			48		56	21	0	9	47	0	180	180
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			15		17	6	0	2	6	0	47	47
Pääoman kuluminen yhteensä	1 183		760	0	245	78	0	33	53	1 183	1 169	2 352
Arvonlisäys, brutto	2 729	..	5 475	54	5 704	1 896	37	727	2 113	2 783	15 953	18 736
Väliuotekäyttö	1 246	..	3 047	4	1 760	71	12	65		1 250	4 954	6 204
VTK kotityömatkat, osuus			150		175	65	0	27	147	0	564	564
VTK asiointi osuus			140		162	54	2	21	57	0	436	436
VTK yhteensä	1 246	..	3 337	4	2 097	190	13	112	204	1 250	5 953	7 204
Tuotoksen arvo	3 975	..	8 812	59	7 801	2 086	51	839	2 317	4 034	21 906	25 940

Yksin asuvat 65-
Euroa / talous

Liitetaulukko 2.4

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa-ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			5298		7007	2707	0	386	1277	0	16675	16675
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	1818									1818	0	1818
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				46						46,17384	0	46
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	79			0				0		79	0	79
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			0		0	3	0	0	3	0	6	6
Saadut tukipalkkiot							14			0	14	14
Arvonlisäys, netto	1897	..	5298	46	7007	2710	-14	387	1279	1943	16667	18610
Pääoman kuluminen	1377		571		167	50		10		1377	799	2176
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			23		35	11	0	3	18	0	90	90
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			13		17	11		1	3	0	45	45
Pääoman kuluminen yhteensä	1377		608	0	219	72	0	14	22	1377	934	2311
Arvonlisäys, brutto	3274	..	5906	46	7226	2782	-14	400	1301	3320	17601	20921
Väliuotekäyttö	1424	..	2322	10	1704	55	7	30		1433	4118	5552
VTK kotityömatkat, osuus			69		104	32	0	8	55	0	268	268
VTK asiointi osuus			135		178	69	0	10	31	0	422	422
VTK yhteensä	1424	..	2525	10	1986	156	7	48	86	1433	4809	6242
Tuotoksen arvo	4698	..	8431	56	9212	2938	-7	449	1386	4754	22410	27163

Parit alle 45-v.

Liitetaulukko 2.5

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			7377		6848	2766	713	1717	1940	0	21361	21361
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	683									683	0	683
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				7						7	0	7
Kiinteistövero, kalastusluvat ym, koiraverot	47			6,79				1		54	1	55
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			2		3	7	2	3	6	0	24	24
Saadut tukipalkkiot							102			0	102	102
Arvonlisäys, netto	730	..	7380	14	6851	2773	613	1721	1946	744	21284	22028
Pääoman kuluminen	1123		913		225	56,42		84		1123	1278	2401
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			94,80		85	47,20	13,41	17,85	39,46	0	297	297
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			22,40		21	8,40	2	5,21	5,89	0	65	65
Pääoman kuluminen yhteensä	1123		1030	0	331	112	16	107	45	1123	1640	2763
Arvonlisäys, brutto	1853	..	8410	14	7182	2885	628	1828	1991	1867	22924	24791
Välituotekäyttö	2089	..	5508	34	2561	111	66	314		2122	8559	10682
VTK kotityömatkat, osuus			266		238	133	42	50	111	0	840	840
VTK asiointi osuus			168		156	63	16	39	41	0	482	482
VTK yhteensä	2089	..	5942	34	2955	306	124	403	152	2122	9882	12004
Tuotoksen arvo	3941	..	14352	48	10136	3192	752	2231	2143	3989	32806	36795

Parit 45-64-v.

Liitetaulukko 2.6

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatetus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			11341		10258	3644	691	1345	3976	0	31255	31255
Omistusasuntojen tuottamat asutopalvelut (asuntoetu)	2913									2913	0	2913
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				112						112	0	112
Kiinteistövero, kalastusluvat ym, koiraverot	259			2				2		260	2	262
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			5		4	13	4	3	12	0	41	41
Saadut tukipalkkiot							71			0	71	71
Arvonlisäys, netto	3171	..	11345	114	10262	3657	624	1350	3988	3285	31227	34512
Pääoman kuluminen	2286		924		287	60		40		2286	1310	3596
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			100		112	52	22	18	64	0	368	368
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			27		24,00	8,53	2	3,15	9,30	0	73	73
Pääoman kuluminen yhteensä	2286		1050	0	423	120	24	62	73	2286	1752	4038
Arvonlisäys, brutto	5457	..	12395	114	10684	3777	648	1412	4062	5571	32978	38549
Väliuotekäyttö	2368	..	3110	54	4080	185	38	162		2423	7575	9998
VTK kotityömatkat, osuus			360		397	184	79	65	228	0	1313	1313
VTK asiointi osuus			171		155	55	10	20	55	0	466	466
VTK yhteensä	2368	..	3641	54	4632	425	127	248	282	2423	9355	11777
Tuotoksen arvo	7826	..	16036	168	15317	4202	775	1660	4344	7994	42333	50326

Parit 65-v.

Liitetaulukko 2.7

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			13564		12515	3831	576	643	3584	0	34713	34713
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	3028									3028	0	3028
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				111						111	0	111
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	242			1				1		243	1	244
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			3		0	8	2	0	8	0	21	21
Saadut tukipalkkiot							200			0	200	200
Arvonlisäys, netto	3270	..	13567	112	12515	3840	378	644	3592	3382	34536	37917
Pääoman kuluminen	2142		819		264	59		22		2142	1165	3307
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			83		86	43	17	0,00	57	0	287	287
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			23		21	6	1	1,08	6	0	58	58
Pääoman kuluminen yhteensä	2142		926	0	371	108	18	23	63	2142	1509	3651
Arvonlisäys, brutto	5412	..	14492	112	12886	3948	397	667	3655	5523	36045	41568
Väliuotekäyttö	1870	..	2357	34	3455	97	24	67		1903	6000	7904
VTK kotityömatkat, osuus			252		261	128	52	0	171	0	864	864
VTK asiointi osuus			484		447	137	21	23	125	0	1236	1236
VTK yhteensä	1870	..	3093	34	4163	362	96	90	296	1903	8100	10004
Tuotoksen arvo	7281	..	17585	145	17049	4310	493	757	3951	7427	44145	51572

Yksinhuoltajatalous

Euroa / talous

Liitetaulukko 2.8

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatetus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaaehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			6 647		7 794	2 758	5 165	1 161	1 889	0	25 415	25 415
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	893									893	0	893
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				44						44	0	44
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	42			2				2		44	2	47
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			7		1	4	7	1	4	0	23	23
Saadut tukipalkkiot							284			0	284	284
Arvonlisäys, netto	935	..	6 654	47	7 795	2 762	4 888	1 164	1 893	981	25 155	26 137
Pääoman kuluminen	956		894		236	59	59	39		956	1 286	2 242
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			48		52	21	37	4	19	0	180	180
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			18		21	7	14	3	5	0	68	68
Pääoman kuluminen yhteensä	956		960	0	308	87	109	45	24	956	1 534	2 490
Arvonlisäys, brutto	1 891	..	7 614	47	8 103	2 849	4 997	1 209	1 917	1 938	26 689	28 627
Väliuotekäyttö	1 407	..	6 392	0	2 682	60	170	106		1 407	9 410	10 817
VTK kotityömatkat, osuus			122		130	53	91	9	48	0	453	453
VTK asiointi osuus			74		87	31	58	13	18	0	282	282
VTK yhteensä	1 407	..	6 588	0	2 900	143	319	128	67	1 407	10 145	11 552
Tuotoksen arvo	3 298	..	14 203	47	11 003	2 992	5 316	1 337	1 983	3 345	36 834	40 179

Lapsiperhe 0-6 v.

Euroa / talous

Liitetaulukko 2.9

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			10 000		10 116	3 645	17 711	885	2 121	0	44 478	44 478
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	1 897									1 897	0	1 897
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				129						129	0	129
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiravelo	219			2				2		220	2	222
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			23		2	12	21	2	11	0	70	70
Saadut tukipalkkiot							2 698			0	2 698	2 698
Arvonlisäys, netto	2 116	..	10 023	130	10 118	3 657	15 035	888	2 131	2 246	41 852	44 098
Pääoman kuluminen	2 229		1 257		309	63	113	46		2 229	1 788	4 017
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			94		103	50	115	9	59	0	429	429
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			17		17	6	30	1	4	0	75	75
Pääoman kuluminen yhteensä	2 229		1 367	0	429	120	258	56	62	2 229	2 292	4 521
Arvonlisäys, brutto	4 345	..	11 390	130	10 547	3 776	15 292	944	2 193	4 475	44 144	48 619
Väliuotekäyttö	3 226	..	4 253	42	4 182	247	470	238		3 268	9 391	12 659
VTK kotityömatkat, osuus			341		376	184	422	31	213	0	1 566	1 566
VTK asiointi osuus			109		110	40	193	10	21	0	483	483
VTK yhteensä	3 226	..	4 703	42	4 668	470	1 085	279	235	3 268	11 440	14 708
Tuotoksen arvo	7 571	..	16 093	173	15 216	4 247	16 378	1 223	2 428	7 744	55 584	63 328

Lapsiperhe 7-17 v.

Liitetaulukko 2.10

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			14 075		11 662	4 223	3 710	1 827	3 843	0	39 340	39 340
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	2 972									2 972	0	2 972
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				70						70	0	70
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	299			2				2		302	2	304
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			15		2	12	12	1	10	0	51	51
Saadut tukipalkkiot							115			0	115	115
Arvonlisäys, netto	3 271	..	14 090	72	11 663	4 235	3 607	1 831	3 853	3 344	39 279	42 622
Pääoman kuluminen	2 493		1 799		412	81	0	71		2 493	2 363	4 856
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			136		127	73	92	10	74	0	512	512
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			41		34	12	11	5	11	0	114	114
Pääoman kuluminen yhteensä	2 493		1 976	0	573	166	102	86	85	2 493	2 989	5 482
Arvonlisäys, brutto	5 764	..	16 066	72	12 236	4 401	3 710	1 917	3 938	5 837	42 268	48 104
Välituotekäyttö	2 700	..	3 708	52	5 064	249	144	305		2 752	9 470	12 222
VTK kotityömatkat, osuus			289		268	154	195	22	157	0	1 085	1 085
VTK asiointi osuus			220		182	66	58	29	55	0	608	608
VTK yhteensä	2 700	..	4 216	52	5 515	469	397	355	211	2 752	11 163	13 915
Tuotoksen arvo	8 464	..	20 282	124	17 751	4 870	4 106	2 273	4 149	8 589	53 430	62 019

Muu talous
Euroa / talous

Liitetaulukko 2.11

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaaehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			12 603		11 301	4 192	1 533	1 955	3 757	0	35 341	35 341
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	2 741									2 741	0	2 741
Talonrakennus omaan käyttöön		..								0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				122						122	0	122
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	217			2				2		218	2	220
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			9		2	17	6	1	12	0	47	47
Saadut tukipalkkiot							416			0	416	416
Arvonlisäys, netto	2 958	..	12 612	123	11 303	4 209	1 123	1 958	3 768	3 081	34 973	38 055
Pääoman kuluminen	2 038		884		209	45		42		2 038	1 180	3 218
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			64		68	36	25	6	49	0	248	248
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			21		19	7	3	3	6	0	60	60
Pääoman kuluminen yhteensä	2 038		969	0	296	88	27	52	56	2 038	1 488	3 527
Arvonlisäys, brutto	4 996	..	13 581	123	11 599	4 297	1 150	2 010	3 824	5 120	36 462	41 581
Välituotekäyttö	2 055	..	3 575	60	4 308	174	44	156		2 115	8 257	10 372
VTK kotityömatkat, osuus			215		230	120	84	17	166	0	831	831
VTK asiointi osuus			602		540	200	73	93	174	0	1 683	1 683
VTK yhteensä	2 055	..	4 392	60	5 078	494	201	266	340	2 115	10 771	12 886
Tuotoksen arvo	7 051	..	17 973	183	16 677	4 791	1 351	2 276	4 164	7 235	47 232	54 467

Tulokvintti I, Kotitalouden käytettävissä olevat tulot/ KY

Liitetaulukko 2.12

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatetus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			5 677		6 608	2 484	1 662	1 085	2 277	0	19 793	19 793
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	514									514	0	514
Talonrakennus omaan käyttöön										0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				72						72	0	72
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	40			3				1		43	1	44
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			5		5	5	2	0	4	0	20	20
Saadut tukipalkkiot										0	0	0
Arvonlisäys, netto	554	0	5 682	75	6 613	2 488	1 663	1 086	2 281	629	19 813	20 443
Pääoman kuluminen	469		581		158	45	11	17		469	813	1 282
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			36		36	36	12	1	27	0	148	148
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			13		15	6	4	2	5	0	44	44
Pääoman kuluminen yhteensä	469	0	630	0	209	86	27	21	32	469	1 005	1 474
Arvonlisäys, brutto	1 023	0	6 312	75	6 821	2 574	1 690	1 107	2 314	1 098	20 818	21 917
Välituotekäyttö	717		4 972	9	1 879	85	60	49		726	7 046	7 771
VTK kotityömatkat, osuus			77		85	77	23	6	59	0	327	327
VTK asiointi osuus			127		148	56	37	24	48	0	440	440
VTK yhteensä	717	0	5 176	9	2 111	218	120	80	107	726	7 812	8 538
Tuotoksen arvo	1 740	0	11 488	84	8 933	2 792	1 811	1 187	2 421	1 824	28 631	30 455

Tulokvintiili II, Kotitalouden käytettävissä olevat tulot/ KY

Liitetaulukko 2.13

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatusen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaaehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			8 796		8 481	3 696	2 930	1 158	2 333	0	27 394	27 394
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	1 430									1 430	0	1 430
Talonrakennus omaan käyttöön										0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatulo				67						67	0	67
Kiinteistövero, kalastusluvat ym, koiraverot	97			9				1		106	1	107
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			8		8	8	4	0	6	0	35	35
Saadut tukipalkkiot										0	0	0
Arvonlisäys, netto	1 527	0	8 805	76	8 489	3 704	2 935	1 159	2 339	1 603	27 430	29 033
Pääoman kuluminen	1 213		795		217	54	17	32		1 213	1 114	2 328
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			53		53	53	28	2	36	0	225	225
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			17		17	7	6	2	5	0	54	54
Pääoman kuluminen yhteensä	1 213	0	865	0	286	114	51	37	40	1 213	1 393	2 606
Arvonlisäys, brutto	2 741	0	9 670	76	8 776	3 818	2 985	1 196	2 379	2 817	28 823	31 639
Väli tuotekäyttö	1 475		3 615	17	2 637	99	96	146		1 492	6 593	8 085
VTK kotityömatkat, osuus			174		187	174	85	15	117	0	752	752
VTK asiointi osuus			113		109	48	38	15	28	0	351	351
VTK yhteensä	1 475	0	3 903	17	2 933	321	219	176	144	1 492	7 695	9 187
Tuotoksen arvo	4 216	0	13 572	93	11 709	4 138	3 204	1 372	2 523	4 308	36 518	40 826

Tulokvintiili III, Kotitalouden käytettävissä olevat tulot/ KY

Liitetaulukko 2.14

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatetus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			8 239		8 068	3 377	4 108	1 231	2 807	0	27 830	27 830
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	1 887									1 887	0	1 887
Talonrakennus omaan käyttöön										0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				58						58	0	58
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiravero	145			15				2		160	2	162
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			11		11	11	7	0	9	0	48	48
Saadut tukipalkkiot										0	0	0
Arvonlisäys, netto	2 031	0	8 250	73	8 078	3 388	4 116	1 233	2 816	2 104	27 880	29 984
Pääoman kuluminen	1 634		936		243	57	19	43		1 634	1 299	2 933
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			63		63	63	44	3	54	0	290	290
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			18		18	8	9	3	6	0	62	62
Pääoman kuluminen yhteensä	1 634	0	1 018	0	324	127	72	49	60	1 634	1 651	3 285
Arvonlisäys, brutto	3 665	0	9 268	73	8 403	3 515	4 188	1 282	2 876	3 738	29 531	33 269
Väli tuotekäyttö	1 946		3 181	28	3 072	143	110	160		1 974	6 666	8 640
VTK kotityömatkat, osuus			191		217	191	126	18	163	0	905	905
VTK asiointi osuus			138		135	57	69	21	43	0	463	463
VTK yhteensä	1 946	0	3 510	28	3 425	391	305	198	206	1 974	8 034	10 008
Tuotoksen arvo	5 611	0	12 777	101	11 827	3 906	4 492	1 480	3 082	5 712	37 565	43 277

Tulokvintiili IV, Kotitalouden käytettävissä olevat tulot/ KY

Liitetaulukko 2.15

Euroa / talous

Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatetus ja sen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaa- ehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			8 939		8 838	3 234	3 237	1 303	2 392	0	27 943	27 943
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	2 359									2 359	0	2 359
Talonrakennus omaan käyttöön										0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				69						69	0	69
Kiinteistövero, kalastusluvut ym, koiraverot	190			15				2		205	2	207
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			13		13	13	8	1	8	0	56	56
Saadut tukipalkkiot										0	0	0
Arvonlisäys, netto	2 548	0	8 952	84	8 851	3 246	3 245	1 306	2 400	2 632	28 000	30 633
Pääoman kuluminen	2 067		1 033		265	58	14	42		2 067	1 413	3 480
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			76		76	76	50	3	47	0	328	328
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			22		22	8	8	3	6	0	70	70
Pääoman kuluminen yhteensä	2 067	0	1 131	0	363	142	72	48	53	2 067	1 811	3 878
Arvonlisäys, brutto	4 615	0	10 083	84	9 214	3 389	3 318	1 354	2 453	4 699	29 811	34 510
Välituotekäyttö	2 437		2 723	39	3 384	172	105	154		2 476	6 539	9 014
VTK kotityömatkat, osuus			219		249	219	134	19	136	0	976	976
VTK asiointi osuus			121		119	44	44	18	29	0	374	374
VTK yhteensä	2 437	0	3 063	39	3 752	435	283	191	165	2 476	7 889	10 364
Tuotoksen arvo	7 052	0	13 146	122	12 966	3 824	3 601	1 545	2 618	7 175	37 700	44 875

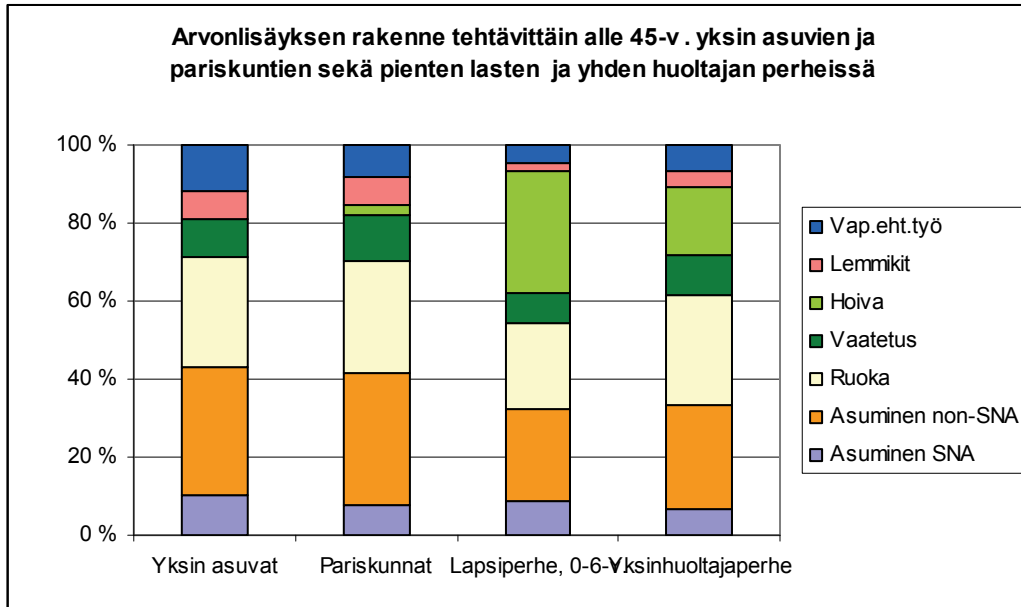
Tulokvintiili V, Kotitalouden käytävissä olevat tulot/ KY
Euroa / talous

Liitetaulukko 2.16

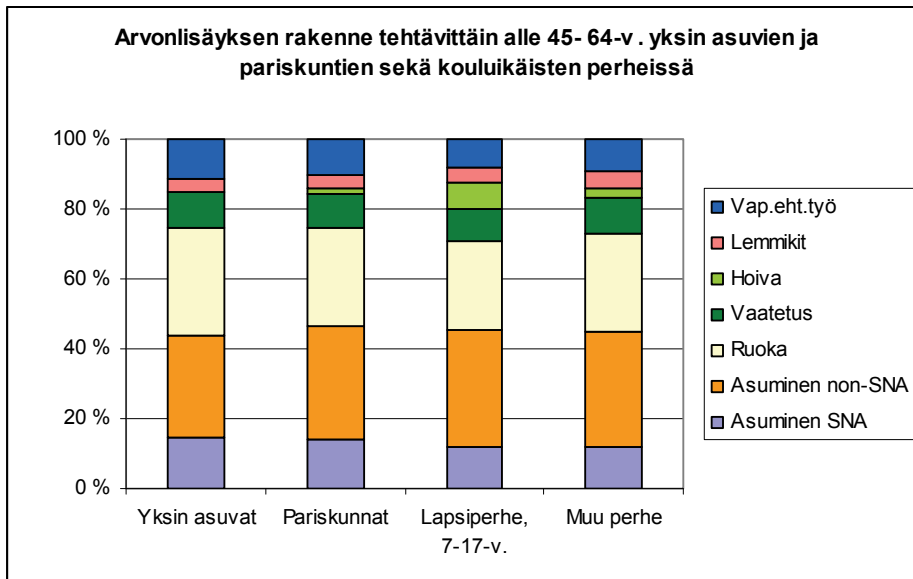
Tehtäväalue	Asuminen			Ateriat ja välipalat		Vaatusen huolto	Hoiva	Lemmikit	Vapaaehtoistyö	Yhteensä		
	SNA asum. palvelut	SNA rakentam.	non-SNA	SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	non-SNA	SNA	non-SNA	Yhteensä
Tuotantotili												
Työn arvo (työtunnit* kodinhoitajan palkka 11,98 €/h; kotityömatkat ym. sisällytetty perustehtävään)			9 006		7 436	3 137	2 173	1 376	2 474	0	25 603	25 603
Omistusasuntojen tuottamat asuntopalvelut (asuntoetu)	3 332									3 332	0	3 332
Talonrakennus omaan käyttöön										0	0	0
Maataloustuotteet omaan käyttöön, kalastus, metsästys ja marjastus, sekatalo				34						34	0	34
Kiinteistövero, kalastusluvat ym, koiraverot	257			16				2		273	2	275
Ajoneuvoverot ja autonkäyttömaksu, osuus			14		14	14	9	1	11	0	63	63
Saadut tukipalkkiot										0	0	0
Arvonlisäys, netto	3 589	0	9 020	50	7 451	3 152	2 182	1 379	2 484	3 639	25 668	29 307
Pääoman kuluminen	2 823		1 097		284	60	9	51		2 823	1 500	4 323
Pääoman kuluminen, liikenne, osuus			75		75	75	46	3	56	0	332	332
Pääoman kuluminen, asiointi, osuus			28		23	10	7	4	8	0	80	80
Pääoman kuluminen yhteensä	2 823	0	1 200	0	383	145	62	59	64	2 823	1 913	4 735
Arvonlisäys, brutto	6 411	0	10 221	50	7 833	3 297	2 244	1 438	2 548	6 462	27 580	34 042
Väliuotekäyttö	3 144		2 711	56	3 765	156	98	223		3 200	6 955	10 155
VTK kotityömatkat, osuus			223		268	223	127	20	166	0	1 025	1 025
VTK asiointi osuus			486		401	169	117	74	129	0	1 376	1 376
VTK yhteensä	3 144	0	3 420	56	4 434	548	342	317	295	3 200	9 356	12 556
Tuotoksen arvo	9 556	0	13 640	106	12 268	3 845	2 586	1 755	2 843	9 662	36 936	46 598

Kotitaloustuotannon rakenne eri taloustyypeissä

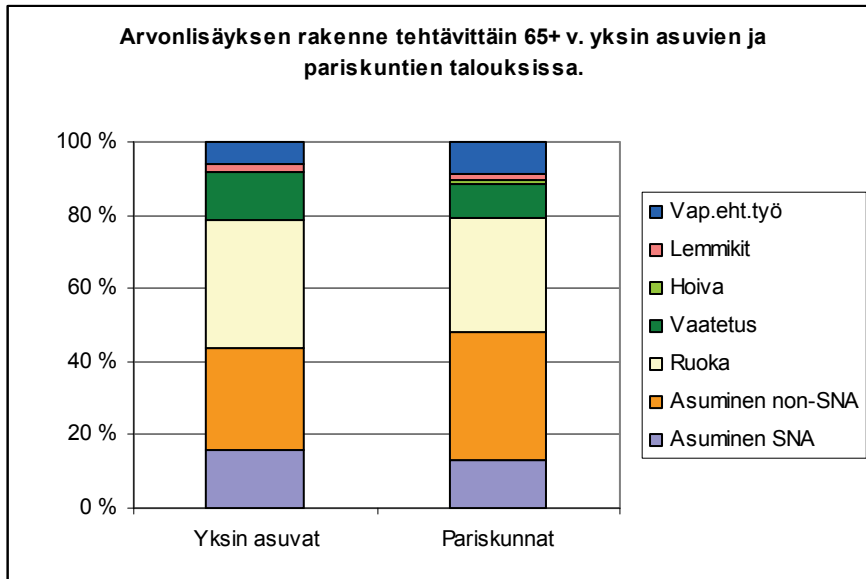
Arvonlisäyksen rakenne tehtävittäin alle 45-vuotiaiden sekä pienten lasten ja yksihuoltajien perheissä

Arvonlisäyksen rakenne tehtävittäin 45-64-vuotiaiden talouksissa sekä kouluikäisten tai vanhempien lasten perheissä

Arvonlisäyksen rakenne tehtävittäin 65 +-vuotiaiden talouksissa

Kotitalouksien palkaton tuotanto ja ostopalvelujen käyttö
Johanna Varjonen, Kristiina Aalto

Kaikukatu 3, 00530 Helsinki
PL 5, 00531 Helsinki
Puh. 010 605 9000
Faksi (09) 876 4374
www.kuluttajatutkimuskeskus.fi